

Mendelova univerzita v Brně
Zahradnická fakulta v Lednici

Použití pnoucích rostlin na území České republiky v první polovině 20. století

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:

prof. Ing. Miloš Pejchal, CSc.

Vypracovala:

Bc. Andrea Dundáčková

Lednice 2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

- Zpracovatelka: **Bc. Andrea Dundáčková**
- Studijní program: Zahradní a krajinářská architektura
- Obor: Management zahradních a krajinářských úprav
- Název tématu: **Použití pnoucích rostlin na území České republiky v první polovině 20. století**
- Rozsah práce: Cca 50 stran, bude upřesněn při konzultacích.

Zásady pro vypracování:

1. Cíle práce: (1) Kritická rešerše: (a) hlavní faktory ovlivňující dobové použití rostlin (situace ve společnosti, ekonomice, umění, urbanismu, architektuře, zahradní a krajinářské architektuře, zahradnictví ...); (b) pnoucích rostliny používané v daném období (těžiště rešerše) – způsoby a specifika jejich použití, sortimenty rostlin, jejich obliba, způsob kultivace, technické prvky bezprostředně související s jejich použitím. (2) Průzkum dostupnosti dobového sortimentu pnoucích rostlin v současné nabídce školkařských výpěstků. (3) Doporučení pro použití pnoucích rostlin při obnově dobových objektů.
2. Upřesnit zadání při konzultacích se školitelem – únor 2016.
3. Zpracovat přehled relevantních pramenů a konzultovat ho s vedoucím práce – duben 2016.
4. Zpracovat rešerši: první část – červen 2016, druhá část – prosinec 2016.
5. Vytipovat objekty determinované daným obdobím, na kterých je možné dokumentovat dobové využití pnoucích rostlin – červen 2016. Uskutečnit terénní šetření – prosinec 2016.
6. Průzkum dostupnosti dobového sortimentu pnoucích rostlin v současné nabídce školkařských výpěstků a jeho vyhodnocení, vypracování doporučení pro použití pnoucích rostlin při obnově dobových objektů – Březen 2017.
7. Postup práce konzultovat s vedoucím nejméně dvakrát za semestr. Kompletní práci předložit k závěrečnému odsouhlasení nejpozději tři týdny před termínem jejího odevzdání.

Seznam odborné literatury:

1. Viz 3. bod zásad pro vypracování.

Datum zadání diplomové práce: prosinec 2015

Termín odevzdání diplomové práce: květen 2017

L. S.

Bc. Andrea Dundáčková
Autorka práce

prof. Ing. Miloš Pejchal, CSc.
Vedoucí práce

doc. Ing. Pavel Šimek, Ph.D.
Vedoucí ústavu

prof. Ing. Robert Pokluda, Ph.D.
Děkan ZF MENDELU

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Použití pnoucích rostlin na území České republiky v první polovině 20. století vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Lednici, dne 10. 5. 2017

Podpis studenta .....

Bc. Andrea Dundáčková

Poděkování

Děkuji především panu prof. Ing. Miloši Pejchalovi, CSc. za odborné vedení, trpělivost, ochotu a za čas strávený konzultacemi nad tématem diplomové práce. Dále bych chtěla velice poděkovat Ústavu biotechniky zeleně Zahradnické fakulty Mendelovy univerzity v Brně za ochotné poskytnutí badatelských zdrojů. Poděkování také patří panu Ing. Ondřeji Fousovi za vstřícnost a ochotné poskytnutí informací k vypracování diplomové práce.

V neposlední řadě bych také chtěla poděkovat rodičům a babičce, kteří mě jak morálně, tak hlavně finančně podporovali ve studiu a dále příteli Kamilu Peňázovi, který se mnou ochotně cestoval a navštěvoval objekty vilových zahrad.

OBSAH

1. ÚVOD	7
2. CÍL PRÁCE	8
3. LITERÁRNÍ PŘEHLED	9
3.1 Vymezení základních pojmů	9
3.2 Nástin společenské, kulturní a hospodářské situace v první polovině	
20. století	11
3.2.1 Období přelomu 19. století a počátku 20. století	11
3.2.2 Období první republiky (1918 – 1938).....	11
3.2.3 Období Druhé světové války a poválečné období	12
3.2.4 Stručná charakteristika uměleckého dění v první polovině 20. století	12
3.3 Souvislosti ovlivňující zahradní a krajinářskou tvorbu první poloviny	
20. století	14
3.3.1 Krajinářská škola	14
3.3.2 Hnutí Arts and Crafts.....	14
3.3.3 Vznik přírodní zahrady v Německu.....	15
3.3.4 Secese	16
3.3.5 Peter Behrens	17
3.3.6 Kubismus	18
3.3.7 Zahradní města a kolonie.....	18
3.3.8 Období individualistické moderny	19
3.4 Vilová zahrada období první poloviny 20. století	22
3.5 Významní zahradní architekti první poloviny 20. století	25
3.5.1 František Thomayer (1856 – 1938)	25
3.5.2 Josef Miniberger (1878 – 1955)	28
3.5.3 Josef Kumpán (1885 – 1961).....	31
3.5.4 Josef Vaněk (1886 – 1968).....	35

3.6 Pnucí rostliny používané v první polovině 20. století	39
3.6.1 Způsoby a specifika použití pnoucích rostlin	39
3.6.2 Sortimenty pnoucích rostlin v daném období.....	46
3.6.3 Technické prvky související s použitím pnoucích rostlin daného období.....	48
4. MATERIÁL A METODIKA PRÁCE	52
4.1 Materiál	52
4.2 Metodika práce	55
4.2.1 Analýza katalogu historické plánové dokumentace	56
4.2.2 Analýza historických ceníků a katalogů s dostupností v současné nabídce školařských firem.....	59
4.2.3 Terénní průzkum analyzovaných objektů daného období	60
5. VÝSLEDKY	63
5.1 Sortimenty pnoucích rostlin používané v první polovině 20. století.	63
5.2 Dostupnost dobového sortimentu pnoucích rostlin v současné nabídce školařských firem	66
5.3 Stav zachování pnoucích rostlin vilových zahrad první poloviny 20. století	72
5.3.1 Rozbor zachovaných objektů.....	72
5.4 Doporučení pro použití pnoucích rostlin při obnově dobových objektů ...	84
6. DISKUZE	86
7. ZÁVĚR	89
8. SOUHRN A RESUME, KLÍČOVÁ SLOVA	91
9. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	92
10. PŘÍLOHY	120

1. ÚVOD

Již od dávných dob lidé pěstovali v blízkém okolí svých obydlí různé rostliny nejen pro jejich užitečnost, ale především pro půvab jejich květů, listů a plodů. Neustále tak přicházeli do styku s mnoha rozmanitými rostlinami, mezi nimiž hrály a hrají i dnes zvláště důležitou roli okrasné dřeviny – stromy, keře a také popínavé rostliny.

Je známo, že postupně vznikaly zahrady, které se časem měnily v souladu se změnami klimatickými, hospodářskými i společenskými podmínkami. Hezky upravená zahrada byla a stále je příjemným doplňkem každého obydlí, vděčným místem k odpočinku, osvěžení, poučení i rozptýlení. Přináší nám také uspokojení z barevné krásy květů, pestré palety vůní, bohaté úrody plodů i radost z tvůrčí práce.

Mnohé z nás často upoutá svěží, sytě zelená olistěná stěna z pnoucích rostlin, která se navíc na podzim promění v okouzlující směsici barev, od žluté až po zářivě červenou. Svým olistěním zdobí nejen altány, besídky, pergoly, loubí, ploty, ale i kmeny dřevin a nápadným způsobem maskují také fasády staveb nebo nevzhledné kouty, kterým dodávají příjemnější vzhled. Hlavním úkolem pnoucích rostlin není na rozdíl od dřevin – stromů a keřů samostatné rozčlenění zahrady do určitých prostorů, ale i přesto hrají velice významnou roli v celkové rostlinné výzdobě.

Pnoucí rostliny mají také podle mnohých odborníků své výhody, kterých mohou využít ke zlepšení svého životního prostředí například současné městské aglomerace. Díky nim se vrací do měst příroda a v neposlední řadě je to jejich estetická hodnota, co na nich mnozí lidé shledávají tak přitažlivé.

V posledních letech se zvyšuje zájem o architekturu první poloviny 20. století, především meziválečného období, ve kterém pnoucí rostliny obzvláště v soukromých vilových zahradách hrály velmi důležitou roli. Problematice pnoucích rostlin se věnuje řada jak českých, tak zahraničních publikací i článků. Použitím pnoucích rostlin na území České republiky s omezením na časové období první poloviny 20. století se však mnoho autorů doposud nezabývalo.

Úkolem diplomové práce je tedy nastítnit situaci v použití pnoucích rostlin na území České republiky v první polovině 20. století.

2. CÍL PRÁCE

Cílem diplomové práce je kritická rešerše použití pnoucích rostlin na území České republiky v první polovině 20. století se zaměřením na hlavní faktory ovlivňující dobové použití rostlin. Konkrétně společenská, kulturní a hospodářská východiska, která měla zásadní vliv na zahradní a krajinářskou architekturu daného období v českých zemích, zahrnující i širší mezinárodní kontext.

Hlavním cílem diplomové práce je charakterizovat způsoby a specifika použití pnoucích rostlin, jejich oblibu, způsob kultivace i technické prvky bezprostředně související s jejich použitím. Dále především sortimenty pnoucích rostlin používané v daném období s průzkumem dostupnosti v současné nabídce školkařských výpěstků.

Na základě těchto skutečností následně vytipovat objekty determinované daným obdobím, na kterých bude možné dokumentovat dobové využití pnoucích rostlin a nakonec vypracování doporučení pro použití pnoucích rostlin při obnově dobových objektů.

3. LITERÁRNÍ PŘEHLED

3.1 Vymezení základních pojmů

Diplomová práce vyžaduje definování základních pojmů, se kterými bude dále pracováno. Jednotlivé definice základních pojmů byly řazeny podle abecedy.

Altán

„Původně vyhlídková věžová stavba nad střechou domu, později zahradní besídka“ [PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, 2004, str. 453].

Besídka

„Drobnější zahradní stavba, poskytující ochranu před povětrností a skýtající odpočinek na obvyklé lavičce u stolu. Někdy je i součástí zahradní kompozice“ [PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, 2004, str. 456].

Feston

„Závěs, složený z listů, květů, či plodů, propletených stuhou, malovaný nebo reliéfní, ale i živý“ [PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, 2004, str. 458].

Kultivar

„Označení pro okrasné odrůdy rostlin a dřevin v návaznosti na pojmenování rodu a druhu“ [PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, 2004, str. 464].

Palmeta

„Dekorativní ornamentální motiv odvozený z palmového listu, vyznačující se souměrností a plošností; odtud i označení pro ovocné stěny“ [PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, 2004, str. 468].

Pergola

„Zahradní architektura polokryté chodby sloupového či pilířového typu, nesoucí volné trámce s popínavými rostlinami“ [PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, 2004, str. 469].

Pnoucí rostliny (též popínavé rostliny)

„Jedná se o botanicky nesourodou skupinu rostlin, jejichž jediným společným znakem je to, že nevytváří dostatečně pevný kmen a ve svém boji o slunce musí využívat nějakou oporu“ [BURIAN, 1992, str. 31].

„Nazýváme jimi skupinu rostlin, které jsou botanicky velmi různorodé, ale které spojuje jedna vlastnost, a to schopnost popínat se“ [KRAJČOVIČOVÁ, 2005, str. 5].

Loubí

„Stinný prostor, chodba vytvořená spleť větví keřů či stromů; někdy s pomocí dřevěné nebo kovové konstrukce“ [PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, 2004, str. 465].

Špalír

„Zelená stěna, upravená z tvarované vegetační hmoty, vytvořené pravidelnou kompaktní výsadbou při cestách a v jiných částech zahradní kompozice“ [PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, 2004, str. 474].

Taxon

„Obecné označení pro každé pojmenování v systematické botanice, která je založena na Kódu botanické nomenklatury a Pravidlech pro pojmenování kulturních rostlin“ [PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, 2004, str. 475].

Treláž

„Konstrukce na stěně nebo v prostoru k podpoře popínavých rostlin“ [PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, 2004, str. 475].

Vegetační prvek

„Je základní prostorotvorná složka díla zahradní či krajinářské tvorby. Je určen fyziognomií (vzhledem), prostorovým uspořádáním rostlin a způsobem pěstování. Vzhled rostliny je dán především životní formou, která úzce souvisí s životním cyklem“ [ŠIMEK, 2007, str. 1].

Vila

„Původně dům mimo město, sloužící k občasnému pobytu, dnes náročný, obvykle rodinný dům, stojící volně v zahradě“ [PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, 2004, str. 476].

Vilová zahrada

„Zahrada užitková, okrasná nebo zahrada s oběma funkcemi obklopující vilu“. Běžné označení v meziválečném období pro zahradu obklopující samostatně stojící dům. V prvorepublikovém zahradnickém tisku definována jako místo spojení vkusu zahradní a stavební architektury v jeden celek [ZÁMEČNÍK, 2016, str. 8].

Zahradní architektura

„V širším smyslu znamená tvorbu zahrad v detailu i v celku, určuje jejich prostor, terén i výsadbu. Umění vytvářející v daném prostoru obraz přírody, vyjádřený slohovými zásadami a architektonickými názory příslušné doby. V užším smyslu se pod zahradní architekturou rozumí stavby umístěné v zahradě (altány, besídky, fontány, gloriety, grotty, kaskády, oranžérie, pavilony, salety, skleníky, voliéry) i menší stavební úpravy (schody, terasy, zdi)“ [PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, 2004, str. 478].

3.2 Nástin společenské, kulturní a hospodářské situace v první polovině 20. století

3.2.1 Období přelomu 19. století a počátku 20. století

Začátek 20. století byl dobou technických vynálezů a významných vědeckých objevů. Jednalo se o období technické vyspělosti označované jako tzv. Druhá průmyslová revoluce, které zlepšilo hospodářskou situaci po několikaleté předchozí krizi. Jak uvádí OTTOMANSKÁ [2011, str. 14] za nejvýznamnější technický pokrok této doby lze označit zavedení elektrické energie, které bylo pro další léta určujícím trendem v rámci všech výrobních oborů především pro období první poloviny 20. století. Zmíněné události se týkaly především technicky nejvyspělejších zemí a do střední Evropy pronikly ze zemí západních.

V letech 1900 – 1903 a dále poté v letech 1911 – 1913 nastala krize. Vše vyvrcholilo událostí První světové války v období let 1914 – 1918, která přinesla 10 miliónů obětí na lidských životech a poválečný stav naprosto změnil chod hospodářsko – politického dění nejen v Evropě, ale i ve světě.

Na přelomu 19. a 20. století nastala také nepříznivá situace na trhu práce v podobě zvýšení nezaměstnanosti, mimo jiné i díky rychlému růstu populace. Výše uvedené skutečnosti měly bezesporu velký vliv i na tvorbu zahrad. [OTTOMANSKÁ, 2011, str. 15].

3.2.2 Období první republiky (1918 – 1938)

Po vzniku Československého státu (28. října 1918) s vládou prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka se Česká republika zařadila mezi deset světově nejrozvinutějších zemí. Rostl význam automobilového průmyslu, letecké dopravy a byla elektrifikována města. Rozvíjelo se bydlení – výstavba sídlišť s mnohapatrovými činžovními domy, zámožnější třídy stavily rodinné vily [HUSA, 1961, str. 376].

V období let 1921 – 1923 bylo Československo vtaženo do krize světového hospodářství a průmyslová výroba poklesla. O rok později došlo k rozmachu hospodářství a byl tak překonán předválečný stav. Příznivější podmínky trvaly až do roku 1929, než začala další světová hospodářská krize na burze v New Yorku, převyšující svým rozsahem všechny krize předchozí. Výroba se dostala zpět na předválečnou úroveň a opět dramaticky narůstala nezaměstnanost. Rozdílly ve městech a na venkově se také značně prohlubovaly a celá Evropa procházela řadou změn v rozvrstvení obyvatelstva [AUGUSTA, 1992, str. 34].

V roce 1933 se v Německu dostala k moci nacistická strana Adolfa Hitlera a bylo patrné ohrožení Československé republiky. V letech 1933 – 1935 se hospodářská krize prohloubila, zvýšila se nezaměstnanost a zastavil se také vývoj stavební činnosti [HUSA, 1961, str. 387].

V roce 1935 byl dosavadní prezident Tomáš Garrigue Masaryk nahrazen Edvardem Benešem a 29. září 1938 byla podepsána Mnichovská dohoda o postoupení pohraničí Německu, což zároveň ukončilo období první republiky [AUGUSTA, 1992, str. 60].

3.2.3 Období Druhé světové války a poválečné období

Obsazením pohraničních oblastí zabralo fašistické Německo Československu nejprůmyslovější okresy, přervalo důležité spoje a úplně rozvrátilo jeho obranný systém. Hospodářsky tak Československo ztratilo většinu surovinových základen, a tím i téměř polovinu všeho průmyslu. Svěbytný rozvoj československého státu byl tak úplně podlomen. V roce 1938 se Edvard Beneš vzdal prezidentského úřadu, odjel do Anglie a na jeho místo byl zvolen Emil Hácha.

V období let 1939 – 1945 vypukl největší a nejvíce zničující globální válečný konflikt v dějinách lidstva – Druhá světová válka s více než 60 miliony obětí.

Po skončení války v květnu 1945 bylo Československo obnoveno a v únoru roku 1948 nastoupila k moci Komunistická strana Československa. Po únoru 1948, byla řešena otázka úlohy zahradní architektury v etapě budování socialismu [HUSA, 1961, str. 387].

3.2.4 Stručná charakteristika uměleckého dění v první polovině 20. století

Počátek 20. století byl dobou hledání nových výtvarných směrů. Rozvojem techniky nastal zcela nový přístup v chápání a nové vynálezy dokázaly vyburcovat umělce hledat něco, co technika nedokáže. Stroje, rychlost, nový rozměr času a prostoru od základu změnily formu. Dvacáté století se odvrátilo od antické tradice, založené na smyslovém vnímání a víře v rozum, která ovlivňovala celé dvě tisíciletí vývoj evropského umění. Moderní umění tyto principy vyvrátilo a postavilo nový řád založený na volné asociaci a intuici, někdy i náhodě nebo negaci všeho [BAUER, 1998, str. 182].

Velký vliv na české umění počátku 20. století měla výstava Edvarda Muncha v roce 1905 konaná v Praze a také vliv kubismu Picassova a Braquova. K prvním expresionistickým dílům řadíme dílo – obraz Čtenář Dostojevského od Emila Filly z roku 1907. Čeští umělci se seskupovaly do uměleckých skupin Osma (1907), Skupiny výtvarných umělců (1911) a Tvrdošíjní (1918). Mezi hlavní představitele patřili Bohumil Kubišta, Antonín Procházka, Otakar Kubín, Václav Špála, Josef Čapek a další.

Na jejich výstavách docházelo ke konfrontaci kubismu francouzského a českého [BAUER, 1998, str. 192].

V období první republiky byl kubismus pro české umění velmi důležitý. Na rozdíl od francouzského se český projevil ve všech oblastech umění, a dostal tak u nás podobu slohu (architektura, sochařství, malířství, užité umění). Architektura pojala kubismus jako základ své nové tvorby. Teoretický základ dal českému hnutí Vincenc Kramář. Nejvýraznějšími osobnostmi byli architekti Josef Gočár a Josef Chochol. Český architektonický kubismus byl jediným obdobným pokusem v celé Evropě. V sochařství se proslavil Otto Gutfreund s plasticko-prostorovou analýzou. Do kubistického hnutí se zapojily i členové skupin Osma a Tvdrošíjní. Kubismus tedy přispěl k narušení tradiční koncepce a vedl k novému pojetí prostorovosti [BAUER, 1998, str. 204, 209].

Futurismus byl dalším uměleckým směrem u nás, pro které bylo charakteristické odmítání všech dosavadních kulturních a uměleckých hodnot. Stal se tak hnutím odmítajícím jakoukoli tradici. Vliv se projevil v díle Oty Gutfreunda nebo Bohumila Kubišty a také v pojetí tzv. civilismu [BAUER, 1998, str. 213].

Dalším uměleckým směrem byl surrealismus. Usiloval o osvobození mysli, zdůrazňoval podvědomí, snažil se o zachycení snů, představ, pocitů a myšlenek. Největšími představiteli u nás byli malíř Jindřich Štyrský a malířka Toyen (vlastním jménem Marie Čermínová), která se stala jednou z nejvýznamnějších představitelk světového surrealismu. Její obrazy byly zaplněny halucinačními přeludy, monstry a přízraky. Oba usilovali o sjednocení malířství a poezie. Surrealismu byla blízká i tvorba Františka Muziky a Josefa Šímy, objevujeme ho i v dílech výtvarných umělců poválečných, například v obrazech Mikuláše Medka a malíře a básníka Jiřího Koláře [BAUER, 1998, str. 235].

Druhá světová válka znamenala ve společnosti i v umění hluboký předěl a začátek změň i v hodnocení umělecké činnosti. Po skončení války k nám brzy začaly přicházet zprávy o sovětském umění a reprodukci děl vytvořených ve stylu socialistického realismu s výraznou politickou tematikou a formálně připomínající popisný realismus 19. století. Surrealismus, který se ještě na konci 40. a začátkem 50. let objevoval v malbě i v sochařství byl vytlačen z výstavních prostorů a pronásledována byla i tvorba abstraktní. V roce 1948 byly zrušeny všechny umělecké skupiny a umění se na dlouhá léta rozdělilo na oficiální a neoficiální [ČERNÁ, 2008, str. 182].

3.3 Souvislosti ovlivňující zahradní a krajinářskou tvorbu první poloviny

20. století

3.3.1 Krajinářská škola

V českých zemích bylo na přelomu 19. a 20. století patrné doznívání anglického krajinářského stylu, který u nás během 19. století pozměnil většinu barokních a renesančních zahrad do podoby krajinářského parku. Mimo jiné byla hlavním důvodem finančně náročná údržba geometrických vzorů záhonů ze strany majitelů [DOKOUPIL, 1957, str. 104]. Filigránské skleníkové konstrukce ze železa a skla byly vynálezem 19. století, ve druhé polovině 19. století se začaly do zahrad rozšiřovat i exotické rostliny a s nimi trend sbírkaření. Zahrada se tak stávala téměř galerií exotických rostlin. Díky skleníkovým konstrukcím bylo možné pěstování a přezimování cizokrajných druhů i v našem prostředí [KALUSOK, 2004, str. 131].

U nás našla krajinářská škola mnoho obdivovatelů, například Chotka, který měl zásluhy o založení mnohých volných sadů v Praze a na venkově [FIERLINGER, 1938, str. 31].

Jak uvádí SAPÁKOVÁ [2013, str. 8], období konce 19. a začátku 20. století nepřineslo evropské zahradě nic nového. Rozvoj nových myšlenek ustrnul, marné byly i snahy a pokusy o nový styl. Nejčastěji se tak objevovala díla, která byla kombinací slohových prvků.

3.3.2 Hnutí Arts and Crafts

Koncem 19. století se v Anglii vyhrotil spor mezi přívrženci krajinářské zahrady a zastánci pravidelných zahradních úprav a vzniklo tak hnutí Arts and Crafts. Obhájci pravidelných zahradních úprav měli společný požadavek pro úzké spojení domu a zahrady, ke kterému byla nutná architektonická úprava s rovnými cestami a přesnými pohledovými osami. Reformní hnutí kolem básníka a reformátora uměleckého řemesla Williama Morrisa a teoretika umění a architektury Johna Ruskina se obrátilo proti libovolnému používání rozdílných stylů v historismu, i proti bohatě zdobeným spotřebním předmětům. Podporovalo také řemeslnou výrobu před průmyslovou a navrácení venkovské zahrady – cottage garden. William Robinson také v této době prosazoval jednoduchou zahradní úpravu s použitím domácích rostlin a decentní hru barev. Toto hnutí zahájilo reformu zahrad, která měla vliv ještě ve 20. století a významně tak ovlivnila i zahradní a krajinářskou architekturu 20. století – zahrady geometrické secese, zahradní úpravy klasické moderny a Bauhaus [KALUSOK, 2004, str. 132].

I český architekt Jan Kotěra měl možnost se na cestách po Belgii, Nizozemsku a Anglii seznámit právě s tímto hnutím [ŠIMEK, ZÁMEČNÍK, 2015, str. 15].

Stoupenkyní idejí Williama Morrisa byla Gertrude Jekyll. Její barevná estetika zahradních úprav ovlivnila dlouhodobě malebné barevné kompozice v zahradách raného 20. století. Podporovala také přírodní materiály a umělecké řemeslo [KALUSOK, 2004, str. 135]. Dle FIERLINGERA [1938, str. 40], G. Jekyll patřila k průkopníkům tzv. paletového malířského zahradnictví, kde všechny uplatněné barvy musely být voleny s největší péčí a úprava zahrad musela být ovládána s největší kázní a stálým prohlubováním znalostí. Intenzivně spolupracovala s mladým architektem Edwinem L. Luytensem. Jejich díla obsahovala zahrady rozdělené na dvě části – v blízkosti domu pravidelnou, vysoce udržovanou část a navazující extenzivní lesní partie. Přísná geometrie, dlouhé pohledové osy a umělecky zastřižené živé ploty byly převzaty do anglických venkovských cottage garden a staly se tak důležitými impulsy pro geometrické zahradní umění na počátku 20. století [KALUSOK, 2004, str. 135].

3.3.3 Vznik přírodní zahrady v Německu

Z volného stylu květinových záhonů vyrostl v Německu velký okruh dalších odborníků, kteří se pod vedením Karla Förstra a Camilla Schneidera sdružovali kolem časopisu Gartenschönheit a rozvíjeli tak dále anglické myšlenky. Zvláště když vznikala obliba tzv. divokých zahrad na jedné straně, na druhé straně pak zahrad barevně velmi ukázněných o květinové výzdobě pouze určitých barev [FIERLINGER, 1938, str. 41].

Významnou osobností Německa se stal zahradní architekt Willy Lange, který vytvářel přírodní zahrady označované jako Naturgarten. Ideu přírodní zahrady formuloval od roku 1900 v časopisech Gartenwelt a Gartenkunst a vycházel z teorií botanika Ernsta Haeckela. Zastával myšlenku, že by zahrada měla upouštět od geometrické formy, být součástí krajiny a hranice mezi těmito dvěma prvky by měla být nerozpoznatelná. Dále prohlašoval, že příroda byla vyrovnaná člověku, a proto by se nad ní neměl nadřazovat [OTTOMANSKÁ, 2011, str. 19]. Jak uvádí ROBINSON in KNOTKOVÁ [2006, str. 11], při své tvorbě zahrad také používal výseky přirozených rostlinných společenstev a sestavil seznamy rostlin, kde hlavním kritériem byly stanovištní nároky. Přírodní zahradu ve 20. století můžeme tedy chápat jako používání rostlin na základě jejich ekologických nároků.

3.3.4 Secese

Vycházela z květinových koncepcí Williama Morrisa a hnutí Arts and Crafts. Vznikla ze snahy o vyjádření životního prostředí konce 19. století a v letech 1900 – 1915 ovládla v českých zemích uměleckou tvorbu [PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, 2004, str. 40]. Za hlavní znaky uměleckého stylu secese považujeme ornamentálnost, plošnost, lineárnost, stylizaci. Vyznačovala se také svojí typickou barevností, symbolikou a obracela se k přírodním tvarům – listům, květům. S tím také souvisela pozornost, která byla věnována národním tradicím a prvkům. Ornament nebyl něčím přídavným, ale přímou součástí [STEINOVÁ, 2008, str. 39]. Rozvržení zahrady bylo v souladu se stavbou vily nebo rodinného domu, kladl se velký důraz na účelnou dispozici domu a funkční využití pozemku. Typické bylo umístění uměleckých předmětů v zahradě a začlenění prvků drobné architektury – altán, pergola, bazén. Pro dosažení expresivního výrazu se uplatňovaly kombinace se sklem, kovem a keramikou. Hlavním znakem sadovnické tvorby byly pravidelné květinové záhony, zejména kobercového typu, do nichž secese vnesla nový dekor, připomínající popínavé rostliny [ŠUBR, 1999; SAPÁKOVÁ, 2013].

Nejvýznamnější osobností secesního období a předchůdcem expresionismu byl katalánský architekt Antoni Gaudí. Park Güell u Barcelony byl jeho prvním umělecky pojatým výstředním parkem 20. století, ve kterém měla architektura a vegetace splynout do jednoho celku [KALUSOK, 2004, str. 142].

Pojem secesní zahrada se v české odborné literatuře objevuje zřídka. PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ [2004, str. 40] uvádí, že secesní zahradu u nás příkladně reprezentuje zajímavá secesní stavba vily, kterou postavil sochař František Bílek v Praze u Chotkových sadů v letech 1910 – 1912. „Dům má první plochou střechu u nás a zahrada byla gradována na plochách se secesním dekorem květinových výsadeb; solitérní dřeviny jsou však dnes už značně přerostlé“. Jako jeden z mála autorů jí také popisuje MAREČEK [1992], uvádí charakteristické druhy rostlin, převisle rostoucí dřeviny a malé stromkové formy. Významnými osobnostmi secese v českých zemích byli architekti Jan Kotěra a Dušan Jurkovič. Mezi jeho realizace patří například vlastní Jurkovičova vila v Brně, jedna z nejvýznamnějších památek secesní architektury u nás a také lázeňské domy v Luhačovicích. Stavbou muzea v Hradci Králové z let 1909 až 1913 byl Jan Kotěra považován za zakladatele české moderní architektury na počátku 20. století v českých zemích. Otevřel tak cestu k individualistické moderně u nás. Secese uzavřela poslední

univerzální sloh, který zasáhl všechny oblasti lidské činnosti [ČERNÁ, 2008, str. 144; SYROVÝ 1974, str. 394].

Obr. 1 Vlastní vila Dušana Jurkoviče [Zdroj: SEDLÁK, 2013, str. 63]

3.3.5 Peter Behrens

Další výraznou osobností Německa byl architekt a designér Peter Behrens (1868 – 1940). Jeho vzorová domácí zahrada na Velké zahradnické výstavě konané v roce 1904 v Düsseldorfu vizionářsky předznamenala zahradní umění klasické moderny a Bauhausu. Pravoúhlost a symetrie, obnovená převaha architektury nad vegetací v zahradě, použití převážně bílé barvy vyvolávající dojem čistého a hygienického životního prostředí charakterizovala Behrensovy vzory domácích zahrad. Čistotu v hygienickém i morálním smyslu měl na mysli, když srovnával zahradu jako důležitou část soukromí s koupelnou: „Podle mého názoru je zahrada právě tak důležitou součástí bytu jako koupelna, neboť jen jejím prostřednictvím, pokud je nám přenechána do vlastnictví nebo ji alespoň delší dobu můžeme volně užívat, najdeme duševní souznění s přírodou.“ BEHRENS in KALUSOK [2004, str. 137, 138]. Ve své tvorbě používal přísnou symetrii, která vznikla rozdělením plochy na čtyři části vytvořené křížením přímých cest. Osové průhledy byly převzaty především z italských renesančních zahrad, byly zdůrazněny pomocí oblouků, loubí a pergol a natřeny bílou barvou, která převládala. Propagoval zároveň nejprostší formu domácí zahrady s osázením výhradně domácích nebo pokud možno dokonce regionálních rostlin, bez exotických drobností [KALUSOK, 2004, str. 136].

Peter Behrens a jeho myšlenky se šířily celosvětově za pomoci jeho studentů (Walter Gropius, Ludwig Mies van der Rohe, Le Corbusier) a na jeho tvorbu navázali

architekti Hermann Muthesius, Paul Schultze-Naumburg, Josef Hoffmann a Joseph Maria Olbrich. Podílel se také na ukončení nekonečného opakování historických slohů a posunul tak zahradní tvorbu směrem klasické moderny.

3.3.6 Kubismus

Kubismus představoval avantgardní umělecké hnutí první poloviny 20. století. Pouze na území českých zemích se uplatnil i ve stavební a zahradní architektuře. Jednalo se o princip, kde interiér (nábytek, obrazy), exteriér i okolí domu se zahradou byly tvořeny jako jednotné umělecké dílo. Architekti Josef Gočár, Josef Chochol a Pavel Janák založili za tímto účelem v roce 1912 Pražské umělecké dílny a navrhovali pro ně nábytek.

V letech 1911 – 1923 ovlivnil především rodinné zahrady při vilách. Zahrady měly půdorys kubistických tvarů, pravidelné členění záhonů se stříhaným trávnikem a byly lemované zídou nebo živým plotem. Dřeviny byly často tvarované, vysazované v pravidelném sponu. Rodinné zahrady ohraničovala podezdívka s pilíři prolomenými mřížovou nebo dřevěnou výplní v designu kubismu. V některých zahradách a parcích hrály významnou roli i dřevěné altánky v kubistickém pojetí. Příkladem kubistické zahrady u nás je zahrada u vily pod Vyšehradem v Praze z let 1912 – 1913 od Josefa Chocholy. Toto dílo převyšovalo soudobé zahradní úpravy Josefa Gočára a dalších architektů té doby a měla také jednoznačně evropskou úroveň. [ČERNÁ, 2008, str. 153; FIERLINGER, 1938; PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, 2004, str. 40].

Kubismus měl velký dopad na umělce prvního desetiletí 20. století a ovlivnil vývoj nových uměleckých stylů – futurismus, konstruktivismus a expresionismus.

3.3.7 Zahradní města a kolonie

Forma zahradních měst na konci 19. století měla svůj původ v Anglii, kde byla vyvolána špatnými bytovými podmínkami v průmyslových městech. Vzor anglické zahrady působil také na reformní hnutí úzce spojené s obnovou domácí zahrady, které se věnovalo výstavbě zahradních měst a sídlišť [KALUSOK, 2004, str. 139]. Knihy Ebenezer Howarda – Tomorrow z roku 1890 a Garden Cities of Tomorrow z roku 1898 okamžitě zaujaly. Kniha Zahradní města budoucnosti vyšla po překladu od Otokara Fierlingera i česky, a to v roce 1925. Theodor Fritsch v roce 1896 vydal knihu Die Stadt der Zukunft. Tato díla se stala ideovým základem hnutí Garden City Pioneer Company, v jehož rámci bylo založeno v roce 1903 podle projektu Parkera a Unwina první zahradní město Letchworth. V Německu bylo za první zahradní sídliště považováno město Hellerau u Drážďan [PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, 2004, str. 41].

Během první poloviny 20. století se vlna zájmu o zahradní město šířila celou Evropou a dům se zahradou byl ideálem střední vrstvy. V českých a moravských městech začaly od roku 1910 vznikat za podpory předních architektů úřednické čtvrti typu pražské Ořechovky, Barrandova, Spořilova a Zahradního města. Z architektů zde nejvýznamněji vynikal Jan Kotěra. V Praze se proslavilo i sídliště Baba, které bylo vrcholovou ukázkou spojení progresivní architektury třicátých let se zahradním uměním. Zahradní města byla typická hustší parcelací pozemků s poměrně malými rodinnými zahradami, navozující dojem města vybudovaného v zahradě a výraznou předností byla blízkost města, která zabezpečovala životní standard [ZÁMEČNÍK, 2016, str. 25].

V období funkcionalismu byly tyto snahy završeny rozsáhlou činností architekta Františka Lydie Gahury ve Zlíně i za účasti Le Corbusiera.

3.3.8 Období individualistické moderny

V prvních dvou desetiletích 20. století zesílily tendence k očištění staveb od jakékoliv dekorativnosti. Důraz byl kladen na funkčnost staveb, holé stěny v interiérech, kompozice z jednoduchých geometrických tvarů. Uplatňovaly se ocelové konstrukce, používání velkých skleněných ploch a železobetonu. Architekti hledali krásu ve výtvarném působení proporcí a měřítek. Rozvoj architektury a stavebnictví, podle moderních zásad bydlení, zasáhl také do zahradní a krajinářské architektury, především do kompozičního výrazu zahrad. Tvůrci zahrad se inspirovali neporušeností přírodních forem [ČERNÁ, 2008, str. 158].

Zahrada s domem byla charakterizovaná jako obytný prostor a obě tyto části spolu tvořily harmonii. Novým typem bydlení ve městě se staly soukromé vily se zahradou, které měly zásadní vliv na architekturu první republiky i u nás [SAPÁKOVÁ, 2013, str. 10]. O vilových zahradách podrobněji pojednává kapitola 3.4.

Ve 20. a 30. letech 20. století byl funkcionalismus důležitým architektonickým slohem i v Československu a svými realizacemi v meziválečném období přiřadil architekturu u nás k evropskému vrcholu. Adolf Loos (1870 – 1933) byl jedním z hlavních představitelů v českých zemích. Upřednostňoval funkční využitelnost a vlastní interiér domu, oproti exteriéru, který označoval pouze jako jeho slupku. Bojoval proti dekorativismu a ornamentu. Mezi jeho slavná díla patří Müllerova vila v Praze a vila Tristana Tzary v Paříži [SYROVÝ, 1974, str. 393].

Velkou inspirací se na několik let stal vynikající americký architekt Frank Lloyd Wright (1867 – 1959). Ten v letech 1936 – 1937 ukázal na známém Kaufmannově domě

nad vodopádem v Bear Hun v Pensylvánii dokonalé a přímé prolnutí života z interiéru domu do exteriéru přírody. Usiloval o jednotu architektury domu a jeho pokračování v přírodě. Vila se zahradou na sebe plynule navazovaly, příroda se uplatňovala v mnohem větší míře ve své barevnosti a strukturálních vlastnostech. V exteriéru platila strohost a hladkost. U fasády a terasy přecházely skupiny stálezelených keřů v trávník, zakončený masivem stromů, pergoly propojovaly dům s garáží a porůstaly je popínavé rostliny [PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, 2004, str. 42; ČERNÁ, 2008, str. 160].

Obr. 2 Dům nad vodopádem od Franka Lloyda Wrighta z roku 1936 v Pensylvánii
[Zdroj: PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, 2004, str. 43]

Le Corbusier, vlastním jménem Charles-Édouard Jeanneret (1887 – 1965) výrazně ovlivnil vývoj moderní architektury a byl také považován za největšího architekta 20. století. Představil funkcionalismus jako novou formu, která se dokázala oprostit od okázalosti a kultu strojené estetiky přetrvávající ještě počátkem dvacátých let 20. století. Obdobně jako Adolf Loos označil ornament za zločin. Tvrdil, že dům je Stroj na bydlení (Wohnmaschinen), který má splňovat všechny požadavky člověka na bydlení, práci, volný čas a spojit je do jednoho stavebního celku. Současně ale trval na tom, že architektura je umění. Stanovil zásady moderní architektury a mnohé platí dodnes. Žádal, aby vnitřní půdorys domu byl na základě skeletové konstrukce libovolně přestavitelný, aby se stavba vyzvedla nad terén a tím se zachovala zezeň. Zezeň měla být i na střešní zahradě. Okna měla být široká, v pásech, nebo nahrazena volným průčelím. Chtěl, aby měl každý byt přímé sluneční světlo a výhled na oblohu a stromy. Usiloval i o zlevnění staveb průmyslově vyráběnými elementy, např. standardními okny. Příliš drahé bydlení v rodinném domě se zahrádkou chtěl nahradit vytvořením velkého

obytného komplexu s minimálně dvoupodlažními byty. To se mu podařilo až po válce v Marseille, kde vybudoval velký obytný blok Unité d'habitation pro 1600 obyvatel. Dům byl koncipován jako město samo o sobě, střecha hrála úlohu náměstí [ČERNÁ, 2008, str. 158; KALUSOK, 2004, str. 149].

Dalším průkopníkem moderní architektury byl německý architekt Ludwig Mies van der Rohe (1886 – 1969). Působil v jedné z nejvýznamnějších avantgardních škol umění, designu a architektury označované jako Bauhaus. Ta propagovala funkcionalismus a užítkovost stavěla na první místo. Zahradní architektura a krajinářské úpravy byly v této škole zastoupeny, nevyučovaly se však jako samostatný obor a ideje moderní pravidelné zahrady secese se v Bauhausu dále nerozvíjely. Někteří architekti vnášeli do plánů domácích zahrad asymetrické prvky inspirované kubistickou malbou, jiní úpravu zahrad do svých návrhů vůbec nezařadili. L. Mies van der Rohe bral krajinu jako protiklad architektury vytvořené člověkem a příroda obklopující dům nebyla považována za životní prostor pro člověka, ale získala symbolický svobodný charakter. Obytné zahrady byly s architekturou domu v těsném spojení a stejně jako zahrady na střeše, terase nebo zahradní dvory byly takřka součástí domu [KALUSOK, 2004, str. 148]. Stavby jeho vrcholného období používaly pro vymezení vnitřních prostor moderní materiály – průmyslovou ocel nebo tabulkové sklo. Rohe je přezdíval architekturou „kosti a kůže“. Usiloval o architekturu s minimalistickou nosnou konstrukcí, která byla v rovnováze s volně plynoucím otevřeným prostorem. Mezi jeho nejznámější stavby u nás jednoznačně patří Vila Tugendhat v Brně – Černých Polích z roku 1930 a také německý pavilon na Mezinárodní výstavě v Barceloně z roku 1929 [SAPÁK, 1913].

Obr. 3 Vila Tugendhat v Brně – Černých Polích [Zdroj: DUNDÁČKOVÁ, 2016]

Mezi významné architekty individualistické moderny na našem území lze dále uvést Jana Kotěru, Josefa Gočára, Josefa Chochola, Leopolda Bauera, Otakara Novotného nebo Pavla Janáka.

3.4 Vilová zahrada období první poloviny 20. století

V diplomové práci se autorka zabývá detailním průzkumem historických plánů se zaměřením na vilové zahrady zahradních architektů Josefa Kumpána, Josefa Vaňka, Josefa Minibergera a Františka Thomayera. Vývoji vilového bydlení na území českých zemí byla proto vyčleněna samostatná kapitola.

Raným obdobím vývoje vilové zahradní architektury na území českých zemí lze označit druhou polovinu 19. století, zatímco v Evropě se objevovalo trvalé bydlení ve vile již na přelomu 18. a 19. století. Vily si nechávala stavět vzdělaná a velice zámožná vrstva obyvatel, která již z větší části nepatřila mezi aristokracii. Vilové zahrady byly charakteristické zejména volnými úpravami krajinářského typu. Začínala být běžná výstavba vilových staveb se zahradou v klidových zónách dotyku velkoměst, s dobrou dopravní dostupností a v morfologicky zajímavých lokalitách, obvykle v blízkosti řek. Příkladem může být brněnská lokalita Pisárky nebo pražské lokality Bubeneč, Dejvice, Královské vinohrady a Tichá Šárka. Ve větší vzdálenosti od města, okruhu přibližně 30 km vznikaly např. Jevany, Strančice. Do tohoto období jsou také situovány začátky tvorby zahradního architekta Františka Thomayera (1856 – 1938). [ZÁMEČNÍK, 2016, str. 23 a 30].

Přelom 19. a 20. století byl typický pro krajinářské úpravy zahrad. Výrazně se prosazovaly formálně upravené partie zahrad, které se nacházely v úzkém architektonickém sepětí s budovou a naplňovaly tak hlavní požadavek maximálního spojení zahrady s architekturou vily [ŠIMEK, ZÁMEČNÍK, 2015, str. 15]. V roce 1905 německý architekt Hermann Mutthésius vydal třídílné dílo *Das englische Haus*, které přispělo k proměně názoru na bydlení v celém středoevropském prostoru. Byl jedním z významných kritiků právě zmíněných krajinářských úprav, které považoval za překonané. Byl stoupencem anglického hnutí Arts and Crafts a také jedním z prvních v Německu, kdo vyžadoval architektonické spojení domu a zahrady. Propagoval prostorově jasně oddělené, geometrické vilové zahrady [KALUSOK, 2004, str. 138]. Po přelomu století se v důsledku stavebních činností stále více zmenšovaly pozemky a zakládání krajinářských zahrad se tak stávalo problematictější. V tomto období se rozvíjela převážná část tvorby jednoho z nejvýznamnějších českých zahradních

architektů Františka Thomayera, který projektoval soukromé zahrady, městské, zámecké i lázeňské parky. V období, před první světovou válkou zahájila činnost také projekční kancelář Josefa Vaňka se sídlem v Chrudimi, která svého vrcholu dosáhla až v meziválečném období [ŠIMEK, ZÁMEČNÍK, 2015, str. 15].

I když byla zahradní tvorba u nás ovlivňována tvorbou okolních zemí, našlo se několik československých architektů, kteří ji kritizovali a propagovali své vlastní přístupy tvorby. V roce 1920 díky snahám o zlepšení umění sadovnického, ke studiu architektury a především pro milovníky a majitele zahrad vznikla díla Josefa Vaňka – České zahrady (Album plánů moderních zahrad) a Josefa Kumpána – Novodobá zahrada s podtitulem Hlavní zásady při zakládání nebo přeměňování zahrad domácích. Začaly být publikovány i naučné časopisy, například Československé zahradnické listy nebo časopis Krása našeho domova. Byla to zároveň jedna z prvních děl v češtině, která především poučovala, ale také vyzývala majitele k zamyšlení a změně postoje.

V období první republiky byly rodinné zahrady zakládány jako formální v přímé vazbě na provoz a funkci jednotlivých místností domu, s vysokým zastoupením tvarované vegetace a zahradních staveb. Patrné bylo oddělení obytných nebo reprezentativních částí zahrady od hospodářského nebo provozního zázemí. Pravidelná struktura cest, optické členění tvarovanými živými ploty a stěnami, špalíry z ovocných dřevin nebo zahradní stavby pomáhaly funkčně rozdělovat zahradu. U plošně rozsáhlejších vilových zahrad převažovalo ale krajinářské pojetí kompozice a geometrické členění nejbližšího okolí vily. Tím byla zajištěna provázanost domu se zahradou. Zahrady založené výhradně krajinářským způsobem vznikaly v menší míře a byly označovány jako „přírodní“. Charakteristické pro zahrady bylo používání bohatého sortimentu okrasných rostlin, který byl často součástí technických a vegetačních prvků (např. pergoly, besídky, loubí, rabata, bazény, živé ploty a stěny). Použití technických, vegetačních i výtvarných prvků bylo velmi náročné na zakládání i údržbu a kladly se na ně poměrně vysoké nároky. Častým znakem u mnoha objektů bylo také použití pnoucích rostlin na fasády vil pro přiblížení stavby přírodě. [ŠIMEK, ZÁMEČNÍK, 2015, str. 17]. Jak uvádí ZÁMEČNÍK [2016, str. 32], důležitým momentem ve vývoji zahradní kompozice byla změna dřívějšího chápání zahrady jako hlavního prostředku reprezentace majitele. „Zahrada začala reagovat na aktuální společenské potřeby vycházející z postupné změny životního stylu obyvatel. Do zahrad se začaly umísťovat ve větší míře různé sportovní a rekreační prvky související s vrcholící propagací zdravého způsobu života. Zahrada se stávala více obytnou a stále zřetelněji se odprošťovala od zbytečné zdobnosti“.

Ve třicátých letech 20. století se tedy stále více projevoval sklon k přirozeněji působícím zahradám a postupně se začala prosazovat věcnost ovlivněná hnutím Bauhaus. To inspirovalo mnohé umělce, výtvarníky, architekty a jiné příslušníky české moderny tehdejší doby. Rozvoj architektury a stavebnictví, podle moderních zásad bydlení, zasáhl také do kompozičního výrazu zahrad. Přirozeněji působícím zahradám se ve své tvorbě věnoval český architekt a krajinář Otokar Fierlinger [ŠIMEK, ZÁMEČNÍK, 2015, str. 18]. Byl představitelem nových pokrokových myšlenek o provázanosti budovy se zahradou a snažil se pro kompozici zahrad a krajiny definovat zásady. Ve spolupráci se stavebními architekty, dovedl propojení domu a zahrady k dokonalosti. Při projektování využíval přirozené modelace terénu a podporoval průhledy ze zahrady na zajímavé dominanty. Měl pochopení pro moderní umění, cit pro výběr rostlin a všiml si také měnícího se životní stylu obyvatel, což mu umožnilo navrhovat nadčasové zahrady [ZÁMEČNÍK, 2016, str. 111, 115].

Mezi nejvýznamnější autory Československého státu dále jednoznačně patřili František Thomayer, Josef Kumpán, Josef Miniberger a Josef Vaněk, kterým bude věnována pozornost v další kapitole diplomové práce.

V letech 1939 – 1945 vypukl největší a nejničivější válečný konflikt v podobě Druhé světové války, která následně ovlivnila dění a situaci na celém světě a ve všech odvětvích.

Po únoru 1948 byla vilová zahradně – architektonická tvorba jako jeden z projevů měšťanských a kapitalistických tendencí předmětem kritiky. „Následný vývoj ukázal jednoznačnou orientaci zahradnické tvorby, zejména na veřejnou či kolektivní zeleň. Těmto požadavkům se také přizpůsobili i ti zahradní architekti, kteří zůstali i nadále činní. Dříve pečlivě udržované reprezentativní vilové zahrady přestaly, ve většině případů k jejich nevýhodě, sloužit účelu, pro který byly budovány. Některé vilové areály byly využity pro umístění různých ústavů a státních institucí. V lepším případě byly některé objekty využívány k reprezentaci prominentů tehdejšího režimu“ [ŠIMEK, ZÁMEČNÍK, 2015, str. 18].

3.5 Významní zahradní architekti první poloviny 20. století

Následující kapitoly pojednávají o vybraných zahradních architektech a jejich tvorbě se zaměřením na vilovou zahradní architekturu první poloviny 20. století na území českých zemí. Charakteristika života a tvorby významných zahradních architektů byla doplněna o poznatky z analyzované historické plánové dokumentace.

3.5.1 František Thomayer (1856 – 1938)

Narodil se 3. března 1856 v Trhanově u Domažlic v rodině zámeckého zahradníka, Josefa Thomayera. Navštěvoval školu v Domažlicích, po absolvování nastoupil do učení ke svému otci, který mu po zkrácené učební lhůtě vystavil výuční list. V roce 1873 se stal stipendistou Pomologického ústavu v Tróji a po jeho absolvování odešel do Německa. Získal praxi ve Frankfurtu, Stuttgartu a Bockenheimu u Frankfurtu, kde spolupracoval při zakládání okrasných zahrad a setkal se i s krajinářským řešením parků, které razil Pückler. Od roku 1875 už pobýval ve Vídni, kde se účastnil zakládání rozsáhlých a nákladných Rothschildových zahrad a v letech 1876 – 1877 zde absolvoval firemní zahradnickou školu Gartenbauschule, kde i pracoval. Thomayer sledoval směry novodobé zahradní architektury, a proto na jaře roku 1878 odešel pracovat do Francie, kde strávil šest let svého života. Nastoupil jako projektant v ateliéru architekta Ed. Andrea v Paříži. Dosáhl zde vedoucího místa a řídil řadu velkých a zodpovědných projektů. Zdokonalil se ve využívání a modelaci rovinných terénů, správném budování cest, užívání květin a jejich seskupování v zahradách.

V roce 1884 se po úspěšném působení v cizině vrátil do Čech a přijal místo městského zahradníka v Praze. Předložil návrh k rekonstrukci Karlova náměstí, zasáhl do dokončovacích úprav Velkého městského sadu (dnes Vrchlického sadů) a vypracoval rekonstrukční plán Malého městského parku na poříčí (dnes Švermových sadů). Provedl také rekonstrukci severní části ostrova Žofín a upravil dolní část Letenských sadů zhruba do dnešní podoby. Hned od svého příchodu do funkce budoval Rajskou zahradu, která plnila funkci zásobní zahrady. Znovuzřídil sady Rudolfína, Čelakovského sady, rekonstruoval Chotkovy sady a na Zámeckém vrchu v Libni založil sad, který dnes nese jeho jméno. V roce 1891 vyvíjel největší úsilí také pro Zemskou jubilejní výstavu [STEINOVÁ, 2008].

Přestože měl obrovské zásluhy na výsadbě pražské veřejné zeleně, po neustálé kritice jeho činnosti ze strany svých kolegů podal v roce 1894 žádost o propuštění. Ve stejném roce si založil svoji soukromou projekční kancelář, kde vypracoval řadu

úprav zámeckých, městských a lázeňských parků a vilových i továrních zahrad. Vytvořil návrh na úpravu lázeňských parků v Mariánských Lázních a projektoval i pro další lázeňská města, například Luhačovice. Oslovila ho i řada významných osobností tehdejší doby, například František Melichar, největší producent secích strojů v Evropě, český politik Karel Kramář nebo významný český nakladatel Jan Otta. V roce 1909 si Thomayera přizval Jan Kotěra na úpravu vily a zahrady Tomáše Bati ve Zlíně. Mezi jeho další zajímavé zakázky patřilo i projektování zahrady Strakovy akademie v Praze.

Na jeho projekční kancelář se obracela řada českých a moravských měst i šlechta. Mezi jeho projekty větších soukromých zahrad patřily například zahrada bratří Fričů v Ondřejově, zahrada při vile továrníka Melichara v Brandýse nad Labem a mnoho dalších. Z vlastních nákladů začal s Martinem Fulínem vydávat Časopis českých zahradníků a přispíval články o květinových skupinách, které doprovázel kresbami. Stal se členem ovocnářského spolku, patřil mezi zakladatele zahradnického spolku a byl členem Rakousko – uherské dendrologické společnosti. Se svým bratrem také založili proslulé Thomayerovy stromové školky v Říčanech u Prahy, kam se uchýlil, když První světová válka přerušila jeho činnost.

Jednou z jeho posledních realizací byla zahrada při vile Marie na Královských Vinohradech. Jeho činnost byla postupně od roku 1915 zastavena zhoršující se nemocí a v roce 1938 zemřel [STEINOVÁ, 2008].

Obr. 4 František Thomayer [Zdroj: STEINOVÁ, 2008, str. 8]

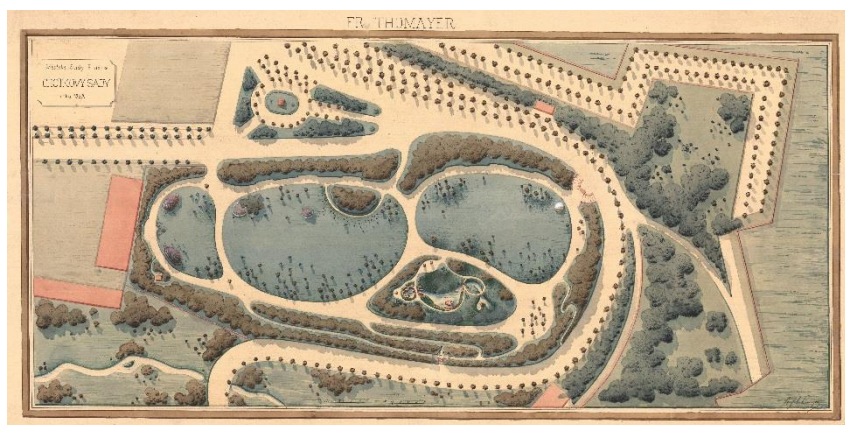
Charakteristika zahradně architektonické tvorby

Hlavní tvůrčí činnost Františka Thomayera spadá do období secese, období první republiky ovlivnil pouze okrajově. Z Francie k nám přinesl nové pokrokové směry sadové úpravy, které zde uplatnil a dále rozvíjel. Také bohatost a hýřivost květinových skupin i modelaci terénu [STEINOVÁ, 2008, str. 39].

Ve svých projektech na sebe dokázal dokonale navázat několik různých kompozičních jader a to i na poměrně malé ploše. Byl nadaným projektantem pravidelného stylu, tvořil krásné průhledy a dociloval působivých dojmů. Výborně dokázal pracovat s terénem, dřevinami a vodou. Řešení jeho zahrad a parků byla častokrát netradiční, objevovalo se velmi těsné a nenásilné spojení pravidelných a nepravidelných částí zahrady či parku. Do soukromých zahrad i veřejných parků otevřel brány také perenám. Rozlišoval dnes řečeno výplňové dřeviny, z nichž vytvářel skupiny stromů uplatňující se především obrysem a dřeviny významné svojí celoroční rozmanitostí a výrazností. To umožnilo střídat dojmy návštěvníka – zdůrazňovat či zklidňovat. Vodní prvky se nacházely v přírodních částech parků i zahrad a jejich tvar byl tvořen měkkými liniemi. Výsadby krajinných parků řešil s obdivuhodnou předvídavostí do budoucnosti, jak můžeme například vidět ještě dnes v Chotkových sadech v Praze [VÝSTAVA, 2016; FULÍN, 1925, str. 4; STEINOVÁ, 2008, str. 40].

V projektech soukromých zahrad převládal přírodní styl. Navrhoval zahrady větší rozlohy, které spíše působily dojmem parků (například u zámků a velkých sídel). Partery soukromých zahrad měly složité ornamenty, do kterých se koncentrovala veškerá květinová výzdoba. Jinak je tvořily převážně trávnickové plochy, keře a někdy i stromy. V nejbližším okolí parteru však byly provedeny volné úpravy. Příkladem spojení květinových ornamentů s přírodním parkem mohou být Janovice u Votic. Ve své tvorbě začal také uplatňovat opatření, kterými čelil proti negativnímu ovlivňování životního prostředí. Jednalo se například o husté výsadby sloužící k odclonění rušných ulic nebo nevhodnost některých dřevin pro městské prostředí [STEINOVÁ, 2008, str. 40].

František Thomayer otevřel brány perenám, ovlivnil vývoj našeho zahradnictví na dlouhou dobu a patřil tak k našim předním významným zahradním architektům.

Obr. 5 Chotkovy sady v Praze (1889) od Františka Thomayera [Zdroj: STEINOVÁ, 2008, str. 53]

3.5.2 Josef Miniberger (1878 – 1955)

Josef Miniberger se narodil 27. srpna 1878 v Klatovech. V roce 1889 začal navštěvovat gymnázium v Klatovech. Ve stejném roce se jeho rodina přestěhovala do Prahy, kde pokračoval ve studiu na gymnáziu. Maturitní zkoušku s vyznamenáním vykonal v roce 1896 a poté začal studovat obor inženýrského stavitelství na české vysoké škole technické v Praze. Během studia onemocněl a studium ukončil. Když se projevy jeho nemoci po sedmi letech zlepšily, nastoupil v roce 1907 jako úředník do technické kanceláře Ing. Karla Kresse. Po roce však v Kressově kanceláři díky zhoršenému zdravotnímu stavu ukončil spolupráci a rozhodl se věnovat zahradnictví, pro které měl velkou slabost. V roce 1911 vstoupil do učení velkozávodu zahradnické firmy Vojtěcha Maška v Turnově, kde se učil zahradnickému umění. V roce 1913 odešel do Ženevy, aby se zde plně zotavil a seznámil se s nejnovějšími trendy v zahradní architektuře. Měl celou řadu možností inspirovat se tvorbou zahraničních kolegů či studovat odborné texty a získávat nové poznatky, které ho obohacovaly a rozšiřovaly jeho možnosti s ohledem na uplatnění jako tvůrce zahrad. Po zahraničním pobytu se vrátil v roce 1914 do Plzně, kde vstoupil do služeb Jednoty pro zakládání sadů a zkrášlení města v oboru ovocnictví jako zahradník. Zde se poprvé setkal se zahradním architektem Leopoldem Bařkem, jeho velkým vzorem i učitelem a v roce 1916 odešel zpět do Prahy právě do jeho služeb [OTTOMANSKÁ, STEINOVÁ, 2015].

Po tříleté službě a získaných zkušenostech u Leopolda Bařka si založil v roce 1919 vlastní projekční kancelář. Projektoval soukromé vilové zahrady, věnoval se také spolupráci s několika sociálními ústavami, ústavami pro nevléčitelně nemocné, léčebnami

a zahájil i dlouholetou spolupráci s Dendrologickou společností v Průhonicích, která se stala významným dodavatelem rostlinného materiálu pro jeho realizace. Jeho první zajímavé projekty se týkaly malé obce Žiželice, v dnešním okrese Kolín, kde vytvořil ve čtyřicátých letech návrhy pro okolí školy, radnice, náměstí a hřbitov. Ve stejném období jeho tvorby můžeme zaznamenat také řadu návrhů na úpravu stávajících hřbitovů a nového založení urnových hájů. Projektoval soukromé zahrady širokého pražského okolí, zejména letovisek jako Dobřichovice. Miniberger se během života také velice zajímal o osud pražských parků jako jeho spoluvrstevník Josef Kumpán.

Byl také publicisticky činným v oblasti odborných článků a pojednání v zahradnických časopisech, nejprve v Československých zahradnických listech, poté Zahradnických listech, v časopisech Krása našeho domova a Naše zahrádka. Účastnil se vypsáných soutěží na různorodá zadání souvisejících se zahradní architekturou a zabýval se také problematikou přesazování vzrostlých stromů v teoretické i praktické úrovni. V roce 1950 ukončil svojí činnost a vstoupil do služeb Zahradnictví, komunálního podniku hlavního města Prahy. Zemřel 3. března 1955 v Praze na zápal plic [OTTOMANSKÁ, STEINOVÁ, 2015].

Obr. 6 Josef Miniberger [Zdroj: OTTOMANSKÁ, STEINOVÁ, 2015, str. 4]

Charakteristika zahradně architektonické tvorby

Díla Josefa Minibergera, jak po stránce stylu, použitých rostlin, materiálů, tak i částečně z hlediska časového tvořila plynulý přechod mezi tvorbou Františka Thomayera k meziválečné tvorbě Josefa Kumpána a Josefa Vaňka.

Josef Miniberger měl vrozené nadání pro výtvarné zvládnutí prostoru, co se týče barev i formy a také důkladné znalosti výsadbového materiálu. Byl mistrem především v řešení malých sadových ploch, které dovedl opticky zvětšovat a vtisknout jim kouzlo intimního prostředí. Zásadou bylo ponechat ústřední plochu volnou a členit jen postranní partie. Jeho bohaté znalosti rostlinného materiálu umožnily také působivé rozčlenění využitím nejrůznějších druhů rostlin. Ve svých sadovnických kritikách správně dokazoval, že velké plochy musí být řešeny klidněji, jednodušeji, aby se plně mohla uplatnit jejich velkorysost. Při navrhování a následné realizaci zahradních úprav využíval rozmanité prvky, kterými docíloval působivých výsledků.

Na prvním místě při jeho realizacích stál rostlinný materiál a jednoduché geometrické formy. Často tedy využíval stříhané živé ploty, kužely, sloupy a další. Tyto geometrické linie tak tvořily kontrast k volným přírodním liniím okolní přírody. Byl propagátorem stříhaných živých plotů, které vnášely do zahradních úprav rozmanitost, rád využíval i převislé formy kultivarů. Na malých plochách k působivým efektům hojně využíval zejména pěnišníků (*Rhododendron*) pro jejich pestrost květů a stálezelený vzhled. Okrasné rostliny využíval v bezprostředním okolí domu a poté v ose hlavního pohledu do zahrady. Ve svých návrzích také rád používal alpina. Nabádal však k opatrnosti a držel se zásady „všeho s mírou“.

Při projektování zahrad se řídil třemi základními zásadami – stanovit vůdčí myšlenku zahrady, které budou podřízeny všechny detaily řešení, soustředit se na oblast světla a stínu v zahradě a zachovat celistvost ploch. Úpravy zahrad prováděl rozdělením na dvě její části, na část okrasnou a část užitkovou, někdy i část sportovně – rekreační. Část okrasná nepozorovaně přecházela v část užitkovou, majitel zahrady tak často nezpozoroval přejítí z okrasné části do užitkové, což bylo účelem. Ve větších zahradách navrhoval postupovat od přísných geometrických forem u domu až k nejvolnějším po obvodu zahrady. Důležitou roli hrálo i propojení zahrady s obytnou částí domu. Nejdůležitějším prostředkem se pro Minibergera staly průhledy, kterými uplatňoval právě krásu přírody. Dokázal je velmi vhodně založit a docílit tak nejpůsobivějšího a nejpůvabnějšího účinku, i přes použití velmi jednoduchých materiálů. Pozornost věnoval i zahradním stavbám, při jejich navrhování se často inspiroval

tradičními (historizujícími) formami. V rámci doplňků v zahradách využíval například sochy, sousoší, sluneční hodiny [OTTOMANSKÁ, STEINOVÁ, 2015; VÝSTAVA, 2016].

Josef Miniberger všem zahradám, znovuzřízeným parkům, náměstím, hřbitovům i urnovým hájům vtisknul charakter velmi dobře promyšlené umělecké práce. K tomu mu napomáhaly nejen znalosti, ale i velmi vyvinutý výtvarný talent a stal se tak významným českým zahradním architektem.

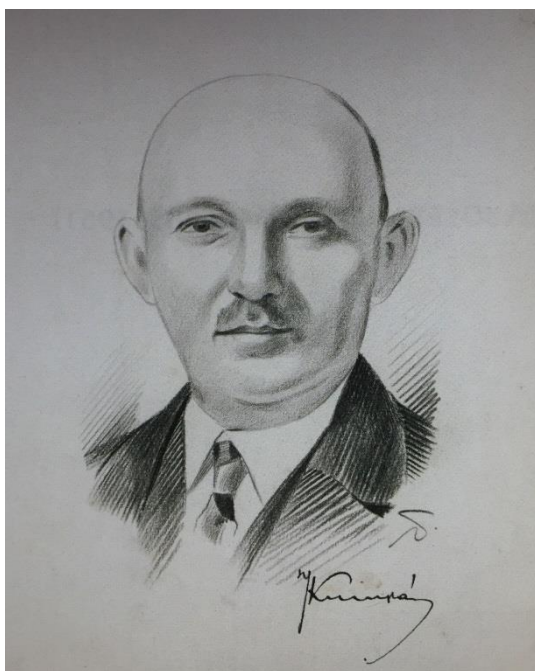
3.5.3 Josef Kumpán (1885 – 1961)

Josef Kumpán se narodil 23. prosince 1885 v Mladé Boleslavi v rodině zahradníka. Vychodil zde obecnou školu a v Litoměřicích absolvoval nižší reálku. Ve známých Eisenbergských koniferových školkách v Jezeří u Mostu získal výuční list v oboru zahradnictví. V letech 1904 – 1907 se dále vzdělával v oboru zahradnictví na Vyšší ovocnicko – zahradnické škole v Lednici na Moravě. Po absolvování studia odešel do Francie, kde začal praxi u proslulé firmy Moser & Fils v Paříži. Během pobytu v Paříži mimo jiné studoval i díla André Le Nôtra. Dalším zahraničním podnikem, kde získal praxi, byla slavná projekční kancelář Jacoba Ochse v Německu, kde působil jako vedoucí architekt sadovnického velkozávodu. V Berlíně později vykonával také pozici vedoucího botanické zahrady. Odborná činnost J. Kumpána byla bohužel díky První světové válce na delší dobu přerušena, musel odejít na frontu.

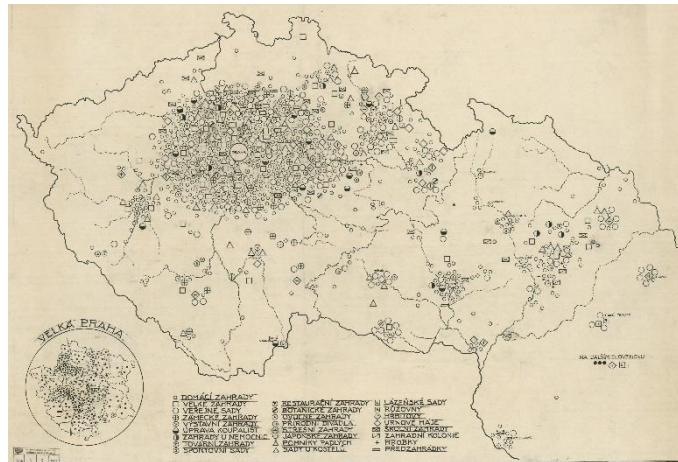
V roce 1920 si Kumpán založil v Roudnici nad Labem vlastní projekční kancelář, kterou později přemístil do Prahy. Zde se věnoval projektování mnoha vilových zahrad i veřejných prostorů v celé Československé republice. Během svého bohatého projekčního života navrhoval nejen soukromé vilové zahrady, které byly stěžejní, ale i větší soukromé parky a zámecké zahrady. Mezi ně lze zařadit znovuzřízení Fürstenberské zahrady, zámecký park v Lenoře nebo úpravu zámeckého parku ve Zbraslavi. Dále i sadovnické úpravy v Lánech nebo návrh úpravy sadu na Valech na Pražském Hradě, za který získal cenu. Podle jeho návrhu byl vybudovaný růžový sad na Petříně nebo lidový sportovní sad v Kolíně. V jeho činnosti byly zastoupeny i úpravy hřbitovů a hrobek, školních a ústavních zahrad, nemocničních a lázeňských sadů, botanických zahrad, restauračních sadů, sokolských cvičišť, sadovnických úprav výstavišť i sadů kolem pomníku padlých. Upravil i celé zahradní kolonie, například Vořechovku, Moravskou Třebovou, Hradec Králové, Zlín. Mezi jeho velmi významného klienta patřil prvorepublikový ministr zahraničních věcí Edvard Beneš.

V období mezi světovými válkami byl jmenován státním zkušebním komisařem pro učitele vyšších zahradnických škol, stal se členem Československé zemědělské akademie, Československé Národní společnosti zahradnické, Deutsche Gartenkunst-Gesellschaft in Frankfurt a Main a Oestler Österreichische Gartenbau Gesellschaft in Wien. Dále působil jako člen Svazu spolků pro okrašlování a ochranu domoviny v Čechách a mimo jiné byl i významným členem Dendrologické společnosti v Průhonicích. Významně se podílel i na rozvoji českého sadovnictví v období první poloviny 20. století. O své poznatky se snažil podělit ve formě publikací a příspěvků, které uveřejňoval v časopisech Krása našeho domova, Československé zahradnické listy a Naše zahrádka. V roce 1936 se stal redaktorem časopisu Okrašlovací rádce – praktické návody pro okrašlování domova. Velmi často se účastnil výstav a především vypsáných soutěží. Vydal také řadu významných publikací – Novodobá zahrada s podtitulem Hlavní zásady při zakládání nebo přeměňování zahrad domácích (1920), Před založením zahrady (1938), Zahradní besídky a jejich rostlinná výzdoba (1938) a Sadová úprava vesnice: Zahrady na venkově. Významným způsobem se podílel na rozvoji měst, kde šířil zájem o plochy veřejné i soukromé zeleně a ovlivnil tak vznik a podobu mnohých veřejných prostranství. Lze ho považovat za autora nejvíce realizovaných návrhů veřejné zeleně na území Československa. Zemřel v Praze v roce 1961 ve věku 76 let [OTTOMANSKÁ, STEINOVÁ, 2015; VÝSTAVA, 2016].

Obr. 7 Josef Kumpán [Zdroj: OTTOMANSKÁ, STEINOVÁ, 2015, str. 2]

Obr. 8 Mapa realizací Josefa Kumpána [Zdroj: OTTOMANSKÁ, STEINOVÁ, 2015, str. 82]

Charakteristika zahradně architektonické tvorby

Josefa Kumpána lze bezesporu zařadit mezi jednoho z nejproduktivnějších českých zahradních architektů první poloviny 20. století. To dokládá i mapa všech jeho navržených projektů na našem území (Obr. 8), do které bylo zaneseno celkem 1359 objektů, z toho 276 objektů připadá na Prahu.

Klíčovým zdrojem poznání tvorby J. Kumpána je jeho kniha *Novodobé zahrady* z roku 1938, ve které uvedl zásady, jimiž se při projektování zahrad řídil.

Stěžejní v jeho tvorbě byly projekty soukromých zahrad, které tvořily více než polovinu jeho plánů. Jak uvádí ZÁMEČNÍK [2016, str. 92], hlavní důraz byl kladen na praktické využití všech zahradních ploch. Při projektování zahrad se zabýval také sklonitostí terénu, způsoby jeho překonání pomocí teras, detaily osazení (osazovací plány), detaily zahradních staveb i nábytku.

Důležité bylo kompoziční a provozní propojení domu se zahradou. Zohledňoval jednotlivé funkce zahrady – estetickou, obytnou, užitkovou, společensko – reprezentativní i sportovně – rekreační. Dále provozní a technické potřeby objektu, celkovou kompozici zahrady a jejích částí s vazbou na okolí (přírodu). Zahrada musela s domem tvořit celek, měla se zmocňovat přírody a vnášet do ní pořádek a rytmus [OTTOMANSKÁ, STEINOVÁ, 2015, str. 83].

V projektech zahrad preferoval pravidelné půdorysné tvary a používal také formální linie. Tím dosáhl praktického využití všech částí zahrady. Typické bylo mnohoúrovňové řešení formálního půdorysu zahrady za použití teras pouze v nejbližším okolí domu. Ve zbývajících částech zahrady byla zachována přirozená sklonitost.

Rozvržení zahrady bylo v jeho tvorbě výrazně ovlivněné půdorysem domu. Josef Kumpán stejně tak jako Josef Vaněk funkčně členil zahradu na několik částí – okrasnou, užitkovou a přírodní. Jejich vzájemné oddělení bylo jednoznačné nebo se jednotlivé části zahrady vzájemně prolínaly. Část okrasná (též architektonická) byla situována v nejbližším okolí vily, se kterou byla osově provázána. Propojení vily se zahradou bylo zajištěno rozšířením půdorysu budovy o jednotlivé květinové partery, které byly ukončeny v prostoru a navazovaly tak na další zahradní část. Stejně jako Josef Vaněk i Josef Kumpán v této části pracoval s terénem, technickými a výtvarnými prvky a bohatými květinovými výsadbami. Okrasná část s vysokým zastoupením kvetoucích rostlin mnohdy tvořila samostatný parter s centrálním bazénem nebo kašnou a jasným formálním členěním cest a záhonů. Část užitková (též hospodářská) sloužila pro pěstování ovoce a zeleniny. Byla samostatně vymezena nebo přirozeně přecházela v část okrasnou. V této části bývaly situovány i hospodářské budovy, skleníky, pařeniště, kompost, a další. Podle J. Kumpána neměla v žádné zahradě chybět užitková část s ovocným sadem. Část přírodní (též krajinářská) se nacházela v okrajových, či zbytkových částech zahrady a u plošně rozsáhlejších zahrad. Byla charakteristická volnou úpravou a zvýšenou koncentrací různorodých dřevin, které měly za cíl na vymezené ploše seskupit vzhledově zajímavé dřeviny. V zahradách se nacházela i část sportovně – rekreační (též společenská) situovaná za vilou, v soukromé části zahrady, často s formálně vymezeným travnatým parterem, který byl doplněn rabatovými záhony pouze po obvodu. Probíhal zde veškerý rodinný život, provozoval se sport a hrály se hry. Tuto část doplňovaly také technické prvky – besídka, bazény, odpočívadla, dětská hřiště i sportovní a herní prvky.

Pravidelný parter, který navrhoval ve svých plánech, býval jednodušší, zdůrazňoval osovost a netvořil nejpodstatnější část zahrady jako partery Josefa Vaňka. Preferoval jednobarevné květinové záhony s celoročním působením, které navrhoval v blízkosti domu podle výšky, doby a barvy květu. Často využíval prvek girland (též festonů) z růží či jiných pnoucích rostlin. Jeho zvykem bylo používat jednodruhové skupiny stromů, nejčastěji břízy, červenolisté javory, lípy nebo stříbrné smrky vysazené do podoby lesíku s odpočívadlem. Na vhodných místech v zahradě umisťoval také alpina, která byla velmi oblíbená. Technické prvky v podobě besídek, pergol, oblouků, špalírů, zahradních plotů a dalších často obohacoval popínavými rostlinami.

Půdorysné plány zahrad obsahovaly detailní a přehledný popis, často byly doplňovány o perspektivní pohled. Jak sám Josef Kumpán uváděl, zahrada

byla výsledkem mnoha okolností a neřídila se jednotným slohem [ZÁMEČNÍK 2016, str. 92; KUMPÁN 1938, str. 5; FINGEROVÁ, 2011, str. 4 – 7].

Osobnost Josefa Kumpána je spjata se zahradní a krajinářskou tvorbou v období takzvané první Československé republiky (1918 – 1938). Jeho jméno je dodnes známo nejen u nás, ale především v Německu, kde spolu s osobností Josefa Vaňka patřili mezi nejznámější zahradní architektury tehdejší doby.

3.5.4 Josef Vaněk (1886 – 1968)

Velmi úspěšný český zahradní architekt, průkopník a propagátor našeho československého zahradnictví, autor řady publikací z oboru zahradnictví a ovocnictví, v neposlední řadě také soudní znalec se narodil 6. února 1886 v Bukovině u Hradce Králové. Jeho otec měl malorolnické hospodářství, které sotva uživilo rodinu s deseti dětmi. Chudoba spolu s touhou po vědění v něm proto vyvolala snahu v životě něco dokázat a tak odešel z domova, aby se naučil všemu potřebnému [ŠPECINGER, 1986, str. 2]. V roce 1899 nastoupil do učení v zámeckém zahradnictví prince Schamburg – Lippe v Ratibořicích. V roce 1902 absolvoval praxi v zámeckém zahradnictví hraběte Thun – Hohensteina v Děčíně. V letech 1903 – 1907 získal odborné vzdělání na Zemském pomologickém ústavu v Praze – Tróji a v Zahradnickém institutu v Reutlingen (Badensko – Württenbersko). Potom pokračoval ve studiu na Vyšší státní zahradnické škole v Proskau (pruské Slezsko). Od roku 1907 pracoval jako vedoucí příručí v zahradnictví hraběte Stollberg – Wernigeroda ve Velkém Kamíně v Braniborsku. Z ciziny se do rodné vlasti vrátil v roce 1909. Na krátký čas působil v Praze u Ferdinanda Macháčka jako redaktor Českých zahradnických listů a ve stejném roce natrvalo odešel do Chrudimi. Zde se stal redaktorem ilustrovaného měsíčníku Zahrada domácí a školní. Tento časopis přeměnil v roce 1910 na čtrnácti deník s pod titulem Zahrada a vydával ho dalších 36 let. Od roku 1914 vydával také týdeník První československá zahradnická bursa, který vycházel 27 let [OTTOMANSKÁ, 2011, str. 31].

Jeho školkařský a květinářský velkozávod byl jedinečným a zároveň největším v tehdejší republice. Založil ho v roce 1911 a jako součást podniku byla zřízena i speciální kancelář pro zakládání a realizaci zahrad a veřejných parků. V období let 1910 – 1948 vytvořil celkem přes 4000 projektů a k nejvýznamnějším byly řazeny například barrandovské terasy v Praze [VÝSTAVA, 2016]. Většinu svých projektů publikoval ve dvoudílné knize České zahrady z roku 1920 a 1925 [VANĚK, 1920; VANĚK, 1925]. Návrhy zahrad také průběžně zveřejňoval v dobových zahradnických časopisech.

V roce 1949 byl jeho velkozávod znárodněn, to ho však neodradilo a dále pokračoval ve své veřejné i osvětové činnosti. Zemřel v Chrudimi dne 9. září 1968 ve věku 82 let [OTTOMANSKÁ, 2011, str. 31].

Mezi jeho životní cíle patřilo mimo jiné také zpřístupnit všichni dostupnou odbornou literaturu veřejnosti. Velmi vyhledávané a populární se staly i jeho přednášky a každoročně pořádané pěstitelské kurzy přímo v chrudimském velkozávodě. Dal také podnět k založení spolku zahrádkářů Společnost přátel zahrad a zasloužil se o položení základu zahradnického a zahrádkářského výstavnictví. Přátelil se také s řadou významných osobností své doby, patřili k nim například bratři Čapkové, Petr Bezruč, Alois Jirásek, Alfons Mucha a mnoho dalších. Jeho významným obchodním partnerem byl Oskar Smrž [VÝSTAVA, 2016].

Obr. 9 Josef Vaněk [Zdroj: VÝSTAVA, 2016]

Charakteristika zahradně architektonické tvorby

Jak uvádí ZÁMEČNÍK [2016, str. 78] nebo OTTOMANSKÁ [2011, str. 135] projekční činnost Josefa Vaňka můžeme rozdělit do několika etap. První etapa v letech 1905 – 1920 představovala takzvané rané období jeho tvorby. Byla ovlivněna stylem zahradního architekta Františka Thomayera, kterého považoval za svůj velký vzor. Vrcholné období projekční činnosti jeho kanceláře řadíme do období let 1921 – 1939, jednalo se tedy o druhou etapu a třetí etapa jeho tvorby, takzvané pozdní období probíhala v letech 1940 – 1949.

Styl Josefa Vaňka ovlivnila světová tvorba, především architekt Peter Behrens. V jeho projektech převažovala formální dispozice nad volnou úpravou krajinářského typu. Z návrhů bylo zřetelné členění zahrady na tři základní funkční části – okrasnou

(též architektonickou), přírodní (též krajinářskou) a užitkovou (též hospodářskou). Část okrasná byla navrhována v přímé vazbě s domem a rozkládala se v jeho bezprostředním okolí. Byla charakteristická formální strukturou, náročnou prací s terénem, pestrým zastoupením technických a vegetačních skladebných prvků. Část přírodní byla volnou úpravou krajinářského typu a vyskytovala se pouze u plošně větších zahrad. Byla situována dále od domu, ve zbylé ploše po založení okrasné části zahrady. Nacházelo se v ní alpinum (skalní partie), vodní plochy i japonská zahrádka. Část užitková se objevovala mimo hlavní kompoziční pohledy ve vymezené části zahrady. Měla formální uspořádání a její součástí bývaly hospodářské budovy, skleníky, pařeniště, kompost, nádrž na užitkovou vodu a také plochy určené pro pěstování zeleniny a ovoce k zásobování domácnosti [ZÁMEČNÍK, 2016, str. 78].

Ústředním bodem pravidelné kompozice byl dům (vila). Pokud to dovolila dispozice pozemku, centrální a rozlohou největší parter se nacházel před hlavním zahradním průčelím domu. V případě, že chyběla budova, odvíjel se zahradní program od besídky či pergoly – ta zároveň tvořila protibod zahradnímu průčelí vily. Půdorysy zahrad byly funkčně členěny technickými nebo vegetačními prvky na jednotlivé kompoziční celky. Zahradním úpravám vždy dominoval centrální pravidelný parter umístěný v ose budovy, nejčastěji zahloubený pod úroveň okolního terénu. Byl doplněn stříhanými jehlancovými nebo kulovitými buxusy, po stranách lemovaný trvalkami (perenami) nebo letničkovými rabaty se stromkovými růžemi spojenými girlandami z pnoucích růží, které používal ve svých návrzích i Josef Kumpán. Přísně osově části zahrady byly obohaceny centrálním vodním prvkem obdélníkového, čtvercového nebo kruhového půdorysu nacházejícím se také v hlavní ose. Tento prostor byl často doplněn plastikou, výhradně bílých barev, aby vynikl kontrast tmavých jehličnatých dřevin. Dalším vodním prvkem byla nástěnná studna, umístěná často v klidnější části zahrady, či zákoutí, které také používal i J. Kumpán. Osový pohled od budovy ukončovala besídka, pergola nebo soustava dřevěných konstrukcí označovaných jako pergolovitá besídka. Bývaly často postaveny na terénu zdviženém o několik schodů pro lepší výhled do zahrady z jiné výškové úrovně. Zahradní stavby byly typické také hojnými výtvarnými prvky. Stranou parteru se nacházely přírodní partie s obloukovitými cestami a v křížení cest byly vysazovány stromy. Vymezovaly tak travnatou plochu se solitérami nebo skupinkami stromů či keřů. Hlavním úkolem parteru byla tedy přehlednost, plošnost a uzavřenost do sebe a také barevnost působící na pozorovatele. U vilových zahrad bylo typické rozčlenění půdorysu hlavní podélnou

osou. Takové zahrady byly charakteristické jedním centrálním parterem, který tvořil celou podstatu zahradní dispozice [ŽALÁKOVÁ, 1992, str. 68; ZÁMEČNÍK, 2012, str. 77].

Pro Josefa Vaňka bylo typické vysazování jehlancovitých a stříhaných dřevin. Dále prosazoval zákrsky, které umožnily použít stromy i do zahrad menších měřítek. Dalším znakem pro jeho tvorbu byla barevnost a kontrast při použití rostlin, často tedy uplatňoval letničky. V jeho nejstarších návrzích zahrad, z období let 1908 – 1911 lze nalézt květinový ornament v trávniku charakteristický pro tvorbu Františka Thomayera. Později od něj však ve svých projektech ustupuje [OTTOMANSKÁ, 2011, str. 137]. Výrazné barevné a tvarové efekty, které Vaňk často používal i na malých plochách, vedly mnohdy k nepřiměřenému zmenšení měřítka kompozice. Trvalky hrály důležitou roli až při vrcholném období jeho tvorby [ŽALÁKOVÁ, 1992, str. 79]. Podobně jako Kumpán, používal také i on drobnou zahradní architekturu výhradně v nátěrech bílé barvy. Jednalo se hlavně o besídky, pergoly nebo loupí s pnoucími rostlinami, nechyběla ani odpočívadla s dřevěným nábytkem také v bílé barvě. Vaňkovy zahrady sloužily spíše pro procházky a odpočinek, převládala estetičnost. Užitekova hodnota se projevovovala až u plošně větších zahrad.

Odborné návrhy rodinných a vilových zahrad i veřejné zeleně Josefa Vaňka měly pro tvorbu první poloviny 20. století nesporný význam a můžeme je nalézt po celém území dnešní České republiky.

3.6 Pnoucí rostliny používané v první polovině 20. století

Před vymezením používaných pnoucích rostlin v první polovině 20. století je třeba nejprve definovat, co pnoucí rostliny jsou a také jejich základní rozdělení podle formy pnutí.

Pnoucí rostliny (liány) jsou botanicky nesourodou a rozmanitou skupinou dřevin, vyznačující se specifickými vlastnostmi. Nejdůležitější vlastností, která je odlišuje od jiných dřevin, je jejich nedostatečně pevná rostlinná osa k vzpřímenému růstu a z toho vyplývající nutnost využívat nějaké opory. Při svém růstu přijímají tvar této opory a stávají se tak z hlediska architektury nejplastičtějším rostlinným prvkem schopným dotvářet prakticky libovolné hmoty [BURIAN, 2011, str. 40].

Popínavé rostliny mají také dlouhou historii, kterou se však diplomová práce zabývat nebude. Vyskytovaly se v zahradách prakticky již od dob jejich vzniku a odsud si pak našly cestu také na fasády domů i do měst. Mají tedy široké možnosti uplatnění v každém prostředí. Význam pnoucích rostlin vyplývá z jejich specifických vlastností a z možnosti těsného kontaktu se stavební konstrukcí. Schopnost přijímat tvar opěrné konstrukce je možné s výhodou využít tam, kde je třeba bez větších nákladů vytvořit hmotu k vyvážení nepříznivé stavební kompozice. Vzhledem k jejich minimálním půdorysným nárokům a schopnosti vytvořit zároveň značnou nadzemní hmotu, je možné použití i v místech, kde nelze pro jinou zeleň najít místo. Jsou tak téměř předurčeny do stísněných prostorů ulic, malých zahrad, na balkony i terasy. Další předností je také rychlost růstu díky strategii konkurenčního boje o světlo [LUDWIG, 2005, str. 7; ŠIMEČKOVÁ, VEČEŘOVÁ, 2005, str. 24; SOUČKOVÁ, 2000, str. 7].

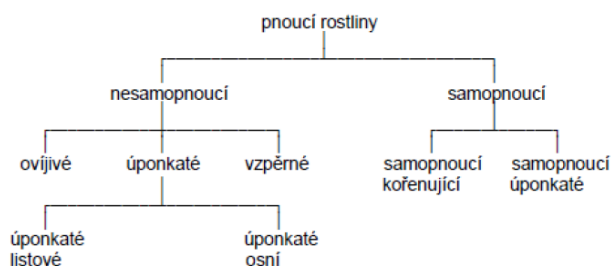
Pnoucí rostliny jsou zastoupeny nejen mezi dřevinami, ale i trvalkami a letničkami. Z hlediska využití v architektuře jsou nejvýznamnější pnoucí rostliny dlouhověké a svojí velikostí srovnatelné se stavebními objekty [BURIAN, 2011, str. 40]. Používají se k popnutí stěn, volně stojících opěrných konstrukcí, jiných dřevin nebo k pokrytí půdy a dalších horizontálních ploch (např. plochých střech) [PEJCHAL, 2011, str. 1]. Některé pnoucí rostliny lze pěstovat také v mobilních nádobách.

3.6.1 Způsoby a specifika použití pnoucích rostlin

Nejpodstatnějším kritériem při výběru a použití popínavých rostlin je forma jejich pnutí, tedy způsob, jakým se rostlina přichycuje k podkladu (opoře). Od této skutečnosti se následně odvíjí zvolení vhodného typu podpůrné konstrukce a celkový předpoklad pro správné použití jednotlivých druhů pnoucích rostlin v objektech zahradní

a krajinářské architektury. Většina autorů zabývající se problematikou pnoucích rostlin používá rozdělení do čtyř základních skupin. Jedná se pnoucí rostliny vzpěrné, ovíjivé, úponkaté a přičepivé (kořenující) [SEDLÁČEK, 2013, str. 12].

Obr. 10 Dělení pnoucích rostlin [Zdroj: PEJCHAL, 2011]

Samopnoucí rostliny porůstají svislé plochy bez potřeby speciální opěrné konstrukce. Hlavním předpokladem je nenarušený stav fasády. Do této skupiny řadíme popínavé rostliny úponkaté s přichytnými (adhezivními) terčíky a přičepivé (kořenující).

Nesamopnoucí rostliny se uplatňují na svislých rovných plochách pouze za pomoci přidané opory. Podle způsobu pnutí a charakteru adaptačních mechanismů volíme pro daný druh optimální typ opěrné konstrukce. Do této skupiny patří pnoucí rostliny ovíjivé, vzpěrné a úponkaté přichycující se ovíjením [PEJCHAL, 2011, str. 3; SEDLÁČEK, 2013, str. 14].

Základní rozdělení pnoucích rostlin

Vzpěrné pnoucí rostliny

Mají nejjednodušší adaptační mechanismy v podobě bočních výhonů (*Rosa canina* L.) ostnů (*Rubus fruticosus* L.) či trnů (*Lycium barbarum* L.), případně i listů (*Tropaeolum majus* L.), pomocí kterých se vzpírají o podklad. Uvedené jednoduché orgány poskytují rostlině při jejím vzpěrném růstu možnost co nejsnazšího přichycení k nejbližší dostupné opoře a posléze zabraňují jejímu zpětnému sklouznutí. Pro většinu vzpěrných rostlin je typickým společným znakem tvorba vitálních, tuhých, špatně poddajných a často trnitých výhonů. Podpěrná konstrukce je tedy prakticky nutností, používají se mřížky, vodorovná lanka a latě. Hodí se pro popnutí nízkých konstrukcí, například zábradlí, ploty, nízké pergoly nebo treláže. Nejnámějšími zástupci jsou pnoucí růže (*Rosa* sp.), dále například *Rubus laciniatus* Willd. nebo *Jasminum nudiflorum* Lindl. [PEJCHAL, 2011, str. 2; BURIAN, 2011, str. 48; WILLIAMS, 1988, str. 23].

Ovíjivé pnoucí rostliny

Přichycují se pouze ovíjením stonku kolem opory, nemají tedy žádné speciální přichytné orgány. Jejich dlouhé a tenké, zpočátku nerozvětvené letorosty postupně tloustnou a kolem objektu se často ovíjí až velmi těsně. U některých rostlin se mohou objevit až škrťací účinky. Podle směru otáčení je rozlišujeme na pravotočivé – *Wisteria floribunda* (Willd.) DC., *Lonicera caprifolium* L., *Dolichos lablab* L. a levotočivé – *Wisteria sinensis* (Sims) Sweet, *Humulus lupulus* L.

Nejsou vhodné k porůstání souvislých ploch. Podpěrná konstrukce by měla být tvořena převážně svisle orientovanými prvky, které může rostoucí výhon snadno obtočit. Používají se převážně svislá lanka či latě s velkými odstupy. Zároveň ale musí být dost silný a pevný, především v případě některých dřevin, aby ho síla ovíjejícího výhonu nezničila. Výhony bez vhodné opory začnou svojí váhou přepisat a u většiny druhů se tak zastaví růst [BURIAN, 2011, str. 48].

Mezi ovíjivé pnoucí rostliny patří: *Actinidia arguta* (Siebold & Zucc.) Planch. ex Miq., *Actinidia chinensis* Planch., *Akebia quinata* (Houtt.) Decne., *Aristolochia macrophylla* Lam., *Celastrus orbiculatus* Thunb., *Fallopia aubertii* (L. Henry) Holub, *Lonicera henryi* Hemsl., *Lonicera japonica* Thunb., *Lonicera x brownii* Carriere, *Lonicera x heckrottii* Rehder, *Lonicera x tellmanniana* Magyar ex Späth, *Menispermum canadense* L., *Periploca sepium* Bunge, *Periploca graeca* L., *Schisandra chinensis* (Turcz.) Baill., *Tripterygium regelii* Sprague & Takeda. Do této kategorie je možné také zařadit rostliny ze sortimentu letniček: *Quamoclit lobata* (Cerv.) Thell., *Thunbergia alata* Bojer ex Sims, *Asarina procumbens* Mill. [PEJCHAL, 2011, str. 18 – 21].

Úponkaté pnoucí rostliny

Vytvářejí specializované orgány – úponky. Jedná se o metamorfované části listů a stonků, kterými se přichycují se k opoře:

- ovíjením jejich ramen – *Clematis vitalba* L., *Lathyrus odoratus* L., *Parthenocissus vitacea* C. L. Hitchc., *Vitis vinifera* L.);
- pomocí přichytných (adhezivních) terčů – *Parthenocissus quinquefolia* (L.) Planch., *Parthenocissus tricuspidata* (Siebold & Zucc.) Planch. [PEJCHAL, 2011, str. 3].

Úponky mohou být jednoduché nebo rozvětvené. I když se jedná o dokonale specializované orgány, nedokáží se tyto rostliny přidržet na rovné ploše a vyžadují opěrnou konstrukci. Výjimku tvoří úponkaté pnoucí rostliny s adhezivními terčíky,

kteřé můžeme označit za nejspecializovanější mechanismus uchycení rostlin k opoře. Jejich funkčnost zajišťuje lepkavá hmota, kterou terčíky vylučují a díky ní se doslova přilepí na podklad. Rostliny se tedy mohou pnout i po hladkém povrchu jako je sklo nebo plast a jsou schopné souvisle porůst i poměrně velké plochy. Tato skupina rostlin ke svému růstu tedy nepotřebuje žádnou opěrnou konstrukci [BURIAN, 2011, str. 50; GUNKEL, 2004, str. 13].

Mezi úponkaté pnoucí dřeviny lze dále zařadit: *Ampelopsis aconitifolia* Bung, *Clematis montana* Buch.-Ham. ex DC., *Clematis tangutica* (Maxim.) Korsh., *Clematis patens* C. Morren & Decne., *Smilax hispida* Muhl., *Vitis riparia* Michx. [TOOMEY, LEEDS, 2001]. Ze sortimentu letniček je možné použít: *Cobaea scandens* Cav., *Cardiospermum halicacabum* L., *Cyclanthera brachystachya* (Ser.) Cogn., *Cyclanthera pedata* (L.) Schrader, *Lagenaria siceraria* (Molina) Standl., *Lathyrus odoratus* L. [PEJCHAL, 2011].

Příčepivé (kořenující) rostliny

K podkladu se přichycují příčepivými kořinky, které se vytvářejí po celé délce výhonu a na straně odvrácené od světla. Příčepivé kořinky vyplňují drobné nerovnosti podkladu a rostlinu tak sami upevňují k povrchu. Rostliny proto většinou nevyžadují ke svému růstu žádnou dodatečnou oporu. Vyžadují ale dostatečně hrubý podklad, který musí být také zároveň pevný a soudržný. Pokud se však na povrchu objeví mezera, ve které se může držet i vlhkost, kořinky mohou mít sklon vrůstat hlouběji do podkladu a tím ho poškodit. Před ozeleněním je tedy vhodné provést kontrolu podkladu. Hodí se i pro pokrytí velkých ploch nebo k popnutí stromů. Rostliny z této skupiny se mohou pnout i po skalách nebo tvořit půdní pokryv, například *Hedera helix*. [BURIAN, 2011, str. 49; GUNKEL, 2004, str. 12].

Mezi samopnoucí kořenující patří: *Campsis radicans* (L.) Seem, *Campsis x tagliabuana* (Vis.) Rehder, *Euonymus fortunei* (Turcz.) Hand.-Mazz., *Hedera helix* L., *Hedera colchica* K. Koch, *Hydrangea petiolaris* Siebold & Zucc., *Schizophragma hydrangeoides* Siebold & Zucc.“ [PEJCHAL, 2011, str. 18 – 19].

Způsoby použití pnoucích rostlin v první polovině 20. století

Pro období první poloviny 20. století bylo charakteristické používání právě pnoucích rostlin. Představovaly jeden z nejcharakterističtějších vegetačních prvků stylu pravidelného geometrického i volného (pojem vegetační prvek vysvětlen v kapitole 3.1). Nejčastěji byly vysazovány jako bodové nebo liniové vegetační prvky. Tvořily tak prvek, který propojoval technický objekt (např. stavbu) s přírodou a jejím okolím.

Použití pnoucích rostlin v tehdejší době bylo úzce vázáno na existenci technického prvku – konstrukce, stěny či podpěry a dalších. Zřizovaly se tedy i speciální konstrukce, které tyto rostliny vyžadovaly. Byly pěstovány na fasádách domů i na zahradních stavbách. Uplatňovaly se zejména dřeviny vzpřímené, ovíjivé, úponkaté i dřeviny samopnoucí přichycující se přičepivými kořeny a terčíky. Velmi oblíbené byly také pnoucí růže [ZÁMEČNÍK, 2016, str. 65].

Možnosti použití pnoucích rostlin v první polovině 20. století

Podle Pejchala [2011, str. 1] lze uplatnění pnoucích rostlin rozdělit do následujících základních bodů:

- popnutí stěn,
- popnutí volně stojících opěrných konstrukcí,
- popnutí jiných dřevin (hlavně stromy),
- pokrytí půdy a dalších horizontálních ploch (např. plochých střech).

Pnoucí rostliny na stěně vily

Základním stavebním prvkem, který nejvýznamněji ovlivnil výslednou podobu zahrady, byla budova (vila). Popnutí fasády domu pnoucími rostlinami bylo v daném období velmi oblíbené. Na fasádách vil se také často pěstovaly tvarované ovocné dřeviny vedené na speciálních konstrukcích (například treláže). Mezi používané pnoucí rostliny na stěně (fasádě) vily v daném období patřily: *Actinidia polygama*, *Ampelopsis englmanni* (též *Vitis englmanni*), *Ampelopsis hederacea* (též *Vitis hederacea*), *Ampelopsis veitchi* (též *Vitis veitchi*), *Aristolochia siphon*, břečťan (v historických plánech bez uvedení přesného druhu), *Clematis jackmanni*, *Clematis montana*, *Clematis vitalba*, divoké víno (v historických plánech označovalo taxon *Parthenocissus quinquefolia*), *Glycine chinensis* (též *Glycine sinensis* a *Wistaria sinensis*), *Lonicera caprifolium*, velkokvětý plamének (bez uvedení přesného druhu), pnoucí růže:

Rosa Crimson Rambler, Rosa Dorothy Perkins, Rosa Excelsa, Rosa Tisícokrásná, podražec (bez uvedení přesného druhu), Polygonum baldschuanicum, Polygonum sachaliense, resedové víno (*Vitis odoratissima*), samopnoucí víno (*Vitis veitchi*), vinná réva (bez uvedení přesného druhu). Výše uvedená a následující vědecká jména pnoucích rostlin do konce této kapitoly představují přesný dobový název převzatý z historických plánů katalogu historické plánové dokumentace [Katalog historické plánové dokumentace, 2016].

Pnoucí rostliny na obvodové zdi, plotu nebo zídce

Popínavé rostliny také zkrášlovaly obvodové zdi, ploty i zídky. Na obvodové zdi se pro pnoucí rostliny často připevňovaly i treláže.

Na obvodových zdech byly pěstovány: *Actinidia arguta*, *Ampelopsis hederacea* (též *Vitis hederacea*), *Ampelopsis muralis*, *Ampelopsis quinquefolia*, *Ampelopsis veitchi* (též *Vitis veitchi*), *Aristolochia siphon*, břechťan (bez uvedení přesného druhu), břechťan velkolistý, *Celastrus scandens*, *Clematis jackmanni*, *Clematis montana* Rubens, *Clematis paniculata*, *Clematis vitalba*, *Clematis viticella*, divoké víno (v historických plánech označovalo taxon *Parthenocissus quinquefolia*), *Glycine chinensis* (též *Glycine sinensis* a *Wistaria sinensis*), *Jasminum nudiflorum*, *Lonicera caprifolium*, *Lonicera fuchsoides*, pnoucí růže: *Rosa Aglaia*, *Rosa American Pillar*, *Rosa Aviateur Bleriot*, *Rosa Dorothy Perkins*, *Rosa Paul's Scarlet Climber*, *Rosa Tisícokrásná*, podražec (bez uvedení přesného druhu), *Polygonum baldschuanicum*, resedové víno (*Vitis odoratissima*), samopnoucí víno (*Vitis veitchi*), velkoplodé americké ostružiny (bez uvedení přesného druhu), vinná réva, *Vitis engelmanni*, *Vitis odoratissima*.

Na plotech se vyskytovaly následující taxony: *Actinidia polygama*, *Akebia quinata*, *Ampelopsis hederacea* (též *Vitis hederacea*), *Ampelopsis veitchi* (též *Vitis veitchi*), *Aristolochia siphon*, břechťan (bez uvedení přesného druhu), *Clematis jackmanni*, *Clematis mongolica*, *Clematis montana*, *Clematis montana* Rubens, *Clematis vitalba*, *Clematis viticella*, divoké víno (v historických plánech označovalo taxon *Parthenocissus quinquefolia*), *Glycine chinensis* (též *Wistaria sinensis*), *Lonicera brachypoda*, *Lonicera caprifolium*, *Lonicera fuchsoides*, *Lonicera henryi*, pnoucí růže: *Rosa American Pillar*, *Rosa Aviateur Bleriot*, *Rosa Crimson Rambler*, *Rosa Dorothy Perkins*, podražec (bez uvedení přesného druhu), *Polygonum auberti*, *Polygonum baldschuanicum*, resedové víno (*Vitis odoratissima*), samopnoucí víno (*Vitis veitchi*), velkoplodé americké ostružiny (bez uvedení přesného druhu), vinná réva.

Označení zídka představuje výškově nižší útvar, tvořený stavebním materiálem, nejčastěji kameny spojenými pouze substrátem. Pnoucí rostliny téměř vždy přerůstaly přes zídku směrem k terénu. Jednalo se o tyto druhy: *Aristolochia siphon*, břečťan (bez uvedení přesného druhu), divoké víno (v historických plánech označovalo taxon *Parthenocissus quinquefolia*), *Glycine sinensis*, pnoucí růže: *Rosa Aviateur Bleriot*, *Rosa Dorothy Perkins*, resedové víno (*Vitis odoratissima*), samopnoucí víno (*Vitis veitchii*).

Půdopokryvné pnoucí rostliny

Pokryvné pnoucí rostliny se uplatňovaly hlavně v podrostech stromů nebo na svazích. Používaly se: břečťan (bez uvedení přesného druhu – malolistý a velkolistý), červený a bílý plamének (bez uvedení přesných druhů), divoké víno (v historických plánech označovalo taxon *Parthenocissus quinquefolia*).

Ostatní pnoucí rostliny

Pnoucí rostliny s označením ostatní představují všechny další možnosti jejich použití, vyskytující se v první polovině 20. století.

Popínavé rostliny byly nejvíce používány jako festony (girlandy). V zahradě se vyznačovaly výraznou zdobností a propojovaly stromy v alejích nebo stromořadích. Dva sousedící stromky vždy spojovala popínavá dřevina, vedená například po řetízku, který byl upevněný na jejich kotvících kůlech. Tam, kde vodící řetízek dosahoval nejnižší k zemi, většinou vždy uprostřed mezi stromky, byla vysazena rostlina (například *Clematis*), která se následně pnula ke korunce dřeviny a vytvářela dojem girlandy. Nejoblíbenějšími rostlinami pro festony byly zejména pnoucí růže: *Rosa Dorothy Perkins*, *Rosa Tisícokrásná*, *Rosa Excelsa*, *Rosa Fragezeichen*, *Rosa Aviateur Bleriot* a *Rosa Crimson Rambler*. Také *Clematis × jackmanii*, *Clematis vitalba*, *Clematis viticella*. Mezi další patřily: *Akebia quinata*, *Vitis riparia* nebo *Aristolochia macrophylla*.

Dále se vyskytovaly pnoucí rostliny na špalírech. Špalíry se často používaly k oddělování zahradních ploch, nejčastěji ze svislých ovocných kordonů (kordon označuje tvarovaný ovocný stromek) [PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, 2004, str. 474]. Na špalíry byly používány nejvíce: *Aristolochia siphon*, *Clematis jackmanni*, *Clematis montana*, *Clematis paniculata*, *Clematis viticella*, pnoucí růže: *Rosa Dorothy Perkins*, resedové víno (*Vitis odoratissima*), réva vinná.

Velmi často se také objevovaly pnoucí rostliny popnuté na jiných dřevinách – kmenech stromů, zejména *Clematis jackmanii*, *Clematis vitalba*, *Clematis viticella*, *Clematis montana* Rubens, břečťan (bez uvedení přesného druhu), *Aristolochia siphon*, *Celastrus scandens*, divoké víno (v historických plánech označovalo taxon *Parthenocissus quinquefolia*), *Lonicera caprifolium*, *Vitis veitchii*.

Mezi další možnosti použití patřily také rostliny popnuté na konstrukci kuželovitého typu (nazývané též jako pylon), na tvarovaném živém plotě, mezi keři, na palmetách (palmeta = označení pro ovocné stěny [PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, 2004, str. 468]), na kůlu, ale i na skleníku, garáži, kůlně, sklepě, kurníku, hospodářské budově, stěně prádelny, v okolí bazénu i na skále.

3.6.2 Sortimenty pnoucích rostlin v daném období

Jak uvádí ZÁMEČNÍK [2016, str. 124], na území tehdejší československé republiky působila celá řada školkařských firem, které měly často zřízené také oddělení pro projektování návrhů okrasných zahrad. Navržené zahrady poté přímo realizovaly a dodávaly do nich i vlastní vypěstovaný sortiment rostlin. Šlo například o Velkozávod školkařský v Molitorově nebo Podnik pro zahradní kulturu Walter Praha Chuchle. Hlavními projekčními ateliéry byly však bezpochybně ateliér Josefa Vaňka v Chrudimi a ateliér Josefa Kumpána v Praze.

K získání informací o pěstovaném a používaném sortimentu pnoucích rostlin slouží tehdejší dobové literární prameny. Historické ceníky a katalogy školkařských firem i dobové publikace uvádí podrobné informace o nabízeném sortimentu pnoucích rostlin. Jejich analýza byla tedy nezbytně nutná pro vytvoření seznamu pěstovaných rostlin v daném období.

Přehled nabízeného sortimentu nejvíce používaných pnoucích rostlin v tehdejší době (jména rostlin dle historických ceníků a katalogů, uvedených v kapitole 4.1):

popínavé keře: *Actinidia arguta*, *Akebia quinata*, *Akebia lobata*, *Ampelopsis aconitifolia*, *Ampelopsis muralis*, *Ampelopsis quinquefolia*, *Ampelopsis quinquefolia* var. *Engelmannii*, *Ampelopsis Veitchii* (též *Ampelopsis Veitchii*), *Aristolochia siphon*, *Berchemia racemosa*, *Bignonia grandiflora*, *Bignonia radicans*, *Celastrus orbiculata* (též *Celastrus orbiculatus*), *Celastrus scandens*, *Clematis Duchesse of Edinburgh*, *Clematis Durandii*, *Clematis Gypsy Queen*, *Clematis Henryi*, *Clematis hybrida Jackmanii* *Superba*, *Clematis Jackmani*, *Clematis Lawsoniana*, *Clematis Mevr. Le Coultre*,

Clematis Miss Bateman, Clematis Mme. Baron Veillard, Clematis Mme Edouard André, Clematis montana, Clematis montana var. Rubens, Clematis Nellie Moser (též Clematis Nelly Moser), Clematis paniculata, Clematis tangutica, Clematis The President, Clematis Ville de Lyon, Clematis vitalba, Clematis viticella, Glycine chinensis (též Glycine sinensis), Hedera helix, Hedera helix conglomerata, Hydrangea petiolaris, Jasminum nudiflorum, Lonicera brachypoda aureo-reticulata, Lonicera Brownii fuchsioides, Lonicera caprifolium (též Lonicera caprifolia), Lonicera flava (též Lonicera flava), Lonicera Giraldi, Lonicera Henryi, Lonicera Japonica var. Halliana, Periploca graeca, Polygonum Auberti, Polygonum baldschuanicum, Tecoma chinensis, Tecoma Mme Galen, Tecoma radicans, Vitis odoratissima (též Vitis odorata), Wistaria chinensis (též Wisteria sinensis), pnoucí růže: Rosa Alberice Barbier, Rosa American Pillar, Rosa Aristide Briand, Rosa Blaze, Rosa Crimson Rambler, Rosa Dorothy Perkins, Rosa Excelsa, Rosa Fragezeichen, Rosa Goldfinch, Rosa Gruss an Freundorff, Rosa Hiawatha, Rosa Lady Gay, Rosa Louis Souvage, Rosa Máňa Böhmová, Rosa Marietta Silva Tarouca, Rosa New Dawn, Rosa Paul Scarlet Climber, Rosa Princes van Oranje (též Rosa Princess von Oranien), Rosa Rem. Crimson Rambler, Rosa Royal Scarlet Hybrid, Rosa Rubín, Rosa Schloss Freidestein, Rosa Sodenia, Rosa Tausendschön (též Rosa Tisícokrásná), Rosa Veilchenblau (též Rosa Weilchenblau), Rosa White Dorothy Perkins. Výše uvedený soupis taxonů nabízely současně tři a více tehdejších školkařských firem. Kompletní seznam nabízených taxonů znázorňuje **Tabulka 2** Sortiment pnoucích rostlin, v příloze diplomové.

Sortiment nabízených pnoucích rostlin můžeme dále rozdělit na popínavé trvalky. **Popínavé trvalky** (jména rostlin dle historických ceníků a katalogů): Lathyrus Latyfolius, Medeola. Další používané pnoucí trvalky v první polovině 20. století uvádí například OTTOMANSKÁ [2011, str. 107]. Patří mezi ně: Abobra viridiflora, Apios tuberosa, Boussingaultia baselloides, Bryonia dioica, Calystegia dahurica, Calystegia pubescens flore pleno, Convolvulus sepium, Cucurbita melanosperma, Cucurbita perennis, Eccremocarpus scaber, Hablitzia tammoides, Humulus Lupulus, Lathyrus rotundifolius, Pueraria Thunbergiana, Tamus communis, Thladiantha dubia, Tropaeolum Pentaphyllum.

3.6.3 Technické prvky související s použitím pnoucích rostlin daného období

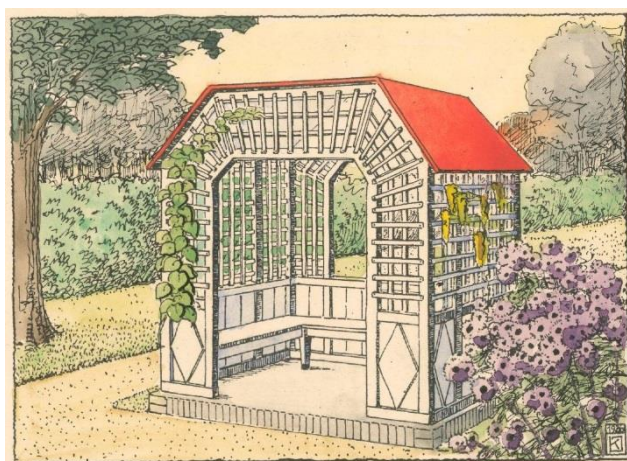
Formální dispozice vilových zahrad první poloviny 20. století výrazně souvisela s použitím technických prvků. V zahradách u vil se nejvíce vyskytovaly lehké zahradní stavby dotvářející prostor, které také zároveň úzce souvisely s použitím pnoucích rostlin. Podle převažující funkce je můžeme rozdělit na stavby určené ke společenským aktivitám (zahradní besídky, odpočívadla), stavby oddělující jednotlivá oddělení zahrady (pergoly), a stavby pro podporu růstu rostlin (speciální konstrukce). Dále se objevují jejich přechodové varianty – pergolová besídka, pergolové loubí, pergolové oplocení. Kombinováním a propojováním tak vznikaly celé soubory zahradních staveb dodávající prostoru specifický charakter. Všechny tyto stavby se vyznačovaly vzdušnou, lehkou konstrukcí ze dřeva, často kombinovanou se zděnými pilíři [ZÁMEČNÍK, 2016, str. 35, 38].

V diplomové práci autorka rozdělna lehké zahradní stavby podle ZÁMEČNÍKA [2016, str. 34] na zahradní besídku (též zahradní altán), pergolu, loubí a konstrukce pro pnoucí rostliny – oblouky a treláže.

Zahradní besídka (zahradní altán)

Jednalo se o velmi nápadný kompoziční prvek v zahradě, určený k oddechu a relaxaci. Poskytovala také ochranu před povětrnostními vlivy. Podle konstrukčního provedení se dělila na tři typy – besídku uzavřenou, polootevřenou (polouzavřenou) a otevřenou. Materiálově byla nejčastěji ze dřeva. Půdorys mohla mít čtvercový, kruhový, obdélníkový, mnohoúhelníkový nebo půlkruhový. Střecha, která je kryla, byla z různých materiálů a tvar i sklon střechy měl nepřeborné množství variant. Ve formální části zahrady bývaly propojovány s dalšími lehkými zahradními stavbami (pergolami) a tím vznikaly různé přechodové varianty besídek (pergolové besídky). Výsadba vhodných pnoucích rostlin k besídce byla samozřejmostí [ZÁMEČNÍK, 2016, str. 38].

Používaly se nejvíce tyto pnoucí rostliny (jména rostlin dle historických plánů [Katalog plánové dokumentace, 2016]): *Aristolochia siphonifera*, *Clematis jackmanni*, *Clematis viticella*, *Glycine chinensis*, *Lonicera caprifolium*, pnoucí růže *Rosa Dorothy Perkins*, *Polygonum baldschuanicum*, resedové víno (*Vitis odoratissima*).

Obr. 11 Besídka otevřená [Zdroj: KUMPÁN, 1936, č. 475/V/Z/321]

Pergola

Zahradní dřevěná stavba sloupového nebo pilířového typu nesoucí podélná a příčná břevna. Pergola členila zahradu, stínila proti slunci a byla také určena ke společenským aktivitám. Používaly se dva základní typy – společenská (klasická) a liniová. První sloužila ke společenskému a individuálnímu trávení času, byla vybavena zahradním nábytkem a přebírala tak funkci besídky. Stavěla se na půdorysu obdélníku, čtverce nebo jako takzvaná rohová pergola. Liniová pergola byla dále členěna na jednoduchou a složenou. Jednoduchá měla řadu vertikálních sloupů nebo pilířů spojených na vrcholu podélným trámem s příčnými krátkými břevny. Mezi sloupy bývaly mnohdy ještě konstrukce pro pnoucí rostliny (treláže – pojem vysvětlen v kapitole 3.1). Složená je charakteristická dvěma řadami vertikálních sloupů v pravidelných intervalech, které byly vzájemně propojeny trámy a příčnými břevny. Stavěly se nad cestami jako spojnice mezi jednotlivými objekty [ZÁMEČNÍK, 2016, str. 38].

K popnutí pergol se používaly následující druhy (jména rostlin dle historických plánů [Katalog plánové dokumentace, 2016]): *Aristolochia sipho*, *Clematis jackmanni*, *Clematis vitalba*, *Glycine chinensis*, pnoucí růže: *Rosa Aglaia*, *Rosa Dorothy Perkins*, *Polygonum baldschuanicum*, řesedové víno (*Vitis odoratissima*).

Obr. 12 Pergola v zahradě p. L. Bartoně, továrníka v České Skalici

[Zdroj: VANĚK, 1925]

Loubí

Můžeme ho definovat jako zahradní liniovou stavbu nejčastěji kovové, ale i dřevěné konstrukce. Obvykle bývalo vedeno nad cestou, rostliny byly vysazovány ze stran, kryly tak konstrukci a vytvářely „zelený tunel“. Přirozená loubí bez konstrukce mohla vytvářet klenba stromů nebo vysokých keřů založených a pěstovaných právě za tímto účelem. Většina zahradních architektů nerozlišovala loubí a složenou liniovou pergolu. Ta přitom nesla typické znaky pergoly, přesto však bývala označována za loubí. Loubí bylo vždy zcela porostlé okrasnými nebo užitkovými rostlinami [ZÁMEČNÍK, 2016, str. 39]. Z pnoucích rostlin se nejvíce objevovala popínavá růže Rosa Paul Scarlet Climber (název dle historických plánů) [Katalog plánové dokumentace, 2016].

Obr. 13 Loubí doprovázející cestu k vile [Zdroj: VANĚK, 1930, č. 1335/V/Z/671]

Konstrukce pro pnoucí rostliny

Jednalo se o ocelové nebo dřevěné podpory určené pro vedení pnoucích rostlin. V zahradách bývaly umístěny samostatně jako oblouky nebo byly součástí jiných objektů – treláže.

Oblouky (květinové) se používaly jednotlivě, seskupením do prostorových útvarů na půdorysu čtverce či kruhu nebo byly stavěny v pravidelných intervalech za sebou. Materiálově byly provedeny hlavně z ocelových prutů (tažená ocel) nebo z ocelových trubek. Často se vyskytovaly i oblouky dřevěné, doplněné skleněnými koulemi v různých barvách [ZÁMEČNÍK, 2016, str. 39]. Z pnoucích rostlin se nejvíce používala pnoucí růže Rosa Dorothy Perkins (název dle historických plánů). Mezi další druhy vyskytující se na obloucích patřily (jména dle historických plánů): pnoucí růže: Rosa Aglaia, Rosa American Pillar, Rosa Excelsa, Rosa Fragezeichen, Rosa Paul Scarlet Climber, Aristolochia sipho, Clematis jackmanni, Polygonum baldschuanicum, resedové víno (Vitis odoratissima), vinná réva [Katalog plánové dokumentace, 2016].

Treláže byly dřevěné konstrukce s hustým mřížovím úzkých latěk kladených přes sebe v kolmém nebo šikmém směru, někdy zdobených řezbářskými motivy. Připevňovaly se nejčastěji na stěny domů, obvodové zdi, opěrné zdi i hospodářská stavení. Velmi často byly součástí také pergol a besídek, jako výplně stěn [ZÁMEČNÍK, 2016, str. 39]. K trelážím se nejvíce vysazovala vinná réva (bez uvedení přesného druhu) [Katalog plánové dokumentace, 2016].

Obr. 14 Dřevěné oblouky se skleněnými koulemi pro pnoucí růže

[Zdroj: KUMPÁN, 1922, č. 781/V/Z/512]

4. MATERIÁL A METODIKA PRÁCE

4.1 Materiál

Pro průzkum používaných pňoucích rostlin v první polovině 20. století byl použitý Katalog historické plánové dokumentace, poskytnutý Ústavem biotechniky zeleně Zahradnické fakulty Mendelovy univerzity v Brně, se zaměřením na historické plány zahrad u vil (vilové zahrady) a dále pouze na zahradní architektky Josefa Kumpána, Josefa Vaňka, Josefa Minibergera a Františka Thomayera.

K analýze dobového sortimentu pňoucích rostlin bylo dále použito několik historických ceníků a katalogů tehdejších školkařských firem, poskytnutých také Ústavem biotechniky zeleně Zahradnické fakulty Mendelovy univerzity v Brně. Pro hodnocení bylo vybráno celkem 17 různých dobových ceníků nejvýznamnějších školkařských firem, z různých období let 1927 až 1941. Konkrétní firmy a jednotlivá období uvádí **Seznam 1** Analyzované historické ceníky a katalogy školkařských firem.

Pro průzkum dostupnosti dobového sortimentu pňoucích rostlin v současné nabídce (rok 2017) školkařských výpěstků bylo vybráno celkem 23 školkařských firem, z toho jedna firma semenářská, které uvádí **Seznam 2** Analyzované současné školkařské firmy.

Seznam 1 Analyzované historické ceníky a katalogy školkařských firem

1. A. Vejtasa, pěstitel trvalek, Jaroměřice nad Rokytňou, rok 1936 (NZM č. 156) [VEJTASA, 1936, str. 32].
2. Bratří Schützové, Ceník zimě vzdorujících vytrvalých ozdobných rostlin, podzim 1927 – jaro 1928 (Ostatní č. 1012) [BRATŘÍ SCHÜTZOVÉ, 1927 – 1928, str. 61, 62, 63, 64].
3. Dendrologická společnost v Praze (Spolková zahrada v Průhonicích), Katalog dendrologické společnosti v Průhonicích, rok 1934 (Cerný Jaroměr č. 454, č. 87) [DENDROLOGICKÁ SPOLEČNOST, 1934, str. 34, 35, 36, 37].
4. Emil Dokoupil, velkozávod zahradnický, Velké Opatovice (Morava), rok 1934 (NZM č. 169) [DOKOUPIL, 1934, str. 33].
5. Horák, Antonín, Horákovy školky v Bystřici pod Hostýnem, rok 1934 – 1935 (Zdrazil Karel č. 997, č. 4) [HORÁKOVY ŠKOLKY V BYSTRICI POD HOSTÝNEM (MORAVA), 1934 – 1935, str. 26, 27, 28, 29, 33].
6. J. Böhm, plantáže růží stromů a květin, Výtah nejlepších a nejvděčnějších růží z hlavního ceníku, Blatná, rok 1932 (NZM č. 28) [BÖHM, 1932, str. 1,2].

7. Jindřich Vaněk, Čsl. semenářské závody, Ceník, Praha, rok 1937 (NZM č. 151) [VANĚK, 1937, str. 29, 30].
8. Josef Mazánek, Ceník velkozávodu školkařského, Soudná u Jičina, podzim 1935 – jaro 1936 (NZM č. 177) [MAZÁNEK, 1935 – 1936, str. 67, 68].
9. Josef Vaněk, zahradní architekt, majitel velkozávodu školkařského a zahradnického, Průvodce zahradou, Chrudim, rok 1935 (NZM č. 172) [VANĚK, 1935, str. 35].
10. Josef Vaněk, zahradní architekt, majitel velkozávodu školkařského a zahradnického, Průvodce zahradou, Chrudim, rok 1936 – 37 (NZM č. 176) [VANĚK, 1936 – 37, str. 50].
11. Josef Vyskočil, pěstění semen a velkozahradnictví, Mělník, rok 1938 (Cerny Jaromer č. 763, č. 396) [VYSKOČIL, 1938, str. 26, 50].
12. Koniferové školky Žehušice u Čáslavě, Katalog podzim – jaro 1934 – 1935 (ceník autorky) [KONIFEROVÉ ŠKOLKY ŽEHUŠICE U ČÁSLAVĚ, 1934 - 1935, str. 88, 89, 90, 91, 92, 95, 96].
13. Molitorov, velkozávod školkařský, Stromy a křoviny, růže, konifery, pereny pro zahradní architekturu, Molitorov u Kouřimě, rok 1936 – 1937 (Cerny Jaromer č. 575, č. 208) [VESELÝ, 1936 – 1937, str. 55, 56, 63, 64, 96, 97, 98].
14. Nákupní, pěstitelské a prodejní družstvo při Čsl. dendrologické společnosti z. s. s o. r. v Průhonicích, Katalog spolkových zahrad Čsl. dendrologické společnosti, rok 1938 (Cerny Jaromer č. 455, č. 88) [ČSL. DENDROLOGICKÁ SPOLEČNOST PRŮHONICE, 1938, str. 35, 36, 37, 38].
15. Podniky pro zahradní kulturu Walter Praha Chuchle, Hlavní seznam ovocných i okrasných stromů a keřů, konifer, růží, peren, rok 1941 (NZM č. 65) [WALTER, 1941, str. 63, 64, 65, 81, 82].
16. Thomayerovy stromové školky, Ceník a seznam ovocných i okras. stromů a křovin, růží, konifer a vytrvalých květin, Říčany u Prahy, rok 1932 (NZM č. 25) [THOMAYEROVY STROMOVÉ ŠKOLKY ŘÍČANY U PRAHY, 1932, str. 26, 27, 28].
17. Velkozávod školkařský Viktoria spol. s.r.o., Ceník a seznam, Želešice u Brna, rok 1936 – 1937 (NZM č. 186) [VELKOZÁVOD ŠKOLKAŘSKÝ „VIKTORIA“ SPOL. S R. O. ŽELEŠICE U BRNA, 1936 – 1937, str. 30, 38, 40].

Seznam 2 Analyzované současné školkařské firmy

- a. AGRO Brno-Tuřany, a.s., Dvorecká 521/27, 620 00 Brno – Tuřany [AGRO TUŘANY <<http://www.agro-turany.cz/cz>>].
- b. Bakker.com, Dělnická 390, 532 36 Pardubice 2 [BAKKER.COM <<https://www.bakker.com/cs-cz>>].
- c. Dendrologická zahrada, Za dálnicí 146, 252 43 Průhonice [DENDROLOGICKÁ ZAHRADA PRŮHONICE <<http://dendrologickazahrada.cz/>>].
- d. Horák a synové, Okrasné školky s.r.o., Za drahou 1276, 768 61 Bystřice pod Hostýnem [HORÁK A SYNOVÉ – OKRASNÉ ŠKOLKY <<http://www.horak-skolky.cz/>>].
- e. Chládek Zahradnické centrum, Střešovická 458/47, Praha 6 – Střešovice 162 00 [ZAHRADNICTVÍ – CHLÁDEK <<http://www.zahradnictvi-chladek.cz/>>].
- f. Ing. Dušan Horák HORÁKOVY ŠKOLKY, Za Drahou 955, 768 61 Bystřice pod Hostýnem [HORÁKOVY ŠKOLKY <<http://skolkyhorak.cz/>>].
- g. Konifery s.r.o., Zámecká 154, 285 75 Žehušice [KONIERY – OKRASNÁ ŠKOLKA – ZAHRADNICTVÍ <<http://www.konifery.cz/>>].
- h. Michaela a Luboš Pelcovi, Březenská 386, 507 43 Sobotka [RŮŽE PELCOVI <<http://www.ruzepelcovi.cz/>>].
- i. Miloslav Šíp – Růžové a okrasné školky, Skaličany 4, 388 01 Blatná [MILOSLAV ŠÍP – RŮŽOVÉ ŠKOLKY <<http://www.ruzeskalicany.cz/>>].
- j. Okrasná školka Ing. Patrik Wieder, Zámecká ulice, 747 33 Oldříšov [OKRASNÁ ŠKOLKA OLDŘÍŠOV – WIEDER <<http://www.okrasneskolky.cz/>>].
- k. Ovocná a okrasná školka Příbor, Hukvaldská 1611, 742 58 Příbor [OVOCNÁ A OKRASNÁ ŠKOLKA PŘÍBOR <<http://www.skolkapribor.cz/>>].
- l. PARKON s.r.o., Okružní 752, 280 02, Kolín V [ZAHRADNÍ CENTRUM PARKON <<http://www.parkon.cz/>>].
- m. Růžová školka Kunratice, Václav Macháček, ulice K Šeberáku, 142 00 Praha 4 – Kunratice [RŮŽOVÁ ŠKOLKA KUNRATICE <<http://www.ruze-kunratice.cz/>>].
- n. Schuch okrasná školka, Zelená 1037, 281 63 Kostelec nad Černými lesy [SCHUCH – OKRASNÁ ŠKOLKA <<http://www.schuch.cz/>>].
- o. Školky Litomyšl, spol. s r. o., T. G. Masaryka 506, 570 01 Litomyšl [ŠKOLKY LITOMYŠL, SPOL. S R.O. – VELKOOBCHOD OKRASNÉ ROSTLINY, OVOCNÉ STROMKY <<http://www.skolky.cz/>>].

- p. Školky Opolany, s.r.o., Opolany 44, 289 07 Opolany [ŠKOLKY – OPOLANY <<http://www.skolky-opolany.cz/>>].
- q. Trvalková školka Florianus – Jana Charvátová, Pražská 1286/II, 377 01 Jindřichův Hradec [TRVALKY ESHOP, ZAHRADNICTVÍ FLORIANUS <<https://www.florianus.cz/>>].
- r. Vejtasa – zahradnictví, Chelčického 264, 675 51 Jaroměřice nad Rokytnou [ZAHRADNICTVÍ VEJTASA <www.zahradnictvivejtasa.cz>].
- s. W. Kordes´Söhne pro Českou republiku: Prouza-design, s.r.o., Bořivojova 878/35, 130 00 Praha 3 – Žižkov [KORDES – NEJKRÁSNEJŠÍ RŮŽE SVĚTA <<https://www.nejkrasnejsi-ruze.cz/>>].
- t. Zahradní centrum Školky Montano, Přerov nad Labem 414, 289 16 Přerov nad Labem [ŠKOLKY – MONTANO <<http://skolky-montano.cz/>>].
- u. Zahradnictví flos s.r.o., Zahradní 141, 250 68 Řež u Prahy [ZAHRADNICTVÍ FLOS PRAHA <<http://www.zahradnictvi-flos.cz/>>].
- v. Zahradnictví Fous, Mladoboleslavská ulice, 276 01 Mělník [ZAHRADNICTVÍ FOUS <<http://www.zahradnictvifous.cz/>>].

Semenářská firma:

- w. SEMO a.s., Smržice 414, 798 17 Smržice [SEMO <<https://www.semo.cz/>>].

4.2 Metodika práce

Prvním důležitým krokem bylo upřesnění zadání diplomové práce a relevantních pramenů se školitelem.

Při konzultaci s vedoucím práce následovalo rozhodnutí o zpracování historické plánové dokumentace a historických ceníků a katalogů se zaměřením na pnoucí rostliny z období první poloviny 20. století (1900 – 1950), konkrétně na popínavé keře a popínavé trvalky. Popínavé letničky a dvouletky nebyly v diplomové práci řešeny. Pro získání přehledu používaných pnoucích rostlin v daném období byla tato data pro práci zásadní. Podrobnější postup popisují následující kapitoly 4.2.1, 4.2.2 a 4.2.3.

4.2.1 Analýza katalogu historické plánové dokumentace

Po konzultaci s vedoucím práce byla sestavena následující struktura pro hodnocení jednotlivých historických plánů:

Způsoby použití pnoucích rostlin:

A) kategorie použití jednotlivých vegetačních prvků pnoucích rostlin

- 1) pnoucí na stěně vily
- 2) pnoucí na obvodové zdi nebo plotu, zídce
- 3) pnoucí na lehkých zahradních stavbách
  - a) zahradní besídka (též zahradní altán)
  - b) pergola
  - c) loubí
  - d) konstrukce pro pnoucí rostliny (oblouk, treláž)
- 4) půdopokryvné
- 5) ostatní (dále nehodnoceno)

B) role pnoucích rostlin v objektu

- 1) dominantní role
- 2) doplňková role

C) význam pnoucích rostlin v rámci objektu

- 1) pozitivní význam pro jednotlivé kompoziční úseky
- 2) pozitivní význam pro jednotlivé kompoziční prvky
- 3) méně vyhovující pro jednotlivé kompoziční úseky
- 4) méně vyhovující pro jednotlivé kompoziční prvky

Výše uvedená struktura hodnocení byla sestavena na základě publikací [PEJCHAL, ŠIMEK, 2012, str. 45; ZÁMEČNÍK 2016, str. 34]. Dalším krokem bylo zahájení detailního průzkumu jednotlivých historických plánů podle výše uvedené struktury. Jednalo se celkem o 860 analyzovaných historických plánů zaměřených na zahrady u vil:

- autor Josef Kumpán: celkem analyzováno 535 plánů, vyhodnoceno 250 plánů,
- autor Josef Vaněk: celkem analyzováno 301 plánů, vyhodnoceno 9 plánů,
- autor Josef Miniberger: celkem analyzováno 19 plánů, vyhodnocený 1 plán,
- autor František Thomayer: celkem analyzováno 5 plánů – nebyl zjištěný výskyt pnoucích rostlin, v **Tabulce 1** se tedy autor neobjevuje.

Získané informace byly následně zpracovány v programu Microsoft Excel do **Tabulky 1**, zobrazují následující hodnoty:

Identifikační údaje z historických plánů		Hodnocení historických plánů				Identifikační údaje – taxon			
ID objektu (autor)	Sortiment pnoucích rostlin	Způsoby použití pnoucích rostlin				Současné jméno taxonu	Dostupnost taxonů		Rok zavedení taxonu do kultury
	Jednotlivé taxony – dobové jméno	A)	B)	C)	Poznámky		Dobové školkařské firmy nabízející taxon (počet)	Současné školkařské firmy nabízející taxon (počet)	
							Rod, druh, nižší jednotka	Rod, druh, nižší jednotka	

Obr. 15 Záhloví Tabulky 1 Analýza historické plánové dokumentace

Identifikační údaje z historických plánů

- Identifikační číslo objektu (ID) bylo převzato z historických plánů, v závorce bylo dále uvedeno číslo označující autora návrhu. Číslo (1) bylo přiřazeno pro zahradního architekta Josefa Kumpána, číslo (2) pro Josefa Vaňka, číslo (3) pro Josefa Minibergera a číslo (4) pro Františka Thomayera. Konkrétní názvy analyzovaných objektů byly uvedeny v seznamu použité literatury diplomové práce pod číselným označením ID.
- Sortiment pnoucích rostlin – uvádí seznam jednotlivých taxonů s přesným dobovým jménem uvedeným v historických plánech. Jednotlivé taxony v tabulce nebyly řazeny abecedně, ale individuálně podle bádání historických plánů.

Hodnocení historických plánů

Způsoby použití pnoucích rostlin byly hodnoceny dle výše uvedené struktury (A, B, C).

- Kategorie A2 byla v kolonce poznámky podrobněji specifikována dle zkratk: OZ = obvodová zeď, PL = plot, Z = zídka.
- Kategorie A3d byla v kolonce poznámky také přesněji popsána dle zkratk: OB = oblouk a T = treláž.
- Kategorie A5 označena ostatní (dále nehodnoceno) byla upřesněna v kolonce poznámky podle následujících zkratk: BA = okolí bazénu (dobový název basén), FE = feston (girlanda), GA = garáž, HB = hospodářská budova, KS = kmen stromu, KU = kurník, KŮ = kůlna, KŽ = kužel, MK = mezi keři, PA = palmeta, PY = pylon, SK = skleník, SP = stěna prádelny, ŠP = špalír, TŽP = tvarovaný živý plot.

V průběhu analýzy historických plánů nebyla možná přesná specifikace kategorie použití pnoucích rostlin u některých objektů, bylo tedy zvoleno označení A?

Identifikační údaje – taxon

- Současné jméno taxonu – jména jednotlivých dobových pnoucích rostlin byla ztotožněna se současnými vědeckými jmény pomocí následujících pramenů. Knižní zdroje [BÄRTELS, SCHMIDT, 2014; HIEKE, 2004; HOFFMAN, 2010; Rosen Enzyklopädie, 1998].

Internetové zdroje:

[CLEMATIS ON THE WEB <<http://www.clematis.hull.ac.uk/index.cfm>>],

[DENDROLOGIE ONLINE <<http://databaze.dendrologie.cz/>>],

[THE PLANT LIST <<http://www.theplantlist.org/>>],

[ŽLEBČÍK Jiří a ŽLEBČÍK Radek <<http://ruze.wi.cz/>>].

Výraz „nespecifikovaný druh“ vyjadřuje nepřesné označení taxonu v historických plánech (velkoplodé americké ostružiny, pnoucí růže bez upřesnění, popínavé rostliny bez upřesnění, červený a bílý plamének, réva viničně vedená). Neoznačovaly konkrétní druh, a dále s nimi nebylo pracováno. Pouze u velkoplodých amerických ostružin lze předpokládat, že tento výraz neoznačoval pouze jednu odrůdu, ale mohlo se jednat o výběr z odrůd Alfrédova raná, Blower, Eldorado, Lucretia, Mersereau nebo Wilsonova raná.

Výraz „neidentifikováno“ označuje neztotožněné dobové jméno taxonu s v současnosti platným vědeckým jménem rostlin a pro lepší přehlednost byl šedě podbarven. Nelze však vyvodit závěr, že takto označený taxon se přestal pěstovat nebo dokonce zanikl.

- Dostupnost taxonů byla rozdělena na dobové a současné školkařské firmy nabízející taxon. Podle **Tabulky 2** Sortiment pnoucích rostlin byl spočítán celkový počet firem. U rodu bez upřesnění druhu (např. *Akebia*, *Hedera*), byl po domluvě s vedoucím práce počet firem proveden, jako celkový součet všech dílčích firem z **Tabulky 2** nabízejících taxon.
- Identifikační údaje o taxonech dále doplňuje rok uvedení jednotlivých pnoucích rostlin do kultury. U rodu bez upřesnění druhu (např. *Akebia*, *Hedera*) zůstala kolonka nevyplněna, u nedohledného roku se objevuje označení písmenem N = nedohledaný rok uvedení do kultury.

Vznikla tabulka (**Tabulka 1** Analýza historické plánové dokumentace uvedená v příloze diplomové práce) používaných pnoucích rostlin v první polovině 20. století, konkrétně způsoby a možnosti použití těchto rostlin s jejich dostupností podle celkového počtu firem a rokem uvedení do kultury.

4.2.2 Analýza historických ceníků a katalogů s dostupností v současné nabídce školkařských firem

Dále byla provedena analýza sedmnácti historických ceníků a katalogů nejvýznamnějších školkařských firem daného období. Vybrané firmy byly sepsány do **Seznamu 1** Analyzované historické ceníky a katalogy školkařských firem. Sedm ceníků bylo vydáno pro období platnosti podzimní až jarní sezóny následujícího roku (např. podzim 1927 – jaro 1928), u zbylých ceníků byl uváděn pouze rok (např. 1936).

Následovalo srovnání dostupnosti dobového sortimentu pnoucích rostlin se sortimentem současné nabídky školkařských (rok 2017). Bylo zvoleno 23 současných školkařských firem, z toho jedna firma semenářská, které byly sepsány do **Seznamu 2** Analyzované současné školkařské firmy. Současné školkařské firmy byly vybrány pomocí webové stránky [SVAZ ŠKOLARŮ ČR <<http://svaz-skolkaru.cz/clenove/>>], případně dle získaných znalostí ze studia na Zahradnické fakultě.

Získané informace byly zpracovány v programu Microsoft Excel do **Tabulky 2** Sortiment pnoucích rostlin.

Identifikační údaje – taxon		Dobové školkařské firmy nabízející taxon	Současné školkařské firmy nabízející taxon	Rok zavedení taxonu do kultury	Poznámka
Dobové jméno z historických ceníků	Současné jméno				
Rod, druh, nižší jednotka	Rod, druh, nižší jednotka	Označení dle Seznamu 1	Označení dle Seznamu 2		

Obr. 16 Záhloví Tabulky 2 Sortiment pnoucích rostlin

Identifikační údaje – taxon

- Dobová jména byla převzata z historických ceníků a katalogů, kde byla uvedena v dobovém názvosloví. Jednotlivé taxony byly pro lepší přehlednost seřazeny abecedně. Jména dobových pnoucích rostlin byla ztotožněna se současnými vědeckými jmény opět pomocí následujících pramenů. Knižní zdroje [BÄRTELS, SCHMIDT, 2014; HIEKE, 2004; HOFFMAN, 2010; Rosen Enzyklopädie, 1998].

Internetové zdroje:

[CLEMATIS ON THE WEB <<http://www.clematis.hull.ac.uk/index.cfm>>],

[DENDROLOGIE ONLINE <<http://databaze.dendrologie.cz/>>],

[THE PLANT LIST <<http://www.theplantlist.org/>>],

[ŽLEBČÍK Jiří a ŽLEBČÍK Radek <<http://ruze.wi.cz/>>].

U neztotožněných dobových jmen taxonů s v současnosti platným vědeckým jménem rostlin byl uvedený pouze zřejmý rod taxonu, v poznámce s označením pnoucí taxon (PT) a pro lepší přehlednost byla kolonka šedě podbarvena. Jednalo se především o taxony pnoucích růží.

Dobové a současné školkařské firmy nabízející taxon

- Dostupnost taxonů byla rozdělena na dobové školkařské firmy nabízející taxon s číselným označením 1 až 17 podle **Seznamu 1** a současné školkařské firmy nabízející taxon s označením písmen dle abecedy (a až v) podle **Seznamu 2**.
- Identifikační údaje a dostupnost taxonů byly doplněny o rok zavedení jednotlivých pnoucích rostlin do kultury. U rodu bez upřesnění druhu (např. *Akebia*, *Campsis*, *Hedera*) zůstala kolonka nevyplněna, u nedohledného roku se objevuje označení písmenem N = nedohledaný rok uvedení do kultury.
- V kolonce poznámky byly uvedeny doplňující informace k taxonům s pořadovým číslem římských číslic (I. až XIX.) vysvětlené pod Tabulkou 2. Byla zde použita i zkratka PT = pnoucí taxon vysvětlena již výše.

Vznikla další tabulka (**Tabulka 2** Sortiment pnoucích rostlin uvedená v příloze diplomové práce) znázorňující dostupnost dobového sortimentu pnoucích rostlin v současné nabídce školkařských firem. Výsledky z vypracovaných tabulek přehledně popisuje kapitola 5.

4.2.3 Terénní průzkum analyzovaných objektů daného období

Posledním krokem bylo provedení terénního průzkumu vybraných analyzovaných objektů vilových zahrad z historických plánů, zaměřeného na porovnání dobového způsobu použití pnoucích rostlin s aktuálním stavem.

Analyzované historické plány obsahovaly vždy název objektu, autora, rok vytvoření projektu a místo, kde se daný objekt nachází. Často byl uvedený pouze název města, bez přesného uvedení adresy. Prvním krokem tedy bylo určení polohy objektu a ověření, zda byl zvolený objekt skutečně realizován nebo již v průběhu let zanikl. Uvedené skutečnosti byly zjištěny pomocí webové stránky [NAKI Mendelu <[<http://zahradweb.cz/#/objects?_k=o9w4xz>>](http://zahradweb.cz/#/objects?_k=o9w4xz)]. Analyzované objekty náleží především do soukromého vlastnictví osob, byla tedy důležitá i identifikace současného vlastníka vily i zahrady prostřednictvím portálu Nahlížení do katastru nemovitostí

[ČÚZK <<http://nahlizenidokn.cuzk.cz/>>]. Spolupráce se současnými majiteli byla pro získání informací velmi důležitá.

Pro terénní šetření bylo po konzultaci s vedoucím práce zvoleno celkem 14 dochovaných objektů z analyzovaných historických plánů od autora Josefa Kumpána, z toho 11 objektů v Praze a jejím okolí a 3 objekty v Brně. Zahradní architekt Josef Kumpán v první polovině 20. století nejvíce působil právě v Praze a jejím okolí, kde zároveň navrhl většinu svých projektů. Nejvíce hodnocených objektů bylo proto právě v této lokalitě.

Následoval samotný terénní průzkum jednotlivých vilových zahrad zaměřený na porovnání dobového způsobu použití pnoucích rostlin s aktuálním stavem podle stejné struktury hodnocení jako u analyzovaných historických plánů (struktura hodnocení viz kapitola 4.2.1). Byla provedena i fotodokumentace objektů, na kterých bylo možné prokázat dobové využití pnoucích rostlin.

Výsledkem terénního šetření vznikla tabulka (**Tabulka 3** Stav zachování pnoucích rostlin ve vilových zahradách), znázorňující identifikační údaje o objektu a stav zachování vilových zahrad. Byla sestavena na podobném principu podle ZÁMEČNÍKA [2016, str. 137].

Identifikační údaje o objektu				Stav zachování vilových zahrad					
ID objektu	Autor návrhu zahrady	Název hodnoceného objektu	Lokalizace objektu	Jednotlivé taxony (dobové jméno) z historických plánů	Způsoby použití pnoucích rostlin – aktuální stav				Současný stav přítomnosti pnoucích rostlin
					A)	B)	C)	Poznámky	

Obr. 17 Záhloví Tabulky 3 Stav zachování pnoucích rostlin ve vilových zahradách

Identifikační údaje o objektu – číslo objektu (ID) bylo převzato z historických plánů, dále byl uvedený autor návrhu zahrady, název hodnoceného objektu a lokalizace objektu. Název hodnoceného objektu nese označení podle historické plánové dokumentace.

Stav zachování vilových zahrad – jednotlivé taxony s dobovým jménem rostlin byly převzaty z **Tabulky 1**. Hodnocení aktuálního stavu způsobů použití pnoucích rostlin v terénu bylo pro srovnání provedeno podle stejné struktury (A, B, C) jako při analýze jednotlivých historických plánů. Kategorie A byla vždy ohodnocena písmenem N = nedochovaná pnoucí rostlina nebo písmenem D = dochovaná pnoucí rostlina. Pro lepší přehlednost byla tato kolonka v případě zjištění zachování pnoucí rostliny

podbarvena světle oranžovou barvou. Kategorie B a C byla v případě zjištění zachování pnoucí rostliny ohodnocena podle aktuálního stavu použití. V kolonce současného stavu přítomnosti pnoucích rostlin byl provedený popis zjištěný při terénním průzkumu. Detailní poznatky z provedeného terénního šetření uvádí kapitola 5.3.

5. VÝSLEDKY

Za výsledky diplomové práce lze považovat výslednou analýzu historické plánové dokumentace uvádějící způsoby použití pnoucích rostlin v první polovině 20. století. Dále sortiment nabízených a používaných pnoucích rostlin v daném období s dostupností v současné nabídce školkařských firem a aktuální stav zachování objektů determinovaných daným obdobím, na kterých bylo možné dokumentovat dobové využití pnoucích rostlin.

5.1 Sortimenty pnoucích rostlin používané v první polovině 20. století.

Těžištěm diplomové práce bylo především použití pnoucích rostlin v první polovině 20. století.

Zhodnocení sortimentu pnoucích rostlin můžeme rozdělit na dvě nejvíce používané skupiny těchto rostlin v daném období, a to popínavé keře a popínavé trvalky. V historických plánech, cenících a katalozích převažovalo zastoupení v kategorii popínavých (pnoucích) keřů. Do této kategorie můžeme zařadit následující taxony podle jednotlivých rodů (jména rostlin dle historických ceníků a katalogů):

Rod *Actinidia*: *Actinidia arguta*, *Actinidia polygama*, *Actinidia purpurea*.

Rod *Akebia*: *Akebia quinata*, *Akebia lobata*.

Rod *Ampelopsis*: *Ampelopsis aconitifolia*, *Ampelopsis brevipedunculata*, *Ampelopsis Henryana*, *Ampelopsis heterophylla variegata*, *Ampelopsis japonica*, *Ampelopsis japonica Maximowiczii*, *Ampelopsis megalophylla*, *Ampelopsis muralis*, *Ampelopsis quinquefolia*, *Ampelopsis quinquefolia var. Engelmannii*, *Ampelopsis quinquefolia var. Saint Pauli*, *Ampelopsis sempervirens*, *Ampelopsis Veitchii* (též *Ampelopsis Veitchii*), *Ampelopsis Veitchii robusta*, *Ampelopsis Veitchii robusta purpurea*, *Ampelopsis Veitchii var. Gloire de Boskoop*.

Rod *Aristolochia*: *Aristolochia durior*, *Aristolochia Siphon*, *Aristolochia tomentosa*.

Rod *Berchemia*: *Berchemia racemosa*.

Rod *Bignonia*: *Bignonia capreolata*, *Bignonia coccinea*, *Bignonia grandiflora*, *Bignonia grdf. radicans*, *Bignonia hybrida*, *Bignonia Manglesii*, *Bignonia Mme Galen*, *Bignonia radicans*, *Bignonia sanguinea praecox*, *Bignonia speciosa rubra*, *Bignonia spicata rubra*, *Bignonia Thunbergii*

Rod *Celastrus*: *Celastrus articulata*, *Celastrus latifolia*, *Celastrus orbiculata* (též *Celastrus orbiculatus*), *Celastrus scandens*.

Rod *Clematis*: *Clematis alpina* (též *Atragene aplina*), *Clematis Banghom Belle*, *Clematis coccinea hybr.*, *Clematis Countess of Lovelac*, *Clematis Duchesse of Edinburgh*, *Clematis Durandii*, *Clematis Faire Rosamund*, *Clematis Fargesii*, *Clematis flammula*, *Clematis florida Proteus*, *Clematis florida Stella*, *Clematis graveoleus*, *Clematis Gypsy Queen*, *Clematis Henryi*, *Clematis hybrida Jackmanii purpurea*, *Clematis hybrida Jackmanii rosea*, *Clematis hybrida Jackmanii Superba*, *Clematis Hybride Sieboldi*, *Clematis integrifolia coerulea*, *Clematis Jackmani*, *Clematis Jack. Mme Car. Newille*, *Clematis Jackm. The La Crois*, *Clematis Lady Caroline Neville*, *Clematis lanuginosa*, *Clematis lanuginosa Lazursten*, *Clematis lanuginosa Madame Le Coultre*, *Clematis lanuginosa Marcel Moser*, *Clematis lanuginosa Monsier Gladstone*, *Clematis lanuginosa The la Crois*, *Clematis lanuginosa Xerxes*, *Clematis Lawsoniana*, *Clematis Lilacina floribunda*, *Clematis M. Koster*, *Clematis Mevr. Le Coultre*, *Clematis Miss Bateman*, *Clematis Mme. Baron Veillard*, *Clematis Mme Edouard André*, *Clematis Mme Van Houttei*, *Clematis montana*, *Clematis montana grandiflora*, *Clematis montana perfecta*, *Clematis montana var. rubens*, *Clematis Nellie Moser* (též *Clematis Nelly Moser*), *Clematis orientalis*, *Clematis paniculata*, *Clematis patens Marcel Koster*, *Clematis patens Nelly Koster*, *Clematis patens Sir Garnet Woolseley*, *Clematis serratifolia*, *Clematis Sieboldii*, *Clematis superba*, *Clematis tangutica*, *Clematis The President*, *Clematis velkokvětý*, *Clematis Ville de Lyon*, *Clematis vitalba*, *Clematis viticella*.

Rod *Glycine*: *Glycine alba*, *Glycine coerulea*, *Glycine fl. pl.*, *Glycine chinensis* (též *Glycine sinensis*).

Rod *Hedera*: *Hedera amurensis*, *Hedera arborea*, *Hedera Cavendishi*, *Hedera colchica*, *Hedera colchica dentata aurea*, *Hedera dentata variegata aurea*, *Hedera helix*, *Hedera helix conglomerata*, *Hedera helix digitata*, *Hedera helix gracilis*, *Hedera helix hibernica*, *Hedera Helix macrophylla*, *Hedera helix marmorata*, *Hedera helix sagittifolia*, *Hedera helix Souvenir de Marengo*, *Hedera helix var. dentata*, *Hedera helix var. marmorata*, *Hedera hibernica*, *Hedera microphylla*.

Rod *Hydrangea*: *Hydrangea petiolaris*, *Hydrangea scandens*, *Hydrangea tiliifolia*.

Rod *Jasminum*: *Jasminum affine*, *Jasminum Bessianum*, *Jasminum nudiflorum*, *Jasminum officinalis*, *Jasminum Revoltum*, *Jasminum Stephanense*.

Rod *Lonicera*: *Lonicera alseuosmoides*, *Lonicera belgica*, *Lonicera brachypoda*, *Lonicera brachyp. Aurea*, *Lonicera brachypoda aureo-reticulata*, *Lonicera Brownii fuchsoides*, *Lonicera caprifolium* (též *Lonicera caprifolia*), *Lonicera caprifolia Cam. Schneider*, *Lonicera caprifolia var. Hortense*, *Lonicera Caprifolium Corail*,

Lonicera Caprifolium Hortense, Lonicera Douglasii, Lonicera etrusca pubescens, Lonicera flava (též flava), Lonicera flexuosa var. aureo reticulata, Lonicera gigantea, Lonicera gigantea superba, Lonicera Giraldi, Lonicera Henryi, Lonicera chinensis, Lonicera japonica, Lonicera japonica aureo reticulata, Lonicera japonica chinensis, Lonicera Japonica var. Halliana, Lonicera jap. Helleana, Lonicera Per. Semperflorens, Lonicera Periclymenum, Lonicera punicea, Lonicera similis var. Delavayi, Lonicera sempervirens, Lonicera Sullivanti, Lonicera tragophylla, Lonicera verna, Lonicera Wilsoni.

Rod *Lycium*: Lycium barbatum, Lycium horidum.

Rod *Menispermum*: Menispermum canadense, Menispermum dauricum.

Rod *Parthenocissus*: Parthenocissus Henryana, Parthenocissus quinquefolia, Parthenocissus quinquefolia Engelmannii, Parthenocissus quinquefolia murorum, Parthenocissus St. Paulii, Parthenocissus tricuspidata.

Rod *Periploca*: Periploca graeca.

Rod *Polygonum*: Polygonum Auberti (Henryi), Polygonum baldschuanicum, Polygonum Baldschuan. multfl.

Rod *Rhus*: Rhus Toxicodendron, Rhus Toxicodendron radicans.

Rod *Rosa* (pnoucí): Aglaia, Achievement, Alberice Barbier, American Pillar, Anči Böhmová, Aristide Briand, Arndt, Auguste Kordes, Belle de Baltimore, Blaze, Bordeaux, Climbling Gen. Mac. Arthur, Climbling Mad. Ch. Lutand, Climbling Mrs. A. Ward, Climbling Ophelie, Crimson Rambler, Crimson Rambler Remontant. Semperflorens, Desire Bergera, Diabolo, Donau, Dorothy Perkins, Eisenach, Euphrosine, Eva, Excellenz, Kuntze, Excelsa, Exquisite, Flower of Faierfield, Fragezeichen, Frau Ida Hochstrasser, Frl. Octavia Hesse, Golden Climber, Goldfinch, Gruss an Freundorff, Gruss an Zabern, Hamburg, Hans Schmid, Heinrich Conrad Söth, Helene, Hiawatha, Kněžna Libuše, Lady Gay, Legie, Le Réve, Louis Rödiger, Louis Souvage, Máňa Böhmová, Marie Henriette Gräfin Chotek, Marietta Silva Tarouca, New Dawn, Paul Scarlet Climber, Perle von, Wienerwald, Phylis Bide, Pozdrav z Průhonic, Princes van Oranje (též Princess von Oranien), Raubritter, Red Explorer, Regierungsrat Rottenberger, Rem. Crimson Rambler, Royal Scarlet Hybrid, Rubín, Ruga, Scandens, Schloss Freidestein, Sodenia, Source d'Or, Star of Persia, Sweet Lavender, Tausendschön (též Tisícokrásná), Trier, Veilchenblau (též Weilchenblau), Venusta pendula, Violetta, Wartburg, Weisse (též White) Tausendschön, White Dorothy Perkins.

Rod *Rubus*: *Rubus Henryi*, *Rubus Henryi bambusarum*, *Rubus hupehensis*, *Rubus Playfairianus*, *Rubus tricolor*.

Rod *Schisandra*: *Schisandra chinensis*.

Rod *Tecoma*: *Tecoma grandiflora*, *Tecoma chinensis*, *Tecoma Mme Galen*, *Tecoma radicans*.

Vinná réva: Čabanská perla, Chasselas Tompa, Královna Eliška, Královna zahrad, Madlenka královská, Malingre ranná, Milleniums.

Rod *Vitis*: *Vitis americana*, *Vitis amurensis*, *Vitis Coignetiae*, *Vitis Davidii*, *Vitis mexicana*, *Vitis odoratissima* (též *Vitis odorata*), *Vitis palmata*, *Vitis riparia*, *Vitis Thunbergii*, *Vitis Veitschi*, *Vitis Veitschi robusta*, *Vitis Veitschi Triumph de Booskop*, *Vitis vulpina*.

Rod *Wistaria*: *Wistaria floribunda alba*, *Wistaria floribunda macrobotrys*, *Wistaria floribunda rosea*, *Wistaria chinensis* (též *Wistaria sinensis*), *Wistaria chinensis flore albo*, *Wistaria multijuga*, *Wistaria multijuga alba*, *Wistaria sinensis alba*, *Wistaria sinensis plena*.

Do kategorie pnoucích trvalek vyskytujících se v historických materiálech můžeme zařadit taxony: *Lathyrus Latyfolius*, *Medeola*.

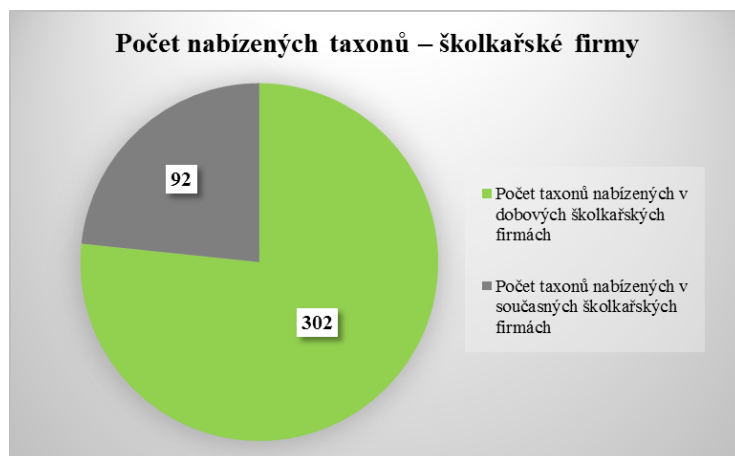
5.2 Dostupnost dobového sortimentu pnoucích rostlin v současné nabídce školkařských firem

Mezi nejvíce nabízené taxony nejvýznamnějších dobových školkařských firem patřily (jména rostlin dle historických ceníků a katalogů): ***Actinidia arguta***, ***Akebia quinata***, ***Ampelopsis muralis***, ***Ampelopsis quinquefolia***, ***Ampelopsis quinquefolia var. Engelmannii***, ***Ampelopsis Weitchii*** (též ***Ampelopsis Veitchii***), ***Aristolochia Siphon***, ***Bignonia grandiflora***, ***Bignonia radicans***, ***Celastrus orbiculata*** (též ***Celastrus orbiculatus***), ***Celastrus scandens***, ***Clematis Duchesse of Edinburgh***, ***Clematis Gypsy Queen***, ***Clematis hybrida Jackmanii Superba***, ***Clematis Jackmani***, ***Clematis Lawsoniana***, ***Clematis Mme. Baron Veillard***, ***Clematis montana var. rubens***, ***Clematis Nellie Moser*** (též ***Clematis Nelly Moser***), ***Clematis paniculata***, ***Clematis tangutica***, ***Clematis The President***, ***Clematis Ville de Lyon***, ***Clematis vitalba***, ***Clematis viticella***, ***Glycine chinensis*** (též ***Glycine sinensis***), ***Hedera helix***, ***Hedera helix conglomerata***, ***Jasminum nudiflorum***, ***Lonicera Brownii fuchsoides***, ***Lonicera caprifolium*** (též ***Lonicera caprifolia***), ***Lonicera flava*** (též ***Lonicera flava***), ***Lonicera Henryi***, ***Lonicera Japonica var. Halliana***, ***Periploca graeca***, ***Polygonum Auberti*** (***Henryi***),

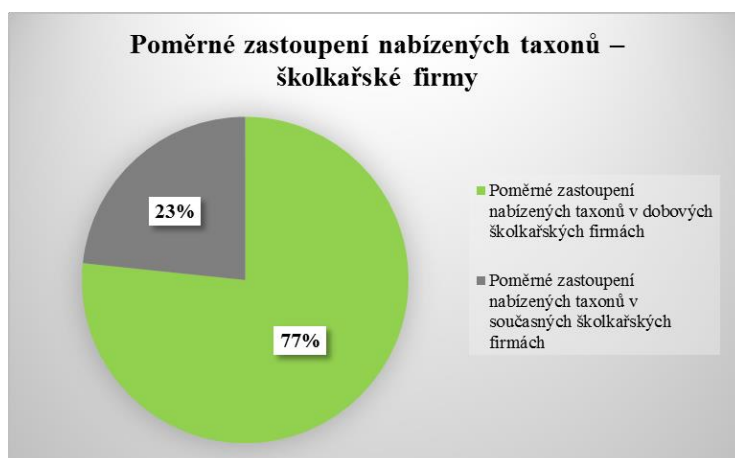
Polygonum baldschuanicum, **Tecoma radicans**, *Vitis odoratissima* (též *Vitis odorata*), **Wistaria chinensis** (též **Wistaria sinensis**), pnoucí růže Rosa: Alberice Barbier, American Pillar, Crimson Rambler, Dorothy Perkins, **Excelsa**, Fragezeichen, Goldfinch, Gruss an Freundorff, Hiawatha, Marietta Silva Tarouca, **New Dawn**, **Paul Scarlet Climber**, Princes van Oranje (též Princess von Oranien), Rubín, Schloss Freidestein, Sodenia, Tausendschön (též Tisícokrásná), **Veilchenblau** (též **Weilchenblau**), White Dorothy Perkins.

Mezi nejvíce nabízené taxony současných školkařských firem patří (jména dle současných platných vědeckých jmen): **Actinidia arguta** (Siebold & Zucc.) Planch. ex Miq., **Akebia quinata** (Houtt.) Decne., **Aristolochia macrophylla** Lam., **Campsis grandiflora** (Thunb.) K.Schum., **Campsis radicans** (L.) Seem., *Campsis × tagliabuana* (Vis.) Rehder 'Mme Galen', **Celastrus orbiculatus** Thunb. var. **orbiculatus**, **Clematis alpina** (L.) Mill., **Clematis 'Jackmanii'**, **Clematis montana** var. **rubens** E. H. Wilson, **Clematis 'Nelly Moser'**, **Clematis tangutica** (Maxim.) Korsh. subsp. **tangutica**, **Clematis 'The President'**, **Clematis 'Ville de Lyon'**, **Clematis vitalba** L., **Fallopia aubertii** (L. Henry) Holub, **Fallopia baldschuanica** (Regel) Holub, **Hedera helix** L., **Hedera hibernica** (Kirchn.) Bean, *Hydrangea anomala* subsp. *petiolaris* (Siebold et Zucc.), **Jasminum nudiflorum** Lindl., **Lonicera caprifolium** L., **Lonicera henryi** Hemsl., **Lonicera japonica** Thunb. 'Aureoreticulata', **Lonicera japonica** Thunb. 'Halliana', **Lonicera periclymenum** L., **Lonicera periclymenum** L. 'Belgica', **Parthenocissus quinquefolia** var. **engelmannii** Rehder, **Parthenocissus quinquefolia** (L.) Planch. var. **quinquefolia**, **Parthenocissus tricuspidata** (Siebold et Zucc.) Planch. 'Veitchii', **Schisandra chinensis** (Turcz.) Baill., **Wisteria floribunda** (Willd.) DC. 'Honbeni', **Wisteria floribunda** (Willd.) DC. 'Multijuga', **Wisteria sinensis** (Sims) Sweet, **Wisteria sinensis** (Sims) Sweet 'Jako', pnoucí růže: **Rosa 'Excelsa'**, **Rosa 'Máňa Böhmová'**, **Rosa 'New Dawn'**, **Rosa 'Paul's Scarlet Climber'**, **Rosa 'Veilchenblau'**. Taxony nabízené v dobových školkařských firmách a zároveň i v současné nabídce školkařských firem byly pro lepší orientaci tučně zvýrazněny.

Počet a poměrné zastoupení nabízených taxonů v dobových a současných školkařských firmách uvádí **Graf 1** a **Graf 2**. Analyzované dobové školkařské firmy nabízely 302 taxonů pnoucích rostlin, současné školkařské firmy z tohoto počtu nabízí 92 taxonů.

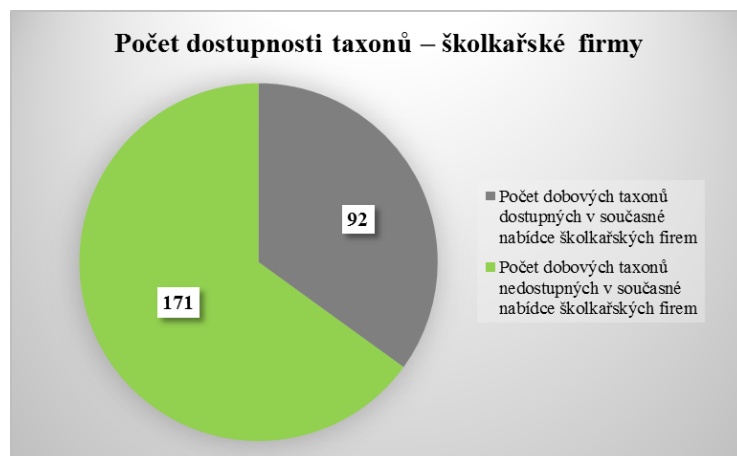

Graf 1 Počet nabízených taxonů – školkařské firmy

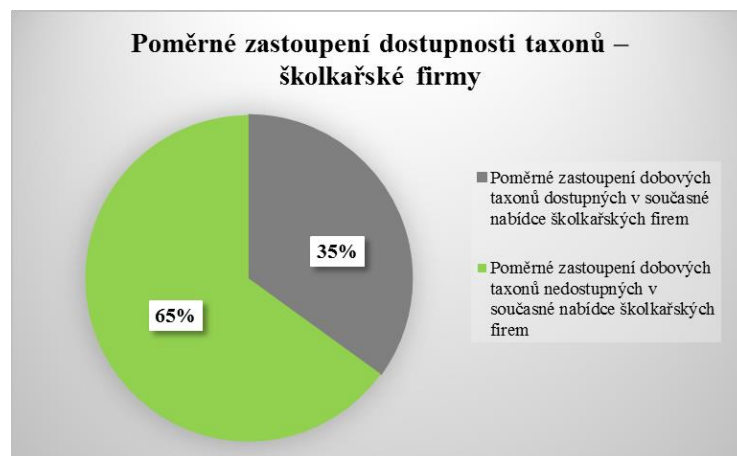

Graf 2 Poměrné zastoupení nabízených taxonů – školkařské firmy

Počet a poměrné zastoupení dostupných a nedostupných dobových taxonů v současné nabídce školkařských firem znázorňuje **Graf 3 a Graf 4**. Devadesát dva dobových taxonů dostupných v současné nabídce školkařských firem již uváděl údaj z Grafu 1. V současné nabídce školkařských firem bylo zjištěno 171 nedostupných dobových taxonů pňoucích rostlin. Zbýlých 39 taxonů do celkového počtu 302 nabízených taxonů nebylo v grafu uvedeno. Jednalo se o druhy pňoucích rostlin, které byly v historických cenících a katalozích nazývány různými jmény nebo o taxony, které dohledáním současného jména rostlin označovaly v některých případech tentýž druh. Dále nebyly započítány šedě podbarvené taxony s uvedením pouze známého rodu.

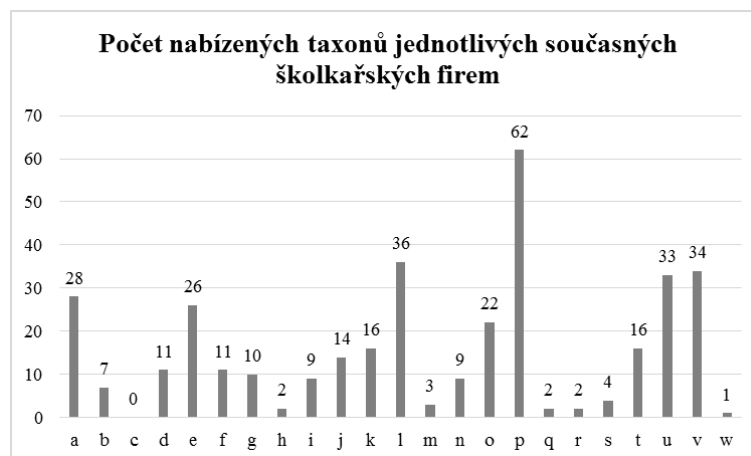
Graf 3 Počet dostupnosti taxonů – školkařské firmy

Graf 4 Poměrné zastoupení dostupnosti taxonů – školkařské firmy

Z uvedených grafů lze jednoznačně vyvodit převažující nabídku sortimentu pnoucích rostlin v období let 1900 až 1950 než v současné nabídce školkařských firem (rok 2017). Tento fakt lze přisoudit především větší oblíbenosti popínavých rostlin v první polovině 20. století, kde se i plošně malá zahrada nedokázala obejít bez přítomnosti těchto rostlin. Bohatý sortiment různých druhů a kultivarů pnoucích rostlin tak umožňoval široké použití téměř v každém prostředí. Spolupůsobily nejen k výzdobě zahrady, ale především i k její útulnosti a zpestření prostoru. K nejvíce oblíbeným pnoucím rostlinám v tehdejší době lze jednoznačně zařadit pnoucí růže.

Při analýze dobových ceníků a katalogů firem bylo také zjištěno, že se v minulosti zákazník z nabídky pnoucích rostlin dozvěděl velké množství informací o daném druhu či kultivaru, jeho použití a celkově byl přístup firmy k zákazníkovi osobitější.

Graf 5 Počet nabízených taxonů jednotlivých současných školkařských firem

Počet nabízených taxonů jednotlivých současných školkařských firem uvádí **Graf 5**. Nejvíce taxonů pnoucích rostlin v současné nabídce školkařských výpěstků nabízí Školky Opolany, s.r.o. (označení p) s celkovým počtem 62 taxonů. Dále školkařské firmy PARKON s.r.o. (označení l) s celkovým počtem 36 taxonů, Zahradnictví Fous (označení v) s počtem 34 taxonů, Zahradnictví flos s.r.o. (označení u) nabízí 33 taxonů, 28 taxonů je dostupných ve firmě AGRO Brno-Tuřany, a.s. (označení a). Chládek Zahradnické centrum (označení e) nabízí 26 taxonů, Školky Litomyšl, spol. s r. o. (označení o) mají dostupných taxonů 22. Zahradní centrum Školky Montano (označení t) a Ovocná a okrasná školka Příbor (označení k) nabízí obě stejný počet taxonů s celkovým počtem 16 druhů. Okrasná školka Ing. Patrik Wieder (označení j) má v nabídce 14 taxonů. Školky Horák a synové, Okrasné školky s.r.o. (označení d) a Ing. Dušan Horák HORÁKOVY ŠKOLKY (označení f) nabízí 11 taxonů.

Konifery s.r.o., firma z Žehušic u Čáslavi (označení g) patřila v období první poloviny 20. století k jedné z nejvýznamnějších školkařských firem a nabízela 44 různých druhů pnoucích rostlin. Dnes však tato skutečnost neplatí a v nabídce této školkařské firmy se nachází už pouze 10 taxonů.

Firmy Miloslav Šíp – Růžové a okrasné školky, Blatná (označení i) a Schuch okrasná školka (označení n) mají obě v nabídce 9 taxonů. 7 taxonů pouze pnoucích růží můžeme nalézt v nabídce Bakker.com (označení b). Kordes´Söhne pro Českou republiku: Prouza-design, s.r.o. (označení s) nabízí 4 taxony, a to pnoucích růží. Růžová školka Kunratice, Václav Macháček (označení m) nabízí také pouze pnoucí růže v počtu 3 taxonů. Michaela a Luboš Pelcovi (označení h) nabízí 2 taxony pnoucích růží.

Trvalková školka Florianus – Jana Charvátová (označení q) a Vejtasa – zahradnictví (označení r) nabízí v sortimentu pouze 2 taxony pnoucích rostlin.

V seznamu analyzovaných firem se nachází také jedna firma semenářská – SEMO a.s. (označení w), která nabízí jeden taxon, a to pnoucí trvalku *Lathyrus latifolius* L.

Dendrologická zahrada Průhonice (označení c) byla v první polovině 20. století považována za velmi významnou školkařskou firmu s rozmanitým sortimentem pnoucích druhů rostlin. Dle sdělení hlavní technické pracovnice podniku nabízí firma v současné nabídce školkařských výpěstků z řad popínavých rostlin pouze pnoucí růže. Zmíněná nabídka se však neshoduje s nabízenými druhy pnoucích růží tehdejšího období a u firmy byl proto uvedený údaj nula nabízených taxonů. Konkrétní firma byla několikrát kontaktována s prosbou o poskytnutí nabízeného sortimentu pnoucích rostlin, nakonec však nebyly materiály k porovnání sortimentu firmou poskytnuty.

5.3 Stav zachování pnoucích rostlin vilových zahrad první poloviny 20. století

5.3.1 Rozbor zachovaných objektů

K porovnání dobového způsobu využití pnoucích rostlin s aktuálním stavem byly vybrány následující objekty.

Roleček – Dobřichovice (autor Josef Kumpán, ID objektu 82)

V zahradě se již nevyskytují žádné pnoucí rostliny. Zachována je pouze dřevěná besídka z první poloviny 20. století. Historický plán neuvádí přesný rok jeho vydání, není tedy zřejmá informace, v jakém roce byla dochovaná besídka realizována.

Obr. 18 Pohled na vilu se zahradou a besídku od vchodu z Pražské ulice

Zahrada Rejman Dobřichovice (autor Josef Kumpán, ID objektu 83)

Současná podoba vily i zahrady neodpovídá historickému plánu z roku 1937. Na místě původního návrhu vily se zahradou se momentálně nachází nově postavený dům. Podle informací majitelů se v zahradě z pnoucích rostlin dochovala pouze jedna pnoucí růže, která byla předána sousedům. Nelze však vyvodit závěr, zda se skutečně jedná o původní druh uvedený v historických plánech.

Obr. 19 Pohled na vilu se zahradou z rohu Jiráskovy ulice

Nožička - Klánovice (autor Josef Kumpán, ID objektu 104)

Zahrada kolem funkcionalistické vily z roku 1932 je zachována v původní výměře i s původním oplocením. Na dřevěné pergole, která tvoří součást vily, můžeme nalézt původní pnoucí rostlinu *Wisteria sinensis* (Sims) Sweet, dříve označovanou jako *Glycine sinensis*. Jiné pnoucí rostliny se v zahradě nenachází.

Obr. 20 Pergola jako součást vily s původní *Wisteria sinensis* (Sims) Sweet

Zahrada pana Ing. F. Bubeníka Zastávka (autor Josef Kumpán, ID objektu 177)

V historickém návrhu zahrady pana Ing. Bubeníka z roku 1926 se nacházelo sedm druhů pnoucích rostlin. Žádná z nich však nezůstala na původním místě dochovaná. Na zachovaném stavení u vily (v historickém plánu označovaném jako hospodářské stavení) můžeme vidět taxon *Hedera helix* L. a *Fallopia baldschuanica* (Regel) Holub, dříve označovanou jako *Polygonum baldschuanicum*. Ke kovové konstrukci schodiště u vily byla vysazena pnoucí ostružina, přesný druh však nelze určit.

Obr. 21 Pohled na vilu ze zahrady

Obr. 22 *Hedera helix* L. na zachovaném stavení

Zahrada pana Vlad. Klevety Čechyn (autor Josef Kumpán, ID objektu 673)

Budova vily byla postavena v roce 1928 s rozsáhlou zahradou, ve které stával i objekt vodního mlýnu s náhonem. V současnosti je dle ústního sdělení majitelky využívána pouze část zahrady v okolí vily, zbylou část pokrývá hustý nálet dřevin. Podle historického plánu zahrady se dochovaly pouze původní opěrné betonové zídky terasy, kde byla navržena besídka. Současné vegetační prvky se odlišují od navrhovaných. Z pnoucích rostlin můžeme v zahradě vidět nepůvodní, bíle kvetoucí pnoucí růži na oblouku, dvě pnoucí růže na plůtku u původní betonové terasy pro besídku. Přesné druhy růží však nelze určit. Na altánu situovaném hned vedle původní terasy pro besídku se pně *Wisteria sinensis* (Sims) Sweet. U vchodu do vily je použita *Akebia quinata* (Houtt.) Decne. a na soklu vily se pně *Hedera helix* L.

Obr. 23 Vila s *Akebia quinata* (Houtt.) Decne. u vchodu a *Hedera helix* L. na soklu

Obr. 24 Pohled do zahrady, vpravo původní betonová terasa pro besídku

Návrh na úpravu zahrady pana Friedmana v Šestajovicích (autor Josef Kumpán, ID objektu 714)

Současná podoba zahrady neodpovídá historickému plánu, dochovaná je pouze původní vila a shodují se také hranice pozemku zahrady, které vymezuje zrekonstruovaná kamenná zeď. V zahradě se kromě čtyř nepůvodních dřevin nevyskytují žádné pnoucí ani jiné rostliny, nachází se zde pouze rozsáhlá travnatá plocha.

Obr. 25 Pohled na vilu z jižní strany zahrady

Zahrada pana V. Žižky v Klánovicích (autor Josef Kumpán, ID objektu 722)

Zahrady u funkcionalistické vily neodpovídá historickému plánu z roku 1926. Během terénního šetření byla zjištěna skutečnost, že návrh zahrady Josefa Kumpána nebyl v tehdejší době realizovaný. Nenachází se zde ani žádné pnoucí rostliny.

Obr. 26 Pohled na vilu od vstupní brány objektu

Zahrada pana JUDra Meissnera na Vořechovce (autor Josef Kumpán, ID objektu 727)

Zahrada u vily byla založená podle historického plánu z roku 1927. V zahradě můžeme identifikovat i zbytky historické kompozice, lze zde odvodit původní rozdělní zahrady, kde bývala část okrasná a užitková. Majitelka vily by ráda do budoucna zahradu obnovila podle historického plánu. Na fasádě vily můžeme nalézt původní pnoucí rostlinu *Wisteria sinensis* (Sims) Sweet. Jiné pnoucí rostliny se v objektu již nenachází.

Obr. 27 Jihovýchodní pohled na vilu ze zahrady

Obr. 28 *Wisteria sinensis* (Sims) Sweet na vile

Zahrada p. před. Jarosl. Brož Horní Černošice (autor Josef Kumpán, ID objektu 755)

Vilová zahrada byla v roce 1931 navržena do svažitého terénu a celé zahradě dominuje vila. V historickém plánu zahrady bylo navrženo jedenáct různých druhů pnoucích rostlin. Z původních pnoucích rostlin se dochoval pouze *Hedera helix* L. jako pokryv půdy. Tento taxon můžeme spatřit i na několika dřevinách – stromech, po kterých se bujně pne. Na dřevěné konstrukci u vily se dále nachází *Wisteria sinensis* (Sims) Sweet., u garáže na zábradlí se pne *Akebia quinata* (Houtt.) Decne. *Parthenocissus quinquefolia* (L.) Planch. var. *quinquefolia* nalezneme v zahradě na třech místech – gabionech zpevňujících svah, zábradlí v jihozápadní části zahrady a na kovovém plotě v západní části zahrady. U jedné z dřevin byla vysazena také pnoucí růže, u které nelze určit přesný druh.

Obr. 29 Vila s dřevěnou konstrukcí pro *Wisteria sinensis* (Sims) Sweet.

Obr. 30 Pohled do severozápadní části vilové zahrady

Zahrada Čermák Tuchoraz (autor Josef Kumpán, ID objektu 775)

Zahrada v Tuchorazi byla vybudovaná podle historického plánu z roku 1936 a její původní dispozice je i dnes čitelná. Nachází se na původním místě tvrze, ze které zbyla jenom věž. Zachovaly se zde některé původní technické i vegetační prvky. Z pnoucích rostlin se dochoval pouze *Hedera helix* L. na plotě ohraničujícím pozemek vily a také na obvodové zdi.

Obr. 31 Východní pohled na vilu

Obr. 32 *Hedera helix* L. na obvodovém plotě

Zahrada Poňka (autor Josef Kumpán, ID objektu 799)

Dispozice zahrady s vilou odpovídá historickému plánu. V zahradě se zachoval velmi zajímavý stavební prvek navazující na vilu v podobě nekrytého přechodu na čtyřech sloupech, který je ukončený krytým točitým schodištěm. Podle současného majitele vilové zahrady (vnuka prvotního majitele vily) sloužil k rychlému a nerušenému přejití obyvatel vily do zahrady, bez použití hlavního vchodu. Na tehdejší dobu byl tento prvek velmi nadčasový.

Na místě původního bazénu byl vybudovaný nový, odpovídající historickému plánu. Na obvodovém plotě se v severozápadní části zahrady vyskytuje *Hedera helix* L., v části východní se pěstuje vinná réva. Nejedná se však o původní pnoucí rostliny z návrhu. Majitel by rád do budoucna obnovil pnoucí rostliny navržené v původním projektu, především taxon *Aristolochia macrophylla* Lam. ke sloupům, které nesou již zmiňovaný přechod.

Obr. 33 Vila s přechodem do zahrady

Zahrada Macháček Klánovice (autor Josef Kumpán, ID objektu 855)

V současné zahradě jsou patrné hranice bývalé zahrady z roku 1935. Nevyskytují se zde žádné pnoucí rostliny. Podle majitele vilové zahrady zde bývala pouze *Aristolochia macrophylla* Lam., která se ovíjela kolem kmene dřeviny situované v blízkosti vily. Mělo se jednat o dub. Před třemi lety však byl odstraněn a spolu s ním bohužel i pnoucí rostlina. V historickém plánu se zmiňovaný druh pnoucí rostliny nacházel na špalíru v blízkosti hlavního vchodu do vily. Nelze však vyvodit závěr, zda se jednalo o původní

navržený taxon, který se mohl během několika let samovolně k dřevině rozšířit nebo zda byl k dřevině nově vysazen.

Obr. 34 Pohled na vilu se zahradou od vstupní brány

Zahrada p. Dr. Gutha Bubeneč (autor Josef Kumpán, ID objektu 889)

Vilová zahrada v současné době spadá do vlastnictví státu Kuvajtu. Nachází se zde Velvyslanectví Státu Kuvajt a navštívení zahrady nebylo umožněno. V zahradě byly podle historického plánu navrženy čtyři druhy popínavých rostlin a sedm druhů pnoucích růží. Podle ústního sdělení se již v zahradě nenachází žádné pnoucí rostliny, dochovaná je pouze besídka v severovýchodní části zahrady. Nebylo také možné pořízení fotodokumentace. Uvedená fotografie byla převzata z jiného zdroje.

**Obr. 35 Uliční průčelí vily [Zdroj: NAKI MENDELU
<http://zahradweb.cz/#/object/370?_k=k6dx2l>]**

Návrh na rozšíření zahrady pana J.U.Dra H. Bulína v Brně (autor Josef Kumpán, ID objektu 1314)

Zahrada se nachází u památkově chráněné vily, kde v současné době sídlí Ústav biologie obratlovců a Ústav pro českou literaturu Akademie věd ČR v.v.i. Původní dispozice objektu podle historického plánu je zde čitelná. Vilová zahrada byla realizována na dvě etapy – předválečnou a poválečnou. V první etapě byla vybudována východní část s jezírkiem a alpinem sahající až ke skleníku a dále jihozápadní část. Větší část zahrady, s volnou travnatou plochou situovanou před besídkou, byla realizována až ve druhé etapě po válce. Dochovalo se také původní rozvržení cest v celé zahradě. Za zmínku stojí uvést i přítomnost velkého počtu původních dřevinných jedinců.

V zahradě se dochovala původní besídka, dobová pnoucí rostlina (*Aristolochia sipho*) se v současné době na besídce již nenachází. Můžeme zde však najít tři pnoucí rostliny na vile – *Akebia quinata* (Houtt.) Decne., *Parthenocissus tricuspidata* (Siebold et Zucc.) Planch. a pnoucí růži bez upřesnění druhu. Dále sedm pnoucích růží (bez upřesnění druhu) na kovové konstrukci v západní části zahrady.

Obr. 36 Pohled na průčelí vily od vstupní brány

Obr. 37 *Akebia quinata* (Houtt.) Decne. na vile

Zhodnocení rozboru zachovaných objektů

Terénním šetřením čtrnácti objektů determinovaných daným obdobím byla zjištěna skutečnost přítomnosti pouze čtyř dochovaných taxonů shodujících se s původním návrhem v historických plánech. Jednalo se o následující vilové zahrady:

Nožička – Klánovice (ID 104) v Dobřenické ulici, číslo popisné 180 v Praze – Klánovicích, kde se zachoval taxon *Wisteria sinensis* (Sims) Sweet na dřevěné pergole u funkcionalistické vily.

Zahrada pana JUDra Meissnera na Vořechovce (ID 727) ve Slunné ulici s číslem popisným 570/2 v Praze – Střešovicích. Na fasádě vily můžeme nalézt původní pnoucí rostlinu *Wisteria sinensis* (Sims) Sweet.

Zahrada p. před. Jarosl. Brože Horní Černošice (ID 755), V boroví 198, v Černošicích u Prahy. Zde se zachoval taxon *Hedera helix* L. jako pokryv půdy.

Zahrada Čermák Tuchoraz (ID 775), v Tuchorazi s číslem popisným 9 v okrese Kolín. V této zahradě se dochoval taxon *Hedera helix* L. na obvodovém plotě a obvodové zdi.

Provedený terénní průzkum ukázal, že se většina navržených pnoucí rostlin z historických plánů do současné doby nedochovala. U soudobých analyzovaných vilových zahrad můžeme spatřit nejvíce používané taxony – *Wisteria sinensis* (Sims) Sweet, *Hedera helix* L., pnoucí růže (bez upřesnění druhu), *Akebia quinata* (Houtt.) Decne., *Parthenocissus quinquefolia* (L.) Planch., *Parthenocissus tricuspidata* (Siebold et Zucc.) Planch. a *Fallopia baldschuanica* (Regel) Holub.

Na závěr je třeba si také uvědomit, že všechny pnoucí rostliny nemusely být dle tehdejšího projektu skutečně vysazeny.

5.4 Doporučení pro použití pnoucích rostlin při obnově dobových objektů

Hlavním předpokladem pro obnovu dobových objektů, konkrétně vilových zahrad z první poloviny 20. století, kterými se zabývá i diplomová práce, je získání dostatečného množství historických podkladů, ve kterých nalezneme jejich původní podobu. Může se jednat o historickou plánovou dokumentaci zahrad, letecké snímky, dobové fotografie, dobové literární zdroje, firemní katalogy a ceníky, historickou ikonografii, různé záznamy i svědectví pamětníků. Až po důkladné analýze všech těchto archivních materiálů a dále také často po provedení terénního šetření ke zjištění aktuálního stavu, můžeme provést následnou obnovu zahrady.

Při obnově dobových vilových zahrad, je velice důležité uvědomit si, jak přistupovat k objektům, které nejsou chráněny v souladu s legislativou. V těchto případech by se obnova zahrady měla řídit vždy původním navrženým stavem, nebo alespoň stavem jemu velmi blízkém, případně typickým pro dané období.

Pnoucí rostliny při obnově objektů z první poloviny 20. století představují významnou roli. V daném období byly velmi oblíbené a vilová zahrada se bez nich neobešla, proto by i současná obnova těchto zahrad měla taxony pnoucích rostlin zohledňovat. Důraz by měl být kladen především na jejich správné tehdejší využití, tedy konkrétní druh dřeviny a konkrétní způsob použití.

K popnutí stěn vily lze doporučit následující dostupné taxony: *Aristolochia macrophylla* Lam., *Campsis* × *tagliabuana* (Vis.) Rehder 'Mme Galen', *Clematis* 'Jackmanii', *Fallopia baldschuanica* (Regel) Holub, *Hedera helix* L., *Hydrangea petiolaris* Siebold & Zucc., *Parthenocissus tricuspidata* (Siebold et Zucc.) Planch., *Parthenocissus tricuspidata* (Siebold et Zucc.) Planch. 'Veitchii', *Parthenocissus quinquefolia* (L.) Planch., *Wisteria sinensis* (Sims) Sweet.

Na obvodové zdi nebo ploty můžeme použít taxony: *Actinidia arguta* (Siebold & Zucc.) Planch. ex Miq., *Akebia quinata* (Houtt.) Decne., *Aristolochia macrophylla* Lam., *Campsis radicans* (L.) Seem., *Campsis* × *tagliabuana* (Vis.) Rehder 'Mme Galen', *Celastrus orbiculatus* Thunb., *Celastrus scandens* L., *Clematis* 'Jackmanii', *Clematis montana* var. *rubens* E. H. Wilson, *Clematis vitalba* L., *Clematis viticella* L., *Fallopia aubertii* (L. Henry) Holub, *Fallopia baldschuanica* (Regel) Holub,

Hedera helix L., *Hedera hibernica* (Kirchn.) Bean, *Hydrangea petiolaris* Siebold & Zucc., *Jasminum nudiflorum* Lindl., *Lonicera caprifolium* L., *Lonicera henryi* Hemsl., *Lonicera japonica* Thunb. 'Aureoreticulata', *Parthenocissus quinquefolia* (L.) Planch., *Parthenocissus quinquefolia* var. *engelmannii* Rehder, *Parthenocissus tricuspidata* (Siebold et Zucc.) Planch., *Parthenocissus tricuspidata* (Siebold et Zucc.) Planch. 'Veitchii', *Schisandra chinensis* (Turcz.) Baill.

Pro lehké zahradní stavby, konkrétně besídky (též altány) a pergoly lze použít taxony: *Aristolochia macrophylla* Lam., *Campsis radicans* (L.) Seem., *Clematis* 'Jackmanii', *Clematis* 'The President', *Clematis vitalba* L., *Clematis viticella* L., *Lonicera caprifolium* L., *Lonicera periclymenum* L., *Fallopia baldschuanica* (Regel) Holub, *Vitis riparia* Michx., *Wisteria sinensis* (Sims) Sweet a pnoucí růže: *Rosa* 'Excelsa', *Rosa* 'Máňa Böhmová', *Rosa* 'New Dawn', *Rosa* 'Paul's Scarlet Climber', *Rosa* 'Veilchenblau'.

Na konstrukce pro pnoucí rostliny (oblouky, treláže) lze nejvíce doporučit pnoucí růže dle současné nabídky školkařských firem (*Rosa* 'Blaze', *Rosa* 'Bordeaux', *Rosa* 'Excelsa', *Rosa* 'Máňa Böhmová', *Rosa* 'New Dawn', *Rosa* 'Paul's Scarlet Climber', *Rosa* 'Raubritter', *Rosa* 'Veilchenblau') a plaménky (*Clematis*), například *Clematis* 'Jackmanii', *Clematis montana* var. *rubens* E. H. Wilson, *Clematis* 'Nelly Moser', *Clematis* 'The President', *Clematis* 'Ville de Lyon', *Clematis vitalba* L., *Clematis viticella* L. Dále taxony: *Actinidia arguta* (Siebold & Zucc.) Planch. ex Miq., *Akebia quinata* (Houtt.) Decne., *Campsis grandiflora* (Thunb.) K.Schum., *Campsis radicans* (L.) Seem., *Lonicera periclymenum* L., *Schisandra chinensis* (Turcz.) Baill., *Vitis riparia* Michx., *Wisteria sinensis* (Sims) Sweet.

6. DISKUZE

Význam zahradně architektonické tvorby první poloviny 20. století na území Československé republiky byl nesmírně důležitý. V poslední době můžeme sledovat zvyšující se zájem právě o zahradní architekturu uvedeného období a s ním související i použití dřevin. Diplomová práce se tedy zabývala problematikou Použití pnoucích rostlin na území České republiky v první polovině 20. století.

Nejprve byla zpracována teoretická část diplomové práce v podobě literárního přehledu, kde autorka vymezuje základní pojmy, nástin společenské, kulturní a hospodářské situace v první polovině 20. století, souvislosti ovlivňující zahradní a krajinářskou tvorbu první poloviny 20. století a vilovou zahradu daného období. S obdobím let 1900 až 1950 jednoznačně souvisela i působnost a tvorba významných zahradních architektů v českých zemích. Práce se tedy zabývala i principy jejich tvorby zaměřené především na vilovou zahradní architekturu. České zahradní architektky velmi pozitivně ovlivnilo studium v zahraničí a získané znalosti následně používali ve své tvorbě na našem území. Jejich díla lze bezesporu považovat jako podstatnou součást vývoje zahradního umění Československa.

Odborných publikací zabývajících se charakteristikou období první poloviny 20. století v českých zemích nebo problematikou použití pnoucích rostlin v dané době, není dostatečné množství. Za velmi cenná díla lze považovat především diplomovou práci Ludmily Žalákové – Zhodnocení díla významných českých sadovníků v první polovině tohoto století z roku 1992 [ŽALÁKOVÁ, 1992], kde se zaměřovala na život a tvorbu čtyř zahradních architektů. Dále disertační práci Stanislavy Ottomanské – Použití dřevin ve vybrané etapě vývoje zahradního umění (přelom 19. – 20. století na území východních Čech) z roku 2011 [OTTOMANSKÁ, 2011], ve které se zabývala použitím dřevin a uváděla přehled sortimentu rostlin. Na obě autorky navázala disertační práce Romana Zámečnicka – Postupy a specifika obnovy vilové zahrady meziválečného období z roku 2016 [ZÁMEČNÍK, 2016], který rozšířil jejich výsledky zejména o oblast podrobných analýz tvorby zahradních architektů a skladebných prvků kompozice. Odborná literatura a další různé prameny týkající se obecných vlastností pnoucích rostlin, jejich uplatnění i funkcí byla dostupná bez problému. Tímto tématem se zabývá již řada jak českých, tak zahraničních knih. Problematicou pnoucích rostlin na našem území se také detailně zabývá pan Ing. Samuel Burian, který ochotně poskytl k danému tématu užitečné informace.

V další části literární rešerše byly zhodnoceny pnoucí rostliny používané v první polovině 20. století. Konkrétně způsoby a specifika použití pnoucích rostlin uvádějící základní rozdělení pnoucích rostlin podle formy jejich pnutí. Dále možnosti použití pnoucích rostlin v první polovině 20. století rozdělené na pnoucí rostliny na stěně vily, obvodové zdi, plotu nebo zídce, pnoucí rostliny půdopokryvné a ostatní. Dále byly popsány sortimenty pnoucích rostlin v daném období a technické prvky související s jejich použitím. K získání informací o pěstovaném a používaném sortimentu těchto rostlin byla nezbytně nutná analýza historických plánů z Katalogu historické plánové dokumentace [Katalog plánové dokumentace, 2016] a historických ceníků a katalogů tehdejších školkařských firem.

Praktická část diplomové práce se tedy nejprve věnovala podrobné analýze katalogu historické plánové dokumentace dle autorkou sestavené struktury hodnocení se zaměřením na historické plány zahrad u vil (vilové zahrady) a dále pouze na zahradní architektury Josefa Kumpána, Josefa Vaňka, Josefa Minibergera a Františka Thomayera. Hlavní důraz byl kladen na tvorbu zahradního architekta Josefa Kumpána, kterého lze bezesporu zařadit mezi jednoho z nejproduktivnějších českých zahradních architektů první poloviny 20. století. Jeho návrhy vždy obsahovaly důkladný popis uspořádání zahrady s přesným uvedením a také umístěním použitých druhů pnoucích rostlin. Analýzou historických plánů tak byly zjištěny jednotlivé taxony používaných pnoucích rostlin v daném období, způsoby použití i obliba těchto rostlin a také možnosti uplatnění technických prvků bezprostředně souvisejících s jejich použitím.

Cílem rešerše byl také průzkum dostupnosti dobového sortimentu pnoucích rostlin v současné nabídce školkařských výpěstků. K analýze dobového sortimentu bylo použito několik historických ceníků a katalogů nejvýznamnějších školkařských firem, z různých období let 1927 až 1941. Jejich nabízený sortiment byl následně porovnán se sortimentem současné nabídky školkařských firem (rok 2017). Dle získaných poznatků, dobové školkařské firmy nabízely 302 taxonů pnoucích rostlin, v nabídce současných školkařských firem můžeme zakoupit již pouze 92 taxonů. Jednoznačně převažovala nabídka sortimentu pnoucích rostlin v období let 1900 až 1950. Tento fakt lze přisoudit především větší oblíbenosti popínavých rostlin v první polovině 20. století, kde se i plošně malá zahrada nedokázala obejít bez přítomnosti těchto rostlin. Sortimentům pnoucích rostlin v první polovině 20. století se doposud nevěnovalo mnoho autorů, diplomová práce tedy přinesla poměrně zajímavé informace právě v této problematice.

Součástí diplomové práce bylo také vytipovat objekty determinované daným obdobím s možností dokumentace dobového použití pnoucích rostlin. Terénní průzkum byl provedený ve čtrnácti zvolených objektech vilových zahrad z analyzovaných historických plánů dochovaných do současnosti. Autorka se zaměřila na porovnání dobového způsobu použití pnoucích rostlin s aktuálním stavem podle stejné struktury hodnocení jako při analýze historických plánů. Z provedeného rozboru čtrnácti objektů vilových zahrad vyplynulo zachování stavu jednotlivých pnoucích rostlin. Průzkum ukázal, že většina navržených pnoucích rostlin v dobových plánech se do současné doby nedochovala. Autorka provedla i fotodokumentaci objektů, na kterých bylo možné prokázat dobové využití pnoucích rostlin. Velice důležitá byla také spolupráce s vlastníky vilových zahrad, se kterými byla výborná spolupráce a bezproblémová komunikace. Jednalo se o okruh velice ochotných lidí. Z uskutečněných návštěv vybraných objektů vyplynulo, že si majitelé svého „bohatství“ velmi cení a o vilové zahrady se mnozí z nich také velmi dobře starají.

Posledním krokem bylo doporučení pro použití pnoucích rostlin při obnově dobových objektů, kde autorka uvedla základní předpoklady obnovy vilových zahrad a následně doporučila taxony k popnutí stěn vily, na obvodové zdi nebo ploty, pro lehké zahradní stavby – besídky (též altány), pergoly a konstrukce pro pnoucí rostliny (oblouky, treláže).

7. ZÁVĚR

Diplomová práce se věnovala použití pnoucích rostlin na území České republiky v první polovině 20. století se zaměřením na vilovou zahradní architekturu.

Snahou autorky diplomové práce bylo podat ucelený přehled informací o používaných pnoucích rostlinách v období let 1900 až 1950. Zmiňované období představovalo poměrně krátký, ale zato velmi komplikovaný časový úsek společenskopolitických událostí, které se odehrály a ovlivnily tak řadu skutečností i zahradně architektonickou tvorbu v českých zemích.

V literárním přehledu byly popsány nejen hlavní faktory ovlivňující dobové použití pnoucích rostlin, ale i život a tvorba významných českých zahradních architektů tehdejšího období, které lze považovat za důležitou součást zahradní a krajinářské tvorby na našem území.

Pozornost byla zaměřena především na způsoby a specifika použití pnoucích rostlin, jejich oblibu, sortimenty těchto rostlin s dostupností v současné nabídce školkařských výpěstků, technické prvky bezprostředně související s jejich použitím a také doporučení pro použití pnoucích rostlin při obnově dobových objektů.

Výsledkem diplomové práce je provedená detailní analýza historické plánové dokumentace vilových zahrad se zaměřením na zahradní architekty Josefa Kumpána, Josefa Vaňka, Josefa Minibergera a Františka Thomayera, s dostupností jednotlivých taxonů v dobových a současných školkařských firmách. Tato analýza přinesla užitečné informace ohledně způsobu použití jednotlivých pnoucích rostlin v daném období.

Důležitou součástí výsledkové části jsou sortimenty pnoucích rostlin používané v první polovině 20. století s dostupností v současné nabídce školkařských firem. Analýza prokázala 92 stále nabízených taxonů pnoucích rostlin v současné nabídce školkařských firem z celkové dobové nabídky počtu 302 taxonů. Nejvíce druhů pnoucích rostlin v současné nabídce školkařských podniků nabízí Školky Opolany, s.r.o. s celkovým počtem 62 taxonů.

Ve výsledkové části autorka také prostřednictvím získané analýzy historický plánů provedla terénní šetření a rozbor zachování stavu pnoucích rostlin ve čtrnácti vybraných vilových zahradách dochovaných do současnosti. Průzkum ukázal, že většina navržených pnoucích rostlin z historických plánů se do současné doby nedochovala.

Problematice použití pnoucích rostlin na území České republiky v první polovině 20. století se prozatím nevěnovalo mnoho autorů. Většina majitelů vilových zahrad může

také často narazit na problém s již nedostupným sortimentem pnoucích rostlin. Informace z diplomové práce tak mohou nastínit způsob použití pnoucích rostlin v daném období, přehled nabízeného a používaného dobového sortimentu těchto rostlin s uvedením dostupnosti v současné nabídce školkařských firem. Dále mohou být tyto poznatky využity například při obnově historických vilových objektů.

Autorka věří v přínos diplomové práce do dané problematiky a je si zároveň vědoma specifického téma, které vyžaduje dlouhodobější studium pro podání uceleného pohledu. Práce tak může být zároveň námětem pro pokračování řešení problematiky pnoucích rostlin na území České republiky v první polovině 20. století.

8. SOUHRN A RESUME, KLÍČOVÁ SLOVA

Diplomová práce se zabývá tématem použití pnoucích rostlin na území České republiky v první polovině 20. století se zaměřením na vilovou zahradní architekturu. Pojednává o hlavních faktorech ovlivňujících dobové použití rostlin, vilových zahradách a významných zahradních architektech daného období, kteří zásadním způsobem ovlivnili zahradní a krajinářskou tvorbu i podobu soukromých zahrad v tehdejší době.

Charakterizuje pnoucí rostliny používané v daném období, dobový sortiment těchto rostlin s dostupností v současné nabídce školkařských firem, objekty vilových zahrad determinované daným obdobím s dokumentací dobového využití pnoucích rostlin a doporučení pro použití těchto rostlin při obnově dobových objektů.

Zjištěné výsledky jsou doložené analýzou historické plánové dokumentace a historických ceníků a katalogů. Získané informace z historických plánů porovnává terénní průzkum čtrnácti dochovaných objektů vilových zahrad s obrazovou dokumentací.

Klíčová slova: pnoucí rostlina, první polovina 20. století, vilová zahrada, historický plán, sortiment pnoucích rostlin, terénní průzkum

The thesis deals with the topic of the use of the climbing plants in the territory of the Czech Republic in the first half of the 20th century with a focus on villa gardens architecture. The work concerns the main factors affecting the period use of plants, villa gardens and significant landscape architects of that era, who significantly influenced the garden and landscape production and form of private gardens at that time.

It characterizes the climbing plants employed in the given period, the period range of these plants with availability in the current offer of nursery firms, object of residential gardens determined by the given period with documentation of period use of climbing plants and recommendations for the use of these plants in the restoration of period objects. Findings of the study are supported by the analysis of the historical plan documentation and historical price lists and catalogues. The information obtained from historical plans compares the field research of the fourteen surviving objects of residential gardens with pictorial documentation.

Keywords: climbing plants, the first half of the 20th century, villa garden, historical plan, assortment of climbing plants, field research

9. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Seznam knižních zdrojů:

1. **AUGUSTA, Pavel a HONZÁK František.** *Československo 1918 – 1938*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1992, 63 s. ISBN 80-00-00311-2.
2. **BAUER, Alois.** *Dějiny výtvarného umění*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 1998, 287 s. ISBN 80-85839-25-3.
3. **BÄRTELS, Andreas a Peter A. SCHMIDT**, ed. *Enzyklopädie der Gartengehölze*. 2., aktualisierte und erweiterte Auflage. Stuttgart: Ulmer, 2014, 883 s. ISBN 978-3-8001-7738-7.
4. **BURIAN, Samuel a Jan ONDŘEJ.** *Oživená architektura: (Ozeleňování budov)*. 1.vyd. Praha: FAJMA, 1992, 58 s. ISBN 80-85374-10-2.
5. **BURIAN, Samuel.** *Zelené fasády: Odborný jednodenní seminář*. Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, 2011, 152 s.
6. **ČERNÁ, Marie.** *Dějiny výtvarného umění*. 5. vyd. Praha: Idea Servis, 2008, 232 s. ISBN 978-80-85970-63-0.
7. **DOKOUPIL, Zdeněk.** *Zahrada a park v historickém vývoji*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1957, 119 s.
8. **FIERLINGER, Otokar.** *Zahrada a obydlí: Základní zásady zahradní kompozice*. V Praze: Jan Laichter, 1938, 55 s.
9. **FINGEROVÁ, Radmila.** *Z minulosti vyrůstá budoucnost, Josef Kumpán*. Inspirace. 2011, č. 4, s. 4 –7.
10. **FULÍN, Martin.** *Květiny zahradní v zimě venku vytrvalé: (pereny či ostálky): Návod ku pěstění a použití jich v zahrádkách, zahradách i sadech: Rukověť pro každého milovníka zahradnictví a přátele květin*. V Praze: Zemědělské knihkupectví A. Neubert, 1925, 292 s.
11. **GUNKEL, Rita.** *Fassadenbegrünung: Kletterpflanzen und Klettergerüste*. Stuttgart: Eugen Ulmer, 2004, 159 s. ISBN 3-8001-4237-6.
12. **GUNKEL, Rita.** *Ozelenění popínavými rostlinami: fasády, pergoly, konstrukce k popínání*. 1. vyd. Praha: Brázda, 2005, 93 s. ISBN 80-209-0337-2.
13. **HIEKE, Karel.** *České šlechtění okrasných dřevin*. 1. vyd. Průhonice: Svaz školkařů České republiky, 2004, 231 s. ISBN 80-239-2182-7.

14. **HOFFMAN, M. H. A.** *List of names of woody plants: international standard ENA 2010 – 2015 = Naamlijst van houtige gewassen = Namenliste Gehölze = Liste de noms des plantes ligneuses*. 8th rev. ed. Wageningen: Applied Plant Research, 2010, 934 s. ISBN 978-90-76960-04-3.
15. **HUSA, Václav.** *Dějiny Československa*. 2. opravené a doplněné vydání. Praha: Orbis, 1962, 510 s.
16. **KALUSOK, Michaela.** *Zahradní architektura*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2004, 192 s. ISBN 80-251-0287-4.
17. **KRAJČOVIČOVÁ, Daniela.** *Popínavé rostliny v zahradě*. 1. vyd. Brno: CP Books, 2005, 96 s. ISBN 80-251-0254-8.
18. **KNOTKOVÁ, Ivana.** *Anglická zahradní tvorba 19. a první poloviny 20. století se zaměřením na použití vytrvalých bylin*. Lednice, 2006, 111 s. Diplomová práce. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, Zahradnická fakulta v Lednici. Vedoucí práce Ing. Jiří Martinek, Ph.D.
19. **KUMPÁN, Josef.** *Novodobé zahrady*. 1. vyd. Praha, 1938.
20. **LUDWIG, Karl.** *Popínavé rostliny: nejkrásnější druhy: špalíry, pergoly a jiné konstrukce*. 1.vyd. Dobřejojvice: Rebo Productions, 2005, 95 s. ISBN 80-7234-393-9.
21. **MAREČEK, Jiří.** *Zahrada*. 1. vyd. Praha: Noris, 1992, 303 s. ISBN 80-900908-1-8.
22. **OTTOMANSKÁ, Stanislava.** *Použití dřevin ve vybrané etapě vývoje zahradního umění (přelom 19. – 20. století na území východních Čech)*. Lednice, 2011, 172 s. Disertační práce. Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta v Lednici. Vedoucí práce doc. Ing. Miloš Pejchal CSc.
23. **OTTOMANSKÁ, Stanislava a Šárka STEINOVÁ.** *Život a dílo zahradního architekta Josefa Kumpána (1885–1961): Stanislava Ottomanská, Šárka Steinová*. Praha: Národní zemědělské muzeum, 2015, 303 s. ISBN 978-80-86874-62-3.
24. **OTTOMANSKÁ, Stanislava a Šárka STEINOVÁ.** *Život, dílo a doba zahradního architekta Josefa Minibergera (1878–1955): Stanislava Ottomanská, Šárka Steinová*. Praha: Národní zemědělské muzeum, 2015, 211 s. ISBN 978-80-86874-61-6.
25. **PACÁKOVÁ–HOŠŤÁLKOVÁ, Božena.** *Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. 2. vyd. Praha: Libri, 2004, 526 s. ISBN 80-7277-279-1.
26. **PEJCHAL, Miloš.** *Použití pnoucích rostlin v zahradní a krajinářské tvorbě – teze přednášky: Studijní materiál pro předmět „použití rostlin“*. Lednice, 2011, 21 s. MZLU v Brně, Ústav biotechniky zeleně v Lednici.

27. **PEJCHAL, Miloš a Pavel ŠIMEK.** *Metodika hodnocení dřevin pro potřeby památkové péče: [koncept pro připomínkování odbornou veřejností]*. Lednice: Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta, 2012, 60 s.
28. **ROBINSON, W.** *The wild garden*. Expanded ed. Portland: Timber Press, 2009, 355 s. ISBN 978-0-88192-955-3.
29. **Rosen Enzyklopädie.** *Die wichtigsten Wildrosen und über 4000 Gartenrosen*. Köln: Könnemann, 1998, 704 s. ISBN 3-8290-1954-8.
30. **SAPÁK, Jan.** *Tugendhat – Dům na rozhraní dějin*. Brno: K-Public, 1913, 240 s. ISBN 978-80-87028-11-7.
31. **SAPÁKOVÁ, Kateřina.** *Použití dřevin v zahradní a krajinářské architektuře za první republiky*. Lednice, 2013, 56 s. Diplomová práce. Mendelova univerzita v Brně. Zahradnická fakulta v Lednici. Vedoucí práce prof. Ing. Miloš Pejchal, CSc.
32. **SEDLÁČEK, Libor.** *Popínavé rostliny a jejich význam pro současnou zahradní a krajinářskou tvorbu*. Lednice, 2013, 76 s. Diplomová práce. Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta v Lednici. Vedoucí práce Ing. Jiří Martinek, Ph.D.
33. **SOUČKOVÁ, Marie.** *Pnoucí rostliny na zahradě i v bytě*. 1. vyd. Praha: Grada, 2000, 125 s. ISBN 80-7169-817-2.
34. **STEINOVÁ, Šárka.** *František Thomayer – život a dílo zahradního architekta*. Praha: Národní zemědělské muzeum, 2008, 103 s. ISBN 978-80-86874-09-8.
35. **SYROVÝ, Bohuslav.** *Architektura – Svědectví dob: Přehled vývoje stavitelství a architektury*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1974, 448 s.
36. **ŠIMEČKOVÁ, Jana a Irena VEČEŘOVÁ.** *Zelené střechy, zelené fasády*. 1. vyd. Brno: Svaz zakládání a údržby zeleně, 2005, 28 s.
37. **ŠIMEK, Pavel.** *Koncept osnovy přednášek: Vegetační prvky*. Lednice: Mendelova univerzita v Brně, Ústav biotechniky zeleně, 2007, 10 s.
38. **ŠIMEK, Pavel a Roman ZÁMEČNÍK.** *Památková obnova vilových zahrad založených v meziválečném období*. 1. vyd. Brno: Národní památkový ústav ve spolupráci s Metodickým centrem moderní architektury v Brně, 2015, 92 s. ISBN 978-80-7480-038-2.
39. **ŠPECINGER, Otokar.** *Velké životy: Josef Vaněk*. Zahradnictvo. 1986.
40. **ŠUBR, Jan.** *Zahrada v období secese a dílo architekta Josefa Hoffmanna*. In: ŠIMEK, Pavel. *Zahrada a město: Dny zahradní a krajinářské tvorby – Luhačovice 26. – 28. 11. 1999*. Luhačovice: SZKT, 1999, 155 s.

41. **TOOMEY, Mary a Everett LEEDS.** *An illustrated encyclopedia of clematis.* Portland: Timber Press, 2001, 426 s. ISBN 0-88192-508-x.
42. **VANĚK, Josef.** *České zahrady: Album plánů moderních zahrad.* I. díl. Chrudim, 1920.
43. **VANĚK, Josef.** *České zahrady: Album plánů moderních zahrad.* II. díl Chrudim, 1925.
44. **WERK, Klaus a Ulrike MEHL.** *Popínavé rostliny: Domy, ploty, pergoly v živé zeleni a ozeleňování střech.* Bratislava: Nezávislosť, 1993, 115 s. ISBN 80-85217-37-6.
45. **WILLIAMS, Paul.** *Creative Climbers: Inventive Ideas for Growing Climbing Plants in Every Area of the Garden.* London: Conran Octopus, 1988, 96 s. ISBN 1-85029-945-5.
46. **ZÁMEČNÍK, Roman.** *Postupy a specifika obnovy vilové zahrady meziválečného období.* Lednice, 2016, 201 s. Disertační práce. Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta v Lednici. Vedoucí práce doc. Ing. Pavel Šimek, Ph.D.
47. **ZÁMEČNÍK, Roman.** *Zahradně architektonická tvorba v meziválečném období.* Lednice, 2012, 159 s. Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta v Lednici. Vedoucí práce doc. Dr. Ing. Dana Wilhelmová
48. **ŽALÁKOVÁ, Ludmila.** *Zhodnocení díla významných českých sadovníků v první polovině tohoto století.* Lednice, 1992, 116 s. Diplomová práce. Vysoká škola zemědělská v Brně, Katedra biotechniky krajinné zeleně Zahradnické fakulty. Vedoucí práce doc. Ing. Jiří Mareček, CSc.

Seznam internetových zdrojů:

1. **AGRO TUŘANY** [online]. ©2009 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<http://www.agroturany.cz/cz>>
2. **BAKKER.COM** [online]. ©2016 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<https://www.bakker.com/cs-cz>>
3. **CLEMATIS ON THE WEB** [online]. ©1999 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<http://www.clematis.hull.ac.uk/index.cfm>>
4. **ČÚZK – ČESKÝ ÚŘAD ZEMĚMĚŘICKÝ A KATASTRÁLNÍ.** *Nahlížení do katastru nemovitostí* [online]. ©2004 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<http://nahlizeniidokn.cuzk.cz/>>

5. **DENDROLOGICKÁ ZAHRADA PRŮHONICE** [online]. ©1999 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<http://dendrologickazahrada.cz/>>
6. **DENDROLOGIE ONLINE** In: *Dendrologie.cz* [online]. ©2006 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<http://databaze.dendrologie.cz/>>
7. **HORÁK A SYNOVÉ – OKRASNÉ ŠKOLKY** [online]. ©2017 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<http://www.horak-skolky.cz/>>
8. **HORÁKOVY ŠKOLKY** [online]. ©2017 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<http://skolkyhorak.cz/>>
9. **KONIERY – OKRASNÁ ŠKOLKA – ZAHRADNICTVÍ** [online]. ©2014 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<http://www.konifery.cz/>>
10. **KORDES – NEJKRÁSNEJŠÍ RŮŽE SVĚTA** [online]. ©2009 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<https://www.nejkrasnejsi-ruze.cz/>>
11. **MILOSLAV ŠÍP – RŮŽOVÉ ŠKOLKY** [online]. ©2017 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<http://www.ruzeskalicany.cz/>>
12. **NAKI Mendelu. Zahradně-architektonická tvorba v kontextu realizace cílů národního obrození během 1. Československé republiky: Projekt DF13P01OVV003 Programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity** [online]. ©2016 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <http://zahradweb.cz/#/objects?_k=o9w4xz>
13. **OKRASNÁ ŠKOLKA OLDŘIŠOV – WIEDER** [online]. ©2017 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<http://www.okrasneskolky.cz/>>
14. **OVOCNÁ A OKRASNÁ ŠKOLKA PŘÍBOR** [online]. ©2017 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<http://www.skolkapribor.cz/>>
15. **RŮŽE PELCOVI** [online]. ©2003 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<http://www.ruzepelcovi.cz/>>
16. **RŮŽOVÁ ŠKOLKA KUNRATICE** [online]. [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<http://www.ruze-kunratice.cz/>>
17. **SEMO. Šlechtění, produkce a prodej osiva a semen zeleniny, květin a bylinek** [online]. ©1993 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<https://www.semo.cz/>>
18. **SCHUCH – OKRASNÁ ŠKOLKA** [online] [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<http://www.schuch.cz/>>
19. **SVAZ ŠKOLKAŘŮ ČR** [online]. ©2015 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<http://svaz-skolkaru.cz/clenove/>>

20. **ŠKOLKY LITOMYŠL, SPOL. S R.O. – VELKOOBCHOD OKRASNÉ ROSTLINY, OVOCNÉ STROMKY** [online]. ©2015 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<http://www.skolky.cz/>>
21. **ŠKOLKY – MONTANO** [online]. ©2017 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<http://skolky-montano.cz/>>
22. **ŠKOLKY – OPOLANY** [online]. ©2009 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<http://www.skolky-opolany.cz/>>
23. **THE PLANT LIST. *A working list of all plant species*** [online]. ©2013 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<http://www.theplantlist.org/>>
24. **TRVALKY ESHOP, ZAHRADNICTVÍ FLORIANUS** [online]. [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<https://www.florianus.cz/>>
25. **ZAHRADNICTVÍ FLOS PRAHA** [online]. ©2017 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<http://www.zahradnictvi-flos.cz/>>
26. **ZAHRADNICTVÍ FOUS** [online]. ©2016 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<http://www.zahradnictvifous.cz/>>
27. **ZAHRADNICTVÍ – CHLÁDEK** [online]. ©2017 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<http://www.zahradnictvi-chladek.cz/>>
28. **ZAHRADNICTVÍ VEJTASA. *Rostliny pro vaši krásnou zahradu již od roku 1901.*** [online]. ©2017 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <www.zahradnictvivejtasa.cz/>
29. **ZAHRADNÍ CENTRUM PARKON** [online]. ©2017 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<http://www.parkon.cz/>>
30. **ŽLEBČÍK Jiří a ŽLEBČÍK Radek. *Růže v ČR, jejich popis a fotografie*** [online]. ©2006 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <<http://ruze.wi.cz/>>

Seznam ostatních zdrojů:

1. **VÝSTAVA. *Významní zahradní architekti první poloviny 20. století. Ministerstvo kultury ČR. Program Národní a kulturní identity (NAKI) DF13P01OVV003: Zahradně-architektonická tvorba 1. Československé republiky.*** Zahradnická fakulta Mendelovy univerzity v Brně, Lednice, 2016.

Seznam badatelských zdrojů:

1. *Katalog plánové dokumentace*. Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta, Ústav biotechniky zeleně, Lednice, 2016.
2. *Obsahy historických zahradnických ceníků a katalogů*. Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta, Ústav biotechniky zeleně, Lednice, 2015.
3. *Seznam historických zahradnických ceníků a katalogů*. Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta, Ústav biotechniky zeleně, Lednice, 2015.

Seznam historických ceníků a katalogů:

1. **BÖHM, Jan**. *Plantáže růží, stromů a květin, Blatná. Výtah nejlepších a nejděčnějších růží z hlavního ceníku*. 1. vyd. Blatná, 1932, 2 s.
2. **BRATŘÍ SCHÜTZOVÉ**. *Ceník zimě vzdorujících vytrvalých ozdobných rostlin*. 1. vyd. Olomučany, 1927 – 1928, 72 s.
3. **ČSL. DENDROLOGICKÁ SPOLEČNOST PRŮHONICE**. *Nákupní, pěstitelské a prodejní družstvo při Čsl. Dendrologické společnosti z. s. s o. r. v Průhonicích. Katalog spolkových zahrad čsl. dendrologické společnosti*. 1. vyd. Praha: E. Beaufort a.s., 1938, 98 s.
4. **DENDROLOGICKÁ SPOLEČNOST**. *Katalog dendrologické společnosti v Průhonicích: Katalog spolkových zahrad dendrologické společnosti*. 1. vyd. Praha: E. Beaufort, 1934, 97 s.
5. **DOKOUPIL, Emil**. *Velkozávod zahradnický*. 1. vyd. Velké Opatovice (Morava), 1934, 36 s.
6. **HORÁKOVY ŠKOLKY V BYSTRICI POD HOSTÝNEM (MORAVA)**. *Speciální závod školkařský pro pěstění okrasných strom a keřů: Hlavní kultury: Okrasné stromy, keře, pnoucí rostliny, konifery, růže*. 1. vyd. Bystřice pod Hostýnem, 1934 – 1935, 44 s.
7. **KONIFEROVÉ ŠKOLKY ŽEHUŠICE U ČÁSLAVĚ**. *Katalog: Speciální kultury ozdobných jehličnin – konifer, okrasných stromů a dřevin listnatých, dřevin pnoucích, růží, vytrvalých květin – peren: Oddělení pro zakládání zahrad*. 1. vyd. Žehušice, 1934 – 1935, 203 s.
8. **MAZÁNEK, Josef**. *Velkozávod školkařský Soudná u Jičína: Ceník*. 1. vyd. Nový Bydžov: Grafické závody V. & A. Janata, 1935 – 1936, 88 s.

- 9. THOMAYEROVY STROMOVÉ ŠKOLKY ŘÍČANY U PRAHY.** *Ceník a seznam ovocných i okras. stromů a křovin, růží, konifer a vytrvalých květin.* 1. vyd. Říčany u Prahy, 1932, 47 s.
- 10. VANĚK, Jindřich.** *Čsl. semenářské závody v Praze: Ceník.* 1. vyd. Praha, 1937, 58 s.
- 11. VANĚK, Josef.** *Průvodce zahradou.* 1. vyd. Chrudim, 1935, 88 s.
- 12. VANĚK, Josef.** *Průvodce zahradou: 25 roků pro zahrádkáře.* 1. vyd. Chrudim, 1936 – 37, 108 s.
- 13. VEJTASA.** *Trvalky Jaroměřice nad Rokytnou: ceník.* 1. vyd. Jaroměřice nad Rokytnou, 1936, 37 s.
- 14. VELKOZÁVOD ŠKOLKAŘSKÝ „VIKTORIA“ SPOL. S R. O. ŽELEŠICE U BRNA.** *Ceník a seznam ovocných stromů všech druhů, bobulovitých keřů, ozdobných a alejových stromů a ozdobných keřů, růží, konifer, pláňat, popínavých rostlin, jahod, roubů atd. atd.* 1. vyd. Želešice Brna, 1936 – 1937, 48 s.
- 15. VESELÝ, Jaroslav.** *Molitorov – velkozávod školkařský: stromy a křoviny, růže, konifery, pereny pro zahradní architekturu.* 1. vyd. Molitorov u Kouřimě, 1936 – 1937, 143 s.
- 16. VYSKOČIL, Josef.** *Pěstění semen.* 1. vyd. Mělník, rok 1938, 52 s.
- 17. WALTER.** *Podniky pro zahradní kulturu Walter Praha Chuchle společnost s r. o. Hlavní seznam ovocných i okrasných stromů a keřů, konifer, růží, peren.* 1. vyd. Chuchle, 1941, 123 s.

Seznam historických plánů:

- ID 13:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada fy. Hádl a Hájek v Roudnici nad Labem [1:100].* Praha: Josef Kumpán, 1920. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 693/V/Z/466.
- ID 15:** KUMPÁN, Josef. *Návrh na úpravu zahrady paní M. Hieckové v Roudnici.* Praha: Josef Kumpán, 1921. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 787/V/Z/518.
- ID 18:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana Mlynáře Staňkovského [1:200].* Praha: Josef Kumpán, 1917. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 663/V/Z/333.
- ID 26:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana A. Ehrmanna v Kralupech nad Vltavou [1:100].* Praha: Josef Kumpán, 19---. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 739/V/Z/492.
- ID 32:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana J. Holuba ve Slaném [1:100].* Praha: Josef Kumpán, 19---. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 727/V/Z/485.
- ID 34:** KUMPÁN, Josef. *Formánek zahrady Hieke Slaný [1:100].* Praha: Josef Kumpán, 1937. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1647/V/Z/306.

- ID 38:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana K. Jandy v Hradci Královém* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1922. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 792/V/Z/523.
- ID 59:** KUMPÁN, Josef. *Návrh na úpravu zahrady při vile pana K. Knappa v Brandýse nad Labem* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1921. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 697/V/Z/467.
- ID 62:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada při vile pana H. Lamploty v Brně* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1921. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 699/V/Z/469.
- ID 63:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada při vile pana Ing. J. Šlemra v Brně* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1920. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 779/V/Z/510.
- ID 64:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada JUDr. Sonek Brno* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1935. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1630/V/Z/287.
- ID 66:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana Fr. Douška v Král. Poli u Brna* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1605/V/Z/304.
- ID 70:** KUMPÁN, Josef. *Návrh na úpravu zahrady při vile p. Dr. Příkazského Břeclava*. Praha: Josef Kumpán, 1922. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 776/V/Z/508.
- ID 71:** KUMPÁN, Josef. *Znovuzřízení zahrady pana Dr. Pyskatého v Břeclavi* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1922. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 781/V/Z/512.
- ID 72:** KUMPÁN, Josef. *Státní hlubinný důl v Břešťanech* [1:250]. Praha: Josef Kumpán, 19--. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 677/V/Z/461.
- ID 80:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana továrníka ing. Jiřího Čerycha Česká Skalice* [1:200]. Praha: Josef Kumpán, 1925. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1867/V/Z/252.
- ID 82:** KUMPÁN, Josef. *Roleček Dobřichovice*. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 436/V/Z/284.
- ID 83:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Rejman Dobřichovice* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1937. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1795/V/Z/366.
- ID 86:** KUMPÁN, Josef. *Úřednická zahrada* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 19--. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 762/V/Z/496.
- ID 89:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Došek Golč. Jeníkov* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1936. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1889/V/Z/1287.
- ID 94:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana MUDra Feldmanna v Janovicích nad Úhlavou* [1:200]. Praha: Josef Kumpán, 1936. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 789/V/Z/520.

- ID 95:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada P. J. Hoffmanna v Jaroměři* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1920. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 708/V/Z/477.
- ID 96:** KUMPÁN, Josef. *Návrh na úpravu zahrady fy. A. Čerych a synové Jaroměř* [1:200]. Praha: Josef Kumpán, 1922. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 772/V/Z/504.
- ID 97:** KUMPÁN, Josef. *Návrh na úpravu zahrady při vile pana J. Stárka v Jaroměři* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 19--. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 780/V/Z/511.
- ID 98:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana A. Popka v Jaroměři* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1922. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 791/V/Z/522.
- ID 101:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana T. Kokty v Jindř. Hradci* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1926. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 732/V/Z/486.
- ID 103:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana poslance JUDra J. Černého v Kanině* [1:200]. Praha: Josef Kumpán, 1927. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 742/V/Z/494.
- ID 103:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada dr. Černý Velký Osek* [1:200]. Praha: Josef Kumpán, 19--. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 740/V/Z/493.
- ID 104:** KUMPÁN, Josef. *Nožička – Klánovice*. Praha: Josef Kumpán, 1932. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 448/V/Z/295.
- ID 107:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Vinš Kostelec* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1933. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 782/V/Z/513.
- ID 108:** KUMPÁN, Josef. *Zahrádky kolonie „Domov“ v Labském Kostelci* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 19--. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 783/V/Z/514.
- ID 110:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana lékárníka Mr.Ph. Frant. Kulendy v Kroměříži* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1598/V/Z/310.
- ID 111:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Jungwirth, Kunice* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1945. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 2066/V/Z/359.
- ID 118:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada p. K. Pivného – Loštice* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 19--. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 734/V/Z/488.
- ID 120:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana O. Eiserta v Lounech* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 19--. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 770/V/Z/502.
- ID 123:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana F. Křivého v Lulči na Moravě* [1:200]. Praha: Josef Kumpán, 19--. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 726/V/Z/484.

- ID 128:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Gleindek Mladá Boleslav* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 19--. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 657/V/Z/451.
- ID 129:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada p. Dr. Višňáka - Ml. Boleslav* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1925. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 660/V/Z/454.
- ID 131:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana K. Karáska, ředitele v Nouzově* [1:200]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 2050/V/Z/400.
- ID 132:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Ascher N. Bydžov* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 19--. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 659/V/Z/453.
- ID 133:** KUMPÁN, Josef. *Znovuzřízení zahrady při vile p. A. Urbana v Novém Bydžově* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1923. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 785/V/Z/516.
- ID 135:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana M. Schmida v Plzni* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1925. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 656/V/Z/450.
- ID 136:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Kodet Plzeň* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1935. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1634/V/Z/282.
- ID 144:** KUMPÁN, Josef. *Domácí zahrada pana R. Sedláře Přerov* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1922. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 771/V/Z/503.
- ID 146:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Háek Přestanov* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1936. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1955/V/Z/392.
- ID 154:** KUMPÁN, Josef. *Domácí zahrada* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1921. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 715/V/Z/479.
- ID 159:** KUMPÁN, Josef. *Domácí zahrada paní M. Tylové Švihov* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 19--. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 784/V/Z/515.
- ID 166:** KUMPÁN, Josef. *Domácí zahrada pana J. Klesala Velehrádek* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1921. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 707/V/Z/476.
- ID 169:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Pára Velvary* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1927. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1578/V/Z/1070.
- ID 170:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Gerösi Velvary* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1935. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1785/V/Z/358.
- ID 172:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Káně Vidhostice* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1927. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 658/V/Z/452.
- ID 175:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana V. Fabiana Všetaty* [1:200]. Praha: Josef Kumpán, 1935. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1986/V/Z/288.

- ID 176:** KUMPÁN, Josef. *Garten beim Herrenhause A. Kralik Meyrswalden Eleonorenhain* [1:200]. Praha: Josef Kumpán, 1926. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 750/V/Z/323.
- ID 177:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana Ing. F. Bubeníka Zastávka* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1926. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 737/V/Z/490.
- ID 178:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana Holzbechera ve Zličí* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 19--. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 661/V/Z/455.
- ID 179:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada p. JUDra Páva Železný Brod*. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1917/V/Z/303.
- ID 238:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Skřivan Vinohrady* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1926. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 728/V/Z/381.
- ID 244:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 19--. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 664/V/Z/456.
- ID 265:** VANĚK, Josef. *Okrasná zahrada pana Dr. F. Klazara, majitele pivovaru ve Dvoře Královém n./L.* [1:100]. Chrudim: Josef Vaněk, 1937. Archiv NZM Praha, OF Josef Vaněk, inv. č. 3146/V/Z/599.
- ID 279:** KUMPÁN, Josef. *Garten des Herrn Herbert von Fuchs Robettin Böhm. Kamnitz* [1:200]. Praha: Josef Kumpán, 1921. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 722/V/Z/482.
- ID 321:** KUMPÁN, Josef. *Růžovna v zahradě pana továrníka Herberta Fuchs-Robettina, Bubeneč, Praha* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1925. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 485/V/Z/330.
- ID 325:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Barth* [1:50]. Praha: Josef Kumpán, 1937. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1646/V/Z/367.
- ID 326:** KUMPÁN, Josef. *Návrh zahrady při vile pana R. Bondyho v Bubenci* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1926. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 733/V/Z/487.
- ID 327:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Pilc Bubeneč* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 19--. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 736/V/Z/489.
- ID 330:** KUMPÁN, Josef. *Návrh na úpravu zahrady pana K. Hájka v Libni* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 19--. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 774/V/Z/506.
- ID 333:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Dr. Horák Smíchov* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 19--. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 786/V/Z/517.
- ID 335:** KUMPÁN, Josef. *Janda Krč*. Praha: Josef Kumpán, 1920. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1682/V/Z/251.

- ID 388:** KUMPÁN, Josef. *Garten Ehinger Hohenelbe* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 19--. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 738/V/Z/491.
- ID 389:** KUMPÁN, Josef. *Domáci zahrada p. Jun* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1922. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 778/V/Z/509.
- ID 392:** MINIBERGER, Josef. *Návrh na založení zahrady při vile č. 31 cukrovaru v Dolním Cetně* [1:200]. Praha: Josef Miniberger, 1922. Archiv NZM Praha, OF Josef Miniberger, inv. č. 813/V/Z/
- ID 673:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana Vlad. Klevety Čechyn.* Praha: Josef Kumpán, 19--. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 705/V/Z/474.
- ID 693:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pí M. Hlavenkové v Něm. Lutýni* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1547/V/Z/1044.
- ID 694:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana řed. K. Karáska v Bubenči* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1548/V/Z/1045.
- ID 695:** KUMPÁN, Josef. *Lippert Praha.* Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1549/V/Z/1046.
- ID 696:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana Jana Stárka na Křivoklatě* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1550/V/Z/1047.
- ID 697:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Houdek Velvary* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1551/V/Z/1048.
- ID 698:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana J.U.Dra V. Kaplana v Praze-Bubenči* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1552/V/Z/1049.
- ID 699:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Laibner Č. Budějovice* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1553/V/Z/1050.
- ID 700:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Laibner Č. Budějovice* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1554/V/Z/1051.
- ID 702:** KUMPÁN, Josef. *Garten Graf Bubeneč* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1924. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1557/V/Z/1053.
- ID 703:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Schleim Praha* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1558/V/Z/1054.
- ID 704:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Dr. Fuchs Praha* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1559/V/Z/1055.
- ID 705:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana A. Vambéry v N. Bydžově* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1921. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1560/V/Z/1056.

- ID 705:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana A. Vambery v N. Bydžově* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1922. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1699/V/Z/1056.
- ID 705:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana A. Vambery v N. Bydžově* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1920. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1834/V/Z/1056.
- ID 706:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Ing. Trnka Plzeň* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1561/V/Z/1057.
- ID 707:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana Dr. F. Trnky* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1800/V/Z/1221.
- ID 708:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana A. Procházky Domažlice*. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1562/V/Z/1058.
- ID 709:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada p. Tučka v Holešově* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1563/V/Z/1059.
- ID 710:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada p. K. Jandy ve Vršovicích* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1925. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1564/V/Z/1060.
- ID 711:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana M. Pařízka ve Zlíně* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1924. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1565/V/Z/1061.
- ID 712:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Ing. A. Fischer Košíře* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1566/V/Z/1062.
- ID 713:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada P. Dr. Závíška Bratislava* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1923. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1567/V/Z/1063.
- ID 714:** KUMPÁN, Josef. *Návrh na úpravu zahrady pana Friedmana v Šestajovicích* [1:200]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1571/V/Z/1064.
- ID 715:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada p. J. Hartmanna Chržín* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1569/V/Z/1065.
- ID 716:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Vojtěchovský Dušníky* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1572/V/Z/1066.
- ID 717:** KUMPÁN, Josef. *pan min. rada Pára* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1573/V/Z/1067.
- ID 718:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Hejda Ml. Boleslav* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1924. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1574/V/Z/1068.
- ID 719:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana M. Feldmanna na Smichově* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1926. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1577/V/Z/1069.

- ID 720:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada ing. J. Žilka Vršovice* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1925. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1579/V/Z/1071.
- ID 721:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana univ. docenta prof. Trapla Olomouce* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1927. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1580/V/Z/1072.
- ID 722:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana V. Žižky v Klánovicích* [1:200]. Praha: Josef Kumpán, 1926. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1581/V/Z/1073.
- ID 723:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada JUDr. Vodsed'álka Roudnice*. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1582/V/Z/1074.
- ID 724:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana M.VGr. L. Voláka v Holešově* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1927. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1583/V/Z/1075.
- ID 725:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada p. kap. Hruška Král. Pole* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1927. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1584/V/Z/1076.
- ID 726:** KUMPÁN, Josef. *Architekt J. Kytýr Humpolec*. Praha: Josef Kumpán, 1927. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1585/V/Z/1077.
- ID 727:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana JUDra Meissnera na Vořejchovce* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1927. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1586/V/Z/1078.
- ID 727:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana JUDra Meissnera na Vořejchovce* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1927. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1587/V/Z/1078.
- ID 732:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Dr. Schmaus Bechyně* [1:200]. Praha: Josef Kumpán, 1927. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1595/V/Z/1083.
- ID 733:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada R. Ruelle Všenory* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1596/V/Z/1084.
- ID 734:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana C. Hromka Vraňany* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1597/V/Z/1085.
- ID 734:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana C. Hromka Vraňany* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1927. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1996/V/Z/1085.
- ID 735:** : KUMPÁN, Josef. *Zahrada Musil – Zapletal Kroměříž* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1599/V/Z/1086.
- ID 736:** KUMPÁN, Josef. *Návrh na úpravu domácí zahrady*. Praha: Josef Kumpán, 1923. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1601/V/Z/1087.

- ID 737:** KUMPÁN, Josef. *Návrh zahrady bez názvu 01* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1602/V/Z/1088.
- ID 740:** KUMPÁN, Josef. *Heidegarten des Herrn Dir. H. Peichl in Thammühl* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1922. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1607/V/Z/1091.
- ID 742:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana J. Hudce v Praze* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1925. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1609/V/Z/1093.
- ID 745:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana MUDra. E. Pollatschka Praha* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1614/V/Z/1096.
- ID 747:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Figalla Studénka* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1616/V/Z/1098.
- ID 748:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana J.U.Dr. J. Scheinera ve Svaté u Zdic* [1:200]. Praha: Josef Kumpán, 1925. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1617/V/Z/1099.
- ID 749:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana P. L. Pospíšila V. Meziříčí* [1:200]. Praha: Josef Kumpán, 1926. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1618/V/Z/1100.
- ID 750:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana architekta A. Slejška v Hr. Králové* [1:200]. Praha: Josef Kumpán, 1925. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1619/V/Z/1101.
- ID 751:** KUMPÁN, Josef. *Návrh na úpravu zahrady v Roudnici Purkyňova ulice* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1921. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1620/V/Z/1102.
- ID 753:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana inž. Schindlera Praha* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1622/V/Z/1104.
- ID 755:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Brož Černošice* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1931. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1624/V/Z/1106.
- ID 755:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Brož Černošice* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1931. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1625/V/Z/1106.
- ID 755:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada p. před. Jarosl. Brož Horní Černošice* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1626/V/Z/1106.
- ID 756:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada J.U.Dr. Hrubý Kr. Vinohrady*. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1627/V/Z/1107.
- ID 758:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Koryčánek Bratislava* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1629/V/Z/1109.

- ID 759:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Dr. Hudec Spořilov* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1635/V/Z/1110.
- ID 760:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Kadlec* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1935. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1636/V/Z/1111.
- ID 761:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Růžička Košíře* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1937. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1637/V/Z/1112.
- ID 762:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada David Roudnice* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1638/V/Z/1113.
- ID 763:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Ing. Böhm Kralupy* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1639/V/Z/1114.
- ID 764:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana arch. J. Pokorného Kobylisy* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1640/V/Z/1115.
- ID 765:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana Dr. Briefa v Kroměříži* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1641/V/Z/1116.
- ID 766:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Ing. Švec Smichov* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1937. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1642/V/Z/1117.
- ID 767:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Dr. Vávra*. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1643/V/Z/1118.
- ID 768:** KUMPÁN, Josef. *Návrh na úpravu zahrady pana V. Rádlá v Hradci Králové* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1644/V/Z/1119.
- ID 769:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada JUDr. K. Petrovický* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1937. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1645/V/Z/1120.
- ID 775:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Čermák Tuchoraz* [1:200]. Praha: Josef Kumpán, 1936. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1990/V/Z/1127.
- ID 777:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Prof. MUDr. Mentl Zadní Třebáň* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1946. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1740/V/Z/1183.
- ID 778:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Chvála Zadní Třebáň* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1930. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1746/V/Z/1188.
- ID 781:** KUMPÁN, Josef. *Návrh zahrady bez názvu 02* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1666/V/Z/1131.
- ID 786:** KUMPÁN, Josef. *Návrh zahrady bez názvu 03* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1922. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1672/V/Z/1136.

- ID 787:** KUMPÁN, Josef. *Návrh zahrady bez názvu 04* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1673/V/Z/1137.
- ID 790:** KUMPÁN, Josef. *Návrh zahrady bez názvu 05* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1937. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1676/V/Z/1140.
- ID 791:** KUMPÁN, Josef. *MU.Dr J. Buda zubní lékař Ml. Boleslav* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1678/V/Z/1141.
- ID 793:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Doležal Hnátnice* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1684/V/Z/1143.
- ID 795:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada ing. Nekvasil Davle* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1686/V/Z/1145.
- ID 796:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Fiala* [1:50]. Praha: Josef Kumpán, 1946. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1687/V/Z/1146.
- ID 796:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Fiala* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1946. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 2052/V/Z/1146.
- ID 799:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Poňka* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1692/V/Z/1149.
- ID 801:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada p. plukovníka Feursteina Podolí* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1694/V/Z/1151.
- ID 804:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Kosař Lety* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1930. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1698/V/Z/1154.
- ID 805:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana řed. Hájka v Střešovicích* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1923. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1700/V/Z/1155.
- ID 806:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada inž. Herrmann Nusle* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1950. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1701/V/Z/1156.
- ID 807:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Čermáková Skalica* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1702/V/Z/1157.
- ID 809:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Vlasák Krč* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1948. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1705/V/Z/1159.
- ID 809:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Vlasák Krč* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1948. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1706/V/Z/1159.
- ID 812:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana vrchního komisaře Soukupa* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1709/V/Z/1162.
- ID 813:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Svoboda Hanspaulka III. Varianta* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1712/V/Z/1163.

- ID 814:** KUMPÁN, Josef. *Zahrádky při ústřední budově pro státní úřady ve Vyškově* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1928. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1714/V/Z/1164.
- ID 815:** KUMPÁN, Josef. *Zahrádka při rodinném domku v Labském Kostelci* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1923. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1715/V/Z/1165.
- ID 816:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana inž. Jelínka Dejvice* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1948. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1716/V/Z/1166.
- ID 817:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana nadpor. hosp. R. Keciny v Chebu* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1717/V/Z/1167.
- ID 822:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Šimonek Lobeč* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1931. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1722/V/Z/1172.
- ID 824:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Prusík Dobřichovice* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1936. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1725/V/Z/1174.
- ID 826:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Hodinka Čtyři Dvory* [1:50]. Praha: Josef Kumpán, 1946. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1729/V/Z/1176.
- ID 827:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Českomoravských strojiren Roztoky* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1946. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1730/V/Z/1177.
- ID 831:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Mikulík Holešov* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1946. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1738/V/Z/1181.
- ID 833:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada ing. Šanda Nymburk* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1741/V/Z/1184.
- ID 836:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Steinreich* [1:200]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1745/V/Z/1187.
- ID 837:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Mucha Varnsdorf* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1947. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1747/V/Z/1189.
- ID 838:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Kout Hrusovice* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1947. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1748/V/Z/1190.
- ID 840:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Lipenský* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1752/V/Z/1192.
- ID 841:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Vaverka Davle* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1945. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1754/V/Z/1194.
- ID 846:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Šulc Modřany* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1945. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1762/V/Z/1201.

- ID 849:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana Janáčka Uherský Brod* [1:200]. Praha: Josef Kumpán, 1930. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1768/V/Z/1204.
- ID 855:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Macháček Klánovice* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1935. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1777/V/Z/1210.
- ID 857:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada J.Udr. Košek Kolín n. L.* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1935. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1786/V/Z/1212.
- ID 858:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana MUDra Horáka Slavičín-Mladotice* [1:200]. Praha: Josef Kumpán, 1937. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1787/V/Z/1213.
- ID 859:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Fischl Klánovice* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1937. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1788/V/Z/1214.
- ID 860:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana Jar. Berana Mukařov* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1937. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1790/V/Z/1215.
- ID 861:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana ing. M. Duchoslava Praha-Vořechovka* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1792/V/Z/1216.
- ID 863:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Friebel Kobylisy* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1935. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1797/V/Z/1218.
- ID 864:** KUMPÁN, Josef. *Pan Dr. Řiha; pan major Hubálek; pan. inž. Verner* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1798/V/Z/1219.
- ID 865:** KUMPÁN, Josef. *vila Mazánek* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1934. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1805/V/Z/1225.
- ID 865:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana Mazánka v Soudné u Jičina* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1921. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1826/V/Z/1220.
- ID 869:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada při rodinném domku pana Josefa Kabáta v Žichlicích u Třemošné* [1:200]. Praha: Josef Kumpán, 1922. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1804/V/Z/1224.
- ID 870:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana J. Borkerta na Smíchově* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1923. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1807/V/Z/1226.
- ID 871:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Knor Dejvice* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1937. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1808/V/Z/1227.
- ID 872:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada při vile pana Vincence Švece v Prostějově* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1921. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1809/V/Z/1228.

- ID 876:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada p. J. aj. Vzralových v Kroměříži* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1923. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1815/V/Z/1232.
- ID 877:** KUMPÁN, Josef. *Zahrady Hieke Zbečno* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1934. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1819/V/Z/1233.
- ID 878:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada JUDr. Pexidr Vícov* [1:200]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1820/V/Z/1234.
- ID 879:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada JUDr. Vetešník Lišany* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1937. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1821/V/Z/1235.
- ID 880:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Stříbrný* [1:200]. Praha: Josef Kumpán, 1934. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1822/V/Z/1236.
- ID 882:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Froněk Klánovice* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1937. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1825/V/Z/1238.
- ID 883:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Mareček Praha* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1830/V/Z/1239.
- ID 885:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada sester Novotných Všenory* [1:200]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1829/V/Z/1241.
- ID 886:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Herzog Praha*. Praha: Josef Kumpán, 1929. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1831/V/Z/1242.
- ID 887:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada p. Jareše v Lysé* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1832/V/Z/1243.
- ID 888:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Horáček Roztoky* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1833/V/Z/1244.
- ID 889:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada p. Dr. Gutha Bubeneč* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1927. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1836/V/Z/1245.
- ID 893:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada p. arch. J. Chládko v Zakolanech* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1931. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1841/V/Z/1248.
- ID 895:** KUMPÁN, Josef. *Návrh zahrady bez názvu 07* [1:200]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1844/V/Z/1250.
- ID 896:** KUMPÁN, Josef. *Návrh zahrady bez názvu 08*. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1846/V/Z/1251.
- ID 899:** KUMPÁN, Josef. *Návrh zahrady bez názvu 09* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1851/V/Z/1256.
- ID 901:** KUMPÁN, Josef. *Návrh zahrady bez názvu 10* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1945. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1853/V/Z/1258.

- ID 907:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Chrup Roub. Lhota*. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1859/V/Z/1264.
- ID 910:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana ing. Ženatého na Mokré Hoře* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1862/V/Z/1267.
- ID 911:** KUMPÁN, Josef. *Návrh na úpravu zahrady pana O. Kaufmanna na Smíchově* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1925. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1863/V/Z/1268.
- ID 912:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana J. Tůmy Zátíší* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1868/V/Z/1269.
- ID 913:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana M. U. Dr. Sedláka Bratislav* [1:50]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1869/V/Z/1270.
- ID 915:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Epstein Bubeneč* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1935. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1873/V/Z/1272.
- ID 920:** KUMPÁN, Josef. *Přeměna zahrady při vile paní J. Haunerové v Braníku u Prahy* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1922. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1879/V/Z/1277.
- ID 923:** KUMPÁN, Josef. *Návrh na úpravu zahrady pana J. Hencla v Dolech* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1882/V/Z/1280.
- ID 927:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Dr. Köcher Náchod* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1936. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1886/V/Z/1284.
- ID 929:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada p. J.U.Dr. V. Říhy Praha* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1888/V/Z/1286.
- ID 930:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada JUDr. J. Pollak Košíře* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1890/V/Z/1288.
- ID 932:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Smeringa Verošvár* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1936. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1895/V/Z/1290.
- ID 933:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Müller Košíře* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1935. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1896/V/Z/1291.
- ID 936:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Cihelka* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1936. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1900/V/Z/1294.
- ID 937:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada MUDr. Markus Ml. Boleslav* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1937. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1902/V/Z/1295.
- ID 937:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada MUDr. A. Markuse Ml. Boleslav* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1935. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1958/V/Z/1295.

- ID 938:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada ing. A. Náhunek Kamenice n. Lípou* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1904/V/Z/1296.
- ID 951:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada JUDr Jančík Dolní Krč* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1936. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1964/V/Z/1310.
- ID 963:** KUMPÁN, Josef. *Bepflanzungs-skizze: Garten des Herrn Arch. Pohl – D. Pankraz* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1943/V/Z/1323.
- ID 966:** KUMPÁN, Josef. *Návrh zahrady bez názvu II* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1935. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1946/V/Z/1326.
- ID 969:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Pres. Kumpera Smíchov* [1:200]. Praha: Josef Kumpán, 1936. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1949/V/Z/1329.
- ID 970:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada JUDr. Jirsa Jevany* [1:200]. Praha: Josef Kumpán, 1936. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1951/V/Z/1330.
- ID 972:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada ing. Cenek* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1936. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1954/V/Z/1332.
- ID 974:** KUMPÁN, Josef. *Dr. Daněk-Esse Lišno* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1936. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1960/V/Z/1334.
- ID 976:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Kapín Otradovice* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1937. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1965/V/Z/1336.
- ID 977:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Dr. Kukla Praha* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1936. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1966/V/Z/1337.
- ID 985:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada MUDr. Veverka Dušníky* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1978/V/Z/1344.
- ID 986:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada ing. Lonský Běšínov* [1:200]. Praha: Josef Kumpán, 1937. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1979/V/Z/1345.
- ID 987:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana MUDra Neumannna v Masečíně* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1937. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1984/V/Z/1346.
- ID 988:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Krystl* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1936. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1989/V/Z/1348.
- ID 991:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Balcar Ml. Boleslav* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1935. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1995/V/Z/1351.
- ID 992:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Stolle H. Černošice* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1935. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1997/V/Z/1352.

- ID 1187:** VANĚK, Josef. *Návrh zahrady bez názvu 12* [1:100]. Chrudim: Josef Vaněk. Archiv NZM Praha, OF Josef Vaněk, inv. č. 1278/V/Z/831.
- ID 1259:** VANĚK, Josef. *Zahrádka pana S. Argaye, Krupina* [1:100]. Chrudim: Josef Vaněk, 1932. Archiv NZM Praha, OF Josef Vaněk, inv. č. 1410/V/Z/927.
- ID 1284:** VANĚK, Josef. *Zahrada pana Fr. Bittnera v Trnové u Pardubic* [1:100]. Chrudim: Josef Vaněk, 1939. Archiv NZM Praha, OF Josef Vaněk, inv. č. 1452/V/Z/969.
- ID 1288:** VANĚK, Josef. *Zahrada pana Jos. Kosa, kováře v Libeznicích u Prahy* [1:100]. Chrudim: Josef Vaněk, 1939. Archiv NZM Praha, OF Josef Vaněk, inv. č. 1460/V/Z/977.
- ID 1291:** VANĚK, Josef. *Zahrada pana Aloise Hanuše, úřed. gen. konsulátu ČSR ve Vídni. Zahrada v Hradci Králové* [1:100]. Chrudim: Josef Vaněk, 1938. Archiv NZM Praha, OF Josef Vaněk, inv. č. 1463/V/Z/980.
- ID 1314:** KUMPÁN, Josef. *Návrh na rozšíření zahrady pana J.U.Dra H. Bulína v Brně* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 2056/V/Z/1385.
- ID 1351:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana poslance Nár. shromáždění ing. J. Žilky ve Strých Ždánicích* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 2049/V/Z/1381.
- ID 1352:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada MUDr. Lukšik Mukařov* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 2053/V/Z/1382.
- ID 1353:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pí G. Buriánkové-Záviškové v Bratislavi* [1:50]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 2054/V/Z/1383.
- ID 1354:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana řed. Čížka Barrandov* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1935. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 2055/V/Z/1384.
- ID 1358:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada Vaculík Kateřinice* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 2065/V/Z/1391.
- ID 1360:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana JUDra. A. Kollingera na Nové Hospodě* [1:200]. Praha: Josef Kumpán, 1930. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 2072/V/Z/1394.
- ID 1364:** KUMPÁN, Josef. *Zahrada pana Dr. F. Voráčka Praha Vořechovka*. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 2098/V/Z/1402.
- ID 1365:** KUMPÁN, Josef. *Domácí zahrada. Majitel pan Karel Bulvas Řež* [1:100]. Praha: Josef Kumpán. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 2100/V/Z/1403.

ID 1366: KUMPÁN, Josef. *Návrh na esteticko-sadovnickou úpravu usedlosti pana L. Kieswettera v Krašovicích u Plzně* [1:250]. Praha: Josef Kumpán, 1921. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 2101/V/Z/1404.

ID 1536: VANĚK, Josef. *Zahrada pí. M. Majerové-Tusarové, spisovatelky v Praze* [1:100]. Chrudim: Josef Vaněk, 1940. Archiv NZM Praha, OF Josef Vaněk, inv. č. 2791/V/Z/1858.

ID 1625: VANĚK, Josef. *Weekendová zahrada pana F. Hejny, notáře, v Kutné Hoře* [1:100]. Chrudim: Josef Vaněk, 1937. Archiv NZM Praha, OF Josef Vaněk, inv. č. 3147/V/Z/2178.

ID 1646: VANĚK, Josef. *Weekendová zahrada pana Stanislava Opatřila, odbor. učitele v Blansku* [1:100]. Chrudim: Josef Vaněk, 1945. Archiv NZM Praha, OF Josef Vaněk, inv. č. 3233/V/Z/2241.

ID 1646: VANĚK, Josef. *Weekendová zahrada pana Stanislava Opatřila, odbor. učitele v Blansku* [1:100]. Chrudim: Josef Vaněk, 1945. Archiv NZM Praha, OF Josef Vaněk, inv. č. 3253/V/Z/2241.

Seznam použitých programů:

1. **MICROSOFT OFFICE 365.** *Excel 2013*. Dostupný z:

<<https://products.office.com/cs-cz/excel>>

2. **MICROSOFT OFFICE 365.** *Word 2013*. Dostupný z:

<<https://products.office.com/cs-cz/word>>

Ústní sdělení:

1. **FOUS, Ondřej.** Ústní sdělení, 6. 9. 2016, Praha – Vinoř.

SEZNAM VYOBRAZENÍ:

Vyobrazení v textu:

Obr. 1 Vlastní vila Dušana Jurkoviče: SEDLÁK, Jan. *Slavné brněnské vily: 77 domů s příběhem*. 1. vyd. Brno: Foibos Books, 2013, 290 s. ISBN 978-80-87073-62-9.

Obr. 2 Dům nad vodopádem od Franka Lloyda Wrighta z roku 1936 v Pensylvánii: PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, Božena. *Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. 2. vyd. Praha: Libri, 2004, 526 s. ISBN 80-7277-279-1.

Obr. 3 Vila Tugendhat v Brně – Černých Polích. Pohled na vilu ze zahrady. [Foto: DUNDÁČKOVÁ Andrea, 22. 11. 2016, Brno].

Obr. 4 František Thomayer: STEINOVÁ, Šárka. *František Thomayer – život a dílo zahradního architekta*. Praha: Národní zemědělské muzeum, 2008, 103 s. ISBN 978-80-86874-09-8.

Obr. 5 Chotkovy sady v Praze (1889) od Františka Thomayera: STEINOVÁ, Šárka. *František Thomayer – život a dílo zahradního architekta*. Praha: Národní zemědělské muzeum, 2008, 103 s. ISBN 978-80-86874-09-8.

Obr. 6 Josef Miniberger: OTTOMANSKÁ, Stanislava a Šárka STEINOVÁ. *Život, dílo a doba zahradního architekta Josefa Minibergera (1878-1955): Stanislava Ottomanská, Šárka Steinová*. Praha: Národní zemědělské muzeum, 2015, 211 s. ISBN 978-80-86874-61-6.

Obr. 7 Josef Kumpán: OTTOMANSKÁ, Stanislava a Šárka STEINOVÁ. *Život a dílo zahradního architekta Josefa Kumpána (1885-1961): Stanislava Ottomanská, Šárka Steinová*. Praha: Národní zemědělské muzeum, 2015, 303 s. ISBN 978-80-86874-62-3.

Obr. 8 Mapa realizací Josefa Kumpána: OTTOMANSKÁ, Stanislava a Šárka STEINOVÁ. *Život a dílo zahradního architekta Josefa Kumpána (1885-1961): Stanislava Ottomanská, Šárka Steinová*. Praha: Národní zemědělské muzeum, 2015, 303 s. ISBN 978-80-86874-62-3.

Obr. 9 Josef Vaněk: VÝSTAVA. *Významní zahradní architekti první poloviny 20. století. Ministerstvo kultury ČR Program Národní a kulturní identity (NAKI) DF13P01OVV003: Zahradně-architektonická tvorba I. Československé republiky*. Zahradnická fakulta Mendelovy univerzity v Brně, Lednice, 2016.

Obr. 10 Dělení pnoucích rostlin: PEJCHAL, Miloš. *Použití pnoucích rostlin v zahradní a krajinářské tvorbě – teze přednášky: Studijní materiál pro předmět „použití rostlin“*. Lednice, 2011, 21 s. MZLU v Brně, Ústav biotechniky zeleně v Lednici.

Obr. 11 Besídka otevřená: KUMPÁN, Josef. *Besídka* [1:25]. Praha: Josef Kumpán, 1936. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 475/V/Z/321.

Obr. 12 Pergola v zahradě p. L. Bartoně, továrníka v České Skalici: VANĚK, Josef. *České zahrady: Album plánů moderních zahrad*. II. díl Chrudim, 1925.

Obr. 13 Loubí doprovázející cestu k vile: VANĚK, Josef. *Zahrada pana A. Neumanna, továrníka v Jihlavě* [perspektiva]. Chrudim: Josef Vaněk, 1930, Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 1335/V/Z/671.

Obr. 14 Dřevěné oblouky se skleněnými koulemi pro pnoucí růže: KUMPÁN, Josef. *Znovuzřízení zahrady pana Dr. Pyskatého v Břeclavi* [1:100]. Praha: Josef Kumpán, 1922. Archiv NZM Praha, OF Josef Kumpán, inv. č. 781/V/Z/512.

- Obr. 15** **Záhlaví Tabulky 1 Analýza historické plánové dokumentace:** DUNDÁČKOVÁ, Andrea. Tabulka 1 – přílohy diplomové práce, 2017, 76 s.
- Obr. 16** **Záhlaví Tabulky 2 Sortiment pnoucích rostlin:** DUNDÁČKOVÁ, Andrea. Tabulka 2 – přílohy diplomové práce, 2017, 14 s.
- Obr. 17** **Záhlaví Tabulky 3 Stav zachování pnoucích rostlin ve vilových zahradách:** DUNDÁČKOVÁ, Andrea. Tabulka 3 – přílohy diplomové práce, 2017, 4 s.
- Obr. 18** **Pohled na vilu se zahradou a besídku od vchodu z Pražské ulice** [Foto: DUNDÁČKOVÁ, Andrea. 24. 03. 2017, Dobřichovice].
- Obr. 19** **Pohled na vilu se zahradou z rohu Jiráskovy ulice** [Foto: DUNDÁČKOVÁ, Andrea. 24. 03. 2017, Dobřichovice].
- Obr. 20** **Pergola jako součást vily s původní *Wisteria sinensis* (Sims) Sweet** [Foto: DUNDÁČKOVÁ, Andrea. 24. 03. 2017, Praha – Klánovice].
- Obr. 21** **Pohled na vilu ze zahrady** [Foto: DUNDÁČKOVÁ, Andrea. 23. 03. 2017, Zastávka, Brno – venkov].
- Obr. 22** ***Hedera helix* L. na zachovaném stavení** [Foto: DUNDÁČKOVÁ, Andrea. 23. 03. 2017, Zastávka, Brno – venkov].
- Obr. 23** **Vila s *Akebia quinata* (Houtt.) Decne. u vchodu a *Hedera helix* L. na soklu** [Foto: DUNDÁČKOVÁ, Andrea. 23. 03. 2017, Rousínov].
- Obr. 24** **Pohled do zahrady, vpravo původní betonová terasa pro besídku** [Foto: DUNDÁČKOVÁ, Andrea. 23. 03. 2017, Rousínov].
- Obr. 25** **Pohled na vilu z jižní strany zahrady** [Foto: DUNDÁČKOVÁ, Andrea. 24. 03. 2017, Šestajovice].
- Obr. 26** **Pohled na vilu od vstupní brány objektu** [Foto: DUNDÁČKOVÁ, Andrea. 24. 03. 2017, Praha – Klánovice].
- Obr. 27** **Jihovýchodní pohled na vilu ze zahrady** [Foto: DUNDÁČKOVÁ, Andrea. 24. 03. 2017, Praha 6 – Střešovice].
- Obr. 28** ***Wisteria sinensis* (Sims) Sweet na vile** [Foto: DUNDÁČKOVÁ, Andrea. 24. 03. 2017, Praha 6 – Střešovice].
- Obr. 29** **Vila s dřevěnou konstrukcí pro *Wisteria sinensis* (Sims) Sweet.** [Foto: DUNDÁČKOVÁ, Andrea. 24. 03. 2017, Černošice].
- Obr. 30** **Pohled do severozápadní části vilové zahrady** [Foto: DUNDÁČKOVÁ, Andrea. 24. 03. 2017, Černošice].
- Obr. 31** **Východní pohled na vilu** [Foto: DUNDÁČKOVÁ, Andrea. 24. 03. 2017, Tuchoraz].

Obr. 32 *Hedera helix* L. na obvodovém plotě [Foto: DUNDÁČKOVÁ, Andrea. 24. 03. 2017, Tuchoraz].

Obr. 33 Vila s přechodem do zahrady [Foto: DUNDÁČKOVÁ, Andrea. 24. 03. 2017, Černošice].

Obr. 34 Pohled na vilu se zahradou od vstupní brány [Foto: DUNDÁČKOVÁ, Andrea. 24. 03. 2017, Praha – Klánovice].

Obr. 35 Uliční průčelí vily: *NAKI Mendelu. Zahradně-architektonická tvorba v kontextu realizace cílů národního obrození během 1. Československé republiky: Projekt DF13P01OVV003 Programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity* [online]. ©2016 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z:

<http://zahradweb.cz/#/object/370?_k=k6dx2l>

Obr. 36 Pohled na průčelí vily od vstupní brány [Foto: DUNDÁČKOVÁ, Andrea. 23. 03. 2017, Brno-střed – Pisárky].

Obr. 37 *Akebia quinata* (Houtt.) Decne. na vile [Foto: DUNDÁČKOVÁ, Andrea. 23. 03. 2017, Brno-střed – Pisárky].

Grafy v textu:

Graf 1 Počet nabízených taxonů – školkařské firmy.

Graf 2 Poměrné zastoupení nabízených taxonů – školkařské firmy.

Graf 3 Počet dostupnosti taxonů – školkařské firmy.

Graf 4 Poměrné zastoupení dostupnosti taxonů – školkařské firmy.

Graf 5 Počet nabízených taxonů jednotlivých současných školkařských firem.

10. PŘÍLOHY

Seznam příloh:

- 1. Tabulka 1** Analýza historické plánové dokumentace
- 2. Tabulka 2** Sortiment pnoucích rostlin
- 3. Tabulka 3** Stav zachování pnoucích rostlin ve vilových zahradách